

The Project Gutenberg eBook of Canzio; Selman juonet, by Aleksis Kivi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Canzio; Selman juonet

Author: Aleksis Kivi

Release date: July 14, 2004 [EBook #12906]

Most recently updated: December 15, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK CANZIO; SELMAN JUONET ***

Produced by Tapio Riikonen

CANZIO; SELMAN JUONET

Kirj.

Aleksis Kivi

1916.

HENKILÖT:

Canzio, nuori meri-upseeri.

Rachel, hänen sisärensä.

Varro, heidän setänsä.

Mariamne, Canzion kihlattu.

Marcia, erään ryövärpäällikön nuori leski, jona hän kantaa nimen
Flaminia.

Claudio, aatelimies, Canzion ystävä.

Angelo, nuori luonnontutkija.

Gregorio, palveluspoika.

Giotti.

Palvellusväkeä.

Tapaus: Italiassa Canzion perintölinnassa ja sen ympäristössä lähellä
Arnon virtaa.

Ensimmäinen Näytös

(Lehtimetsänen seutu; perillä näkyy virta ja taampana kalliainen tienoo. Rachel tulee oikealta.)

RACHEL. Mariamne!

MARIAMNE. (Metsästä vasemmalta) Tässä seison kalliolla, Rachelini.

RACHEL. Etkä näe toki mitään?

MARIAMNE. En matkustajaa tomuvalla tiellä, enkä yhtä ainoata purjetta pinnalla Tyrhenin meren.

RACHEL. Ja kaiketi on jo aurinko lähellä laskuansa?

MARIAMNE. Niin, aivan lähellä.

RACHEL. (Erikseen) Oi Canzio, mun kallis veljeni! luulenpa tänäpänsä sua vartovamme turhaan. Ah! elles sä tule, niin lähestyy mua uneton, tuskallinen yö, yö ijankaikkisen pitkä. Tule toki, Canzio, ja suo mun nähdä sun ihanaiset kasvos, joita silmäni ei ole katsellut kolmen kesän ja talven vaihdellessa. Tule ja lankee sille povelle, jonka nojalla monet kerrat olet levännyt vienona poikaisena! (Mariamne tulee) No, kuinka arvelet?

MARIAMNE. Hän taitaa tulla vielä.

RACHEL. Ellei niellyt häntä kavala meri.

MARIAMNE. Hän luultakseni tulee maitse.

RACHEL. Elleivät surmanneet häntä ryövärit janoissaan kullan ja veren.

MARIAMNE. No, taitaapa tapahtua paljonkin, paljon myös luoda tapauksia kammoova kuvailus, esimerkiksi: hän taitaa palata metsästä takasin, ellei kaatunut hänen päällensä puu.

RACHEL. Mutta sinä tiedät, että on minulla ennustava sielu. Ah! miksi tuntee sydämeni tällä hetkellä niinkuin yömustan, veripäärmeisen ukkospilven läsnä-olon, joka hirmuisen jyrkkänä ja pyörryttävän korkeana kohisten lähenee meitä? Mariamne, mua aavistaa, että jotain hirmuista on kirjoitettu hänen kohtalonsa kirjaan.

MARIAMNE. Korkeuden voimat kohtalomme johtaa.

RACHEL. Niin niin; mutta levoton on äitin sydän. Ja enkö ole minä hänen äitinsä, hänen »sisär-äitinsä», ja »äiti-sisärensä», niinkuin lausui hän kerran itse, punehtuen kainosti ja hymyten kuin taivaan cherubi? Jaa, niin hymyili hän; sillä hän on kaunis, Mariamneni, kaunis!

MARIAMNE. Kaunis on Canzio.

RACHEL. Hänen sydämensä on puhdas ja hyvä, ja sentähden on lempeni häntä kohtaan ääretön, se on helleys, jonka suloisuus taivaat voittaa. Ah! jos hänen pitää kuoleman, surman kuolemalla kuoleman, niin kaivettakoon myös Rachelin hauta.

MARIAMNE. Vaikene jo hulluine ennustuksinesi, kummallinen tyttö!

RACHEL. Olkoot he hulluja. Mutta suo minun sanoa: jos hän kuolis, saavuttaispa mieleni aamuton yö, ja kaiketi kiirehtisin kohden surmaani. Niin sanon minä, hänen kurja sisärensä; mutta mitä sanot sinä, hänen morsiamensa, hänen sydämensä ystävä?

MARIAMNE. Mä lemmin häntä, hän on mun iloni ja riemuni, muisto hänen kuvastansa voi povessani sytyttää taivaallisen tulen; ja jos hänen kadottaisin: mikä murheen hetki! Mutta huomaa: meillä on ijankaikkinen perintö-osa, jota emme mahda menettää kohtalon iskujen tähden täällä. Oi Rachel! se näytelmä on jumalten näytelmä koska, kovan onnen myrskyjen riehuessa meidän ympärillä, otsamme korkealla etherissä säteilee.—Toki; miksi kuvailimme tuhoa ja murhetta, koska on meillä hyvän toivon päivä? Kohta on Canziomme tässä.

RACHEL. Ja nouseman pitää ilon, jonka vertaista en koskaan ole tuntenut.—Mutta tuossa tulee setäni, palaa Claudion huoneesta, ja onpa hänellä seurassa Claudio itse ja eräs nuori vieras herra. Muistanpa nyt, kuinka ihanata aina oli katsella Canzioa tuon Claudion rinnalla; ah! hän silloin oli kaksinkerroin kaunis.

MARIAMNE. Tosin ei ole Claudio saanut ulkonaista kauneuden lahjaa, mutta hänen silmänsä akkunasta katsahtaa ulos kaunis, sointuva sielu. (Varro, Claudio ja Angelo tulevat)

VARRO. Tuossahan minun molemmat lintuiseni, sairaat paljaasta vartoomisesta. Hän tulee kohta, kohta; kärsimystä vähän vielä.—Tässä, herra ylioppilas Angelo, ovat minun tyttöseni Rachel ja Mariamne. (Angelo ja naiset kumartavat toinentalloiltaan) Claudion arvoisa vieras Calabriasta, on tullut tutkistelemaan kasvistoa meidän ihanaan Arnolaaksoon.

RACHEL. Terve tuloa, ilonen nuorukainen!

AANGELO. Teitä kiitän ilosen tervehyksen edestä, mun fröökkinäni.

VARRO. Niin, oletpa ilonen taas, mutta miksi aamulla niin murheinen, mun kynäsein?

RACHEL. Eihän vahingoita välillä murheissaankin olla.

VARRO. Miksi itkit?

RACHEL. Ei yhtään vahingoita, että välillä itkeekin näin vallaton tyttö kuin minä.

VARRO. Enkelin vallattomuus, enkelin!—Canzio tulee kohta, ellei tänäpäni niin huomenna.

RACHEL. Vasta huomenna! No sitten hän tietäköön että lennän heti hänen tukkaansa ja sieppoilen kuin pieni vihainen haukka.

CLAUDIO. Sieppoilla niitä kauniita kiharia: aattelkaas, mun Rachelini.

RACHEL. Olkaat huoletonna, Claudio. Kohtapa ne kiharat silittelsin järjestykseen taas; sillä hän on mun lapseni.

VARRO. Ja sinä olet mun kynäsein. (Syleilee häntä) Mitä sanoo Mariamne, Canzion morsian?

MARIAMNE. Ellei hän olis mun sulhaseni äiti, niin tulisinpa kaiketi hänen päällensä mustakipeeksi.

RACHEL. (Nauraa ilosesti) Sua kiitän, Mariamne, ettäs rakastat häntä, jonka onni on tärkein toivoni. Ja onnipa ihana on se perintö, jonka saatat hänelle, tullessasi hänen vaimoksensa. Sen tiesin minä, valitessani hänelle kultaseksi sinua. Jaa, minä olen hänen äitinsä.

VARRO. Jaa peijakas! se hellin, se paras äiti kuin kellään on ollut, sen takaan minä. Hyvät herrat, jos teitä miellyttää, niin kuulkaat pieni kertomus. Noin viisitoista vuotta sitten, koska sisällisten sotain myrskyt taasen riehuivat isäimme maassa, näin minä kuvan täynnä liikuttavaa helleyttä. No Claudio, sinä tiedät mitä tarkoitan.

CLAUDIO. Ihanata kuvaa, ansaitseva Michael Angelon siveltimen esineeksi. Mutta tietkää, että Angelomme tässä on maalari myös.

VARRO. Oletteko maalari, herra?

ANGELO. Vähän, hyvin vähän.

VARRO. Kas tässä teille armahin aine: Erään kitsaan talonpojan huoneen synkeässä loukossa, hetaleisen varjostimen takana, asuu pieni perhe, eräs vieno mutta kaunis kahdeksanvuotinen tyttö ja hänen veljensä, tuskin vielä kolme vuotta. Heidän äitinsä oli jo kuollut koska synnytti hän tämän poikaisen, sodan aallot olivat syösneet heidän isänsä tietämättömille teille, kostonhimokas vihollinen oli anastanut ja riistänyt heidän komean kotolinnansa, ja nämät kaksi kurjaa pienoista pakenit uhkaavan surman alta pois, löytäen viimein talonpojan tuvassa viheliäisen suojan. Mutta talonpoika ja hänen ämmänsä ovat verrattomia saitoja: mitä saat, maksa paikalla pois, ja korkeimmalla hinnalla. Sentähden virkkaa ja ompelee tyttö ahkerasti elannoksi pienelle perheellensä, jonka rahat, jonka pöytä ja vuode, jonka kaikki kaikissa on kehnnon varjostimen takana. Nytpä tyttö millon pöytänsä ääressä ompelee ja poikainen ryysyisellä vuoteella uneksuu, millon taas hän huoneen nokisella tulisijallaa keittelee ruokaansa pienessä pannuksessa tiuskean emännän kattilan vieressä; ja viimein atriansa hiljaisuudessa nauttivat ne kaksi. Piltti sairastuu, ja pieni sisär-äiti saa nyt juoksua ja tointa. Hän yrtejä ja kukkaisia niituilta keräilee ja rakentaa tuoksuvaan hikijuoman valittavalle veljellensä, ja sitten vienolla käsivarrellansa hänen nukuttaa, viihdyttää lohdutuksen sanoilla vaihka kiiltääkin hänen omassa silmässängsä murheen kyynel.— Tämä, herra Angelo, on kuva niistä ajoista koska hurjapä Bellona on kaiken järjestyksen tehnyt chaokseksi ja jokainen pitää huolen ainoastaan itsestängsä.

ANGELO. Se kuva on sanomattoman ihana ja hellä, mutta tässä ei voi tehdä kylliksi maalarin sivellin, vaan tarvitaan runoniekan sulkaa.

VARRO. Aine onkin historjallinen, eikä soviteltu minkään eri taidehaaran mukaan. Hyvinpä jo arvaatte, että tyttö kertomuksessani oli tämä tässä (Likistää Rachelia vasten rintaansa) ja pieni pilttinen

oli Canziomme, jota varromme kotia Neapelista; sillä nyt on poika käynyt läpi merikoulunsa kurssin, ja ilmestyypä nallikka kohta eteemme kokonaisena upseerina; ho hoo! Mutta, hyvät herrat, se oli näky, jonka näin omilla silmilläni ja jota en unohda. Sainhan vihdoin tiedon tilasta veljeni huoneessa, sinne kiirehdin, löysin viimein pakolaiseni ja näin mitä olen kertonut.—Mutta pianpa kääntyi sodan onnenpyörä: vihamies karkoitettiin pois ja vanha isiemme linna oli näiden polosten lasten koto taas. Mutta tuntematon kaikilta oli silloin heidän isänsä kohtalo,—Sicilian vankeusluolissa oljenteli onneton veljeni,—ja minullepa lankesi velvollisuus, olla pienoisten esimies, mutta, tuhannen peeveliä tämän klanipääni päälle! kuinka täytin tehtäväni? Mun Rachelini, torele minua elossa ja kuolemassa!

RACHEL. En koskaan, hyvä setäni, vaan ainapa kiitän teitä.

VARRO. Kiität! Mistä syystä?

RACHEL. Olettehan aina olleet meitä kohtaan hyvä.

VARRO. Tosin olen koettanut saattaa taasen vähän vahinkoa takasin, sen olen tehnyt, ja peijakas! lupaampa sinua lakkaamatta palvella kuin koira yöt ja päivät.

RACHEL. Sitä en tahdo minä.

VARRO. Mutta minä tahdon. Ja ole varmaa siitä, etten olis teitä jättänyt noin, ellen olis tiennyt että, päästyänsä vihollisen kynsistä vapauteen taas, löytyi isäsi huoneessa palvelijoita kalliikiinteitä uskollisuudessansa teitä kohtaan.—Jaa, tietkää, hyvät herrat, että kihisee täällä suonissani joteskin vagabondillista verta, ja enpä voinutkaan seistä vastaan himoani, vihollista vainoa, olla avuljas saunoittamaan häntä, ja niin maksaen takasin lainamme. Mutta silloinpa sain lystin ankaraan sotilasammattiin, ja siitä lähipä mua nähtiin millon yhden, millon toisen ruhtinamme sotaisissa riveissä, mutta aina samalla jalopeuran uskalluksella kunnioikseni taistelevan ja kunnioiksi sukukuntani ikivanhan nimen. Ja se oli elämä, joka ei ollutkaan nurrusta, ei tosiaan ollutkaan, vaan hummaus ja myrsky yöt ja päivät: millon kourassa miekka, millon klasi ja millon sylissä kukostava impi. Sillä tietkää että herra Varro fänrikkivuosinansa ei sylkenytäkään klasiin eikä juuri naisenkaan päälle.

ANGELO. Sylkeä naisen päälle, se ei oliskaan ollut ritarillinen teos.

VARRO. Sitähän en tehnytjän, vaan tartuinpa moneisti miekkaani hänen tähtensä, vaihka läksinki silloin tällön haavoitettuna taistelotanterelta. Jaa, se oli elämä, joka kelpasi, kelpasi hiiteen, saatuani kyllikseni. Eikö ole miehen tukka tuntenut elon myrskyjä? (Paljastaa klanisen päänsä) Ecce caput. Jaa-ah, ecce caput, dominus Angelo!

ANGELO. Ecce caput apostolicum.

VARRO. Ha ha ha! Oikein sanottu, hyvin oikein. Apostoli, joka taitaa teille saarnata yhtä ja toista hyvin terveellistä ja sydämmeeseen painettavaa muistutusta lähteissänne elämän petolliselle merelle. (Taputtaen päätänsä) Niin, tämä on flintus. (Toiset nauraa) Flintushan tämä on, puhdas flintus! Hyvä!

RACHEL. Niin, setäni; »puhdas on hyvä», sanoo sananlasku.

VARRO. Aivan niin, mun Rachelini. Kuinka lausuu myöskin eräs toinen viisauden sana? Hyvä nuorukaiselle saada »riehua ulos». Oikein! Sittenpä pysyy hän koreasti aina akkansa luonna vanhemmilla päivillänsä, niinkuin minä nyt sinun luonnasi, luntu sinä. Mutta, sakramento! niinpä taisin teuhata mailman markkinoilla, unohtaen piikaseni täällä ilman isää ja äitiä pienen Canzionsa kanssa. Mutta sinäpä sekä itses että Canzion paras isä ja äiti, paras kasvattaja. Jaa, totisesti! Siis, niinkuin on ollut on kenties parhain ollut. Sillä siinä, missä minä silloin, siinä iloa, naurua, klasien kilinää ja hurrausta; ja isäs, vaihka ihan oivallinen mies, taisi tehdä tämän turhanpäiväsen elämämme vasta ryskeiseksi. Kirkas tuli ja leimaus! hän taisi tehdä päivän yöksi ja päiväksi yön. Hän taisi myös miekastella kuin mies; ja ainapa oli hänellä ulkona yksi ja toinen valtiollinen koukku. Mutta kaikesta tästä—huomaa, nyt haastelen kuin vanha koulumestari—kaikesta tästä olis tainnut tarttua jotain Canzion ehvään sydämmeeseen, ja hänen mielensä laatu luonnistua perin toisin. Mutta nyt olet saanut kasvattaa sun taintas aivan mieltäs mukaan, kaikessa hiljaisuudessa, kurituksessa ja Herran nuhteessa, ja tehnyt hänestä oikein kiltin pojan, liian kiltin, pelkään minä. Sillä miehen luonnossa tarvitaan aina murena karmeutta, jotain kanuunan jyrkeydestä, valmiina ampumaan ulos koska niin tarvitaan täällä elämän kamppauskentällä.

RACHEL. Kuinkahan ollee? Kenties kohtaatten hänen tarpeiksikin larattuna tällaisella ampuvaralla. Minä tunnen joteskin hänen sydämmensä taipumukset. Mutta nyt jo kylliksi tästä.—Mitä uusia Calabriasta, herra Angelo, meidän vieraamme? Suokaat anteeksi, niin rohkenen sanoa toiveissa saadaksemme nähdä teitä tänä ehtona meidän huoneessamme.

ANGELO. Teitä kiitän sen kunnian edestä, ylevä fröökini.—Te kysytte uutisia kototienoistani, mutta

minä olen aina ollut laiha uutisten saattaja. Toki; taidanpa nyt kertoa jotakin meidän sinertäviltä vuoriltamme. Jokainen, joka tahtoo isänmaamme onnea, nyt iloitkoon siitä, että tuo kansan kauhistus, tuo peloittavan kuuluisa ryöväriruhtinas Vincentio ja usevin hänen joukostansa ovat kohtaneet viimein verisen surmansa.

VARRO. Oivallinen asia!

CLAUDIO. Syytä kyllä iloitaksemme.

VARRO. Ahaa, munsieur Vincentio! Mutta hänen siippansa, se vertajanoova ryöväriruhtinatar?

ANGELO. Kaunis Flaminia on vimmoissansa upottanut itsensä; niin luullaan yleisesti. Onhan löyty meren rannalta hänen hattunsa ja huivinsa, aaltoin heittäminä maalle.

VARRO. Olisi nyt meillä helvetti, niin lausuisinpa: onnea matkalles siihen tuliseen kaupunkiin, mun Flaminiani!

RACHEL. Jumala olkoon hänen sielullensa armollinen!

MARIAMNE. Niin rukoilen myös minä.

VARRO. Herra Angelo, saatattepa ihmetellä, että minä, vanha sotilas, lausun näin erään vaimon tähden. Mutta kuulkaat ensin: tämä vaimo murhasi minun oivan veljeni, Rachelin ja Canzion armaan isän. (Rachel nojautuu Mariamnen olkapäälle)

ANGELO. Rachel itkee. Antakaat anteeksi, ihana neito!

RACHEL. Olkaat ilman huolta, mun herrani.

ANGELO. Minä kutsuin takasin teidän sydämmeenne murheellisen muiston.

VARRO. Mutta suloisella tavalla; ilmoittaen meille oikean koston työn.

ANGELO. Teidän oivallista veljeänne kohtasi niinmuodoin tragillinen loppu?

VARRO. Tämä oli tapaus: Vankeudestansa vapautettuna vihdoinkin, pyrki hän tulisella halulla kotoansa kohden, päästäksensä syleilemään suojattomia lapsiansa. Mutta kova onni saattoi hänen ryöväri Vincention kynsiin, ja nyt seiso perkeleen edessä oikea aatelismies, joka ei juuri sietänyt nimeänsä ja kunniaansa herjattavan. Tietty on kuinka kiukkuinen vihamies oli tämä vuorten villikarju kaikkea korkeutta ja aatelisuutta kohtaan, ja hän huomasi kenen kanssa hän oli tekemisissä. Ja nyt sekä hän itse että hänen verinen vaimonsa käyttelit miestä kohtaan kaiken heidän mustain sydäntensä virnistyksen voiman. Toki; satoipa heille takasin uhkeita kompasanoja, koska jalo vanki haasteli totuuden rohkeata kieltä, kutsuipa naasikkaa suoralla kielellä ryövärhurnakaksi. Mutta silloinpa lemahti naaraspartin murhahimo tuleen ja liekkiin. Hän tempasi miehensä huotrasta välähtelevän miekan ja lävisti urhean veljeni rinnan. Mutta hän kaatui niinkuin sankari kaatuu, sylkien vasten naamaa vihaista kuolemata, joka katseli hänen päällensä tultaruiskuvilla silmillä. Hän kuoli, ja kirottu olkoon se käsi, joka hänen kuoletti.—Mutta näinpä haastelen nuorasta hirtetyn miehen huoneessa. Mitä sanot, Claudio?

CLAUDIO. Teidän tarkoituksenne käsitan. Tosin tulee minun kiittää häntä, että hengitän vielä, mutta tietkää tuki, että iloitsen aina koska oikeus ja järjestys maassamme saa voiton.

ANGELO. Siis on kohtalo saattanut joskus teitäkin yhteyteen tämän naisen kanssa.

CLAUDIO. Tuskin kaksi vuotta sitten, matkallani maamme eteläisissä tienoissa, saavutettiin minä ryöväreiltä ja vietiin heidän päällikkönsä luoksi. Silloin seiso edessäni eräs nuori, salskea mies, kasvoiltansa pimeä ja uhkaileva. Hänen tukkansa oli harjattu otsalle alas ja musta parta peitti hänen suunsa. Mutta hänen vieressänsä seiso eräs nainen, jonka vertaista kauneudessa en ole koskaan vielä nähnyt. Oi! hän oli kaunis, vaihka paloikin hänen tulisissa silmissänsä kammottavan voimallisten himojen liekki. Mutta minä itse kenties seisoin joteskin kalveana; sillä kysyipä minulta ivaten tuikea mies: »pelkäätkö kuolemata, sinä partanen apinja?» Minä vastasin: kenties vähemmin itseni puolesta kuin vanhan turvattoman äitini, joka rakastaa poikaansa ankarasti; sillä apinjan äitirakkaus on ääretön. Mutta seisonpa toki lähempänä ihmissukua kuin kenties ulkomuotoni näyttää, ja sentähden taidan myös tuntea lapsen rakkautta äitiäni kohtaan takasin. Niin vastasin, ja nyt, heidän oltuansa hetken äänetöinnä, sanoi nainen: »antakamme viheliäisen elää»; ja silloin lausui hänen miehensä: »koska on se sinun tahtosi, niin tapahtukoon niin, muutonpa jo kiiriskelis hänen päänsä tanteren sannassa jalkojeni edessä; mene tiehes muukalainen». Niin hän lausui, ja olipa edessäni taasen elämän ja vapauden tie. Tämän matkaansaattoi hän, joka kuitenkin oli vereen tahrattu nainen. Mutta, hyvin muistain teidän oikean vihanne häntä kohtaan, sanonpa nyt: rauha hänen tomullensa! Niin sanon, ja kenties en

ainoastaan siitä syystä, että pelasti hän kerran henkeni. Tosin oli hän rikksellinen, jaa hirmuisesti, ja rikos vaatii rangaistusta. Mutta käykämme toki aina tuomiolle laupiaalla mielellä; sillä me emme tiedä mitkä myrskyt heikossa ihmissydämessä saattoivat vaikenemaan jumalten äänen.—Mutta lempeä Rachel, ole ilonen taas.

MARIAMNE. Katso ylös ja huomaa kuinka ilta-aurinko kultaa meidän vuoremme, luoden Armon laaksoon purpuraisen hämärän. Mille tuntuu teille tämä laakso, herra Angelo?

ANGELO. Se minua ihastuttaa. Täällä keto kukkaskirjavana tulisesti tuoksuu, tuoksuvat sirenipensaat, soma nerium ja myrtti, joiden hieno haju saattaa sydämemme hehkumaan ja antaa sielullemme autuaita aavistuksia. Täällä uneksuva laakeri ihanata pukuansa peilailee virrassa, hopeakirkas, jonka pinnalla ahden ruusut hymyten itsiänsä tuuttelee. Korkealle kohoo saarnien ja lehmusten kruunut, ja ranka seisoo rangassa kuin obeliskein tumma metsä; ja kaiken tämän päällä väikkyy tämä puhtaasti sinertävä, korkea ja hiilakkainen taivas. Kaikki on yhtäikää suloista ja juhlallista kuin Olympin harjanteella kukkasseppelöity, tuoksuva pylvässali, jossa vallitsee pyhä hämäryys ja vietetään jumalten häitä. Niin on mulle tuntunut, käyskellessäni Armon hymisevissä lehdoissa.

RACHEL. Kuuluu että on teillä avoin katse kauneuksille luonnossa.

MARIAMNE. Eteenki iltana niin kauniina kuin tämä kaiketi tuntee teidän sielunne korkean hekuman, koska käyskelette näissä lehdoissa.

Angelo. Eteenki jos tapahtuu se seurassa niin armaitten impien kuin ne, jotka seisovat edessäni nyt.

RACHEL. Se tapahtukoon. Tässä on käteni.

ANGELO. Ihanata! Te saatatte mun onnelliseksi yli määrän tänä suloisena iltana teidän laaksossanne.

MARIAMNE. Te, herra Claudio, mulle suotte teidän käsivartenne.

CLAUDIO. Te tiedätte kuinka kernaasti. (Antaa hänelle käsivartensa)

RACHEL. Ja näinpä kuluu aikamme hauskasti vartoissamme Canzioo.

VARRO. Hän tulee, paikalla on poika tässä. Minä riennän laramaan tykkiäni tervetuliaissalvaksi nuorelle meriupseerille Neapelista ja rakennanpa vielä yhteisen, maittavan maljan. Nyt hyvästi hetkeksi! (Menee oikealle)

RACHEL. Hyvästi, setämme! Me tulemme pian. (Poistuvat periltä.—Canzio ja Marcia tulevat vasemmalta)

CANZIO. Nyt ollaan perillä, sä kaunis pakolainen. Tuo linna tuossa vuoren rinteellä on mun isieni ikivanha linna. Se on mun kotoni, sä ylevä nainen, mun poistumaton perintöni, mun oma valtakuntani, jossa vallitsen kuninkaana. Te etsitte suoja, tässäpä nyt avetaan etehenne ystävällinen vapakaupunki, jossa oleskelkaat ilman murhetta ja huolta niinkauvan kuin onnenne sen vaatii.—Nimeni on Canzio, ja, niinkuin sanoin, tuon huoneen isäntä; ei äitiä mulla, eikä isää; hänen surmasi hirmuinen Flaminia, ryöväri Vincention vaimo.

MARCIA. (Eriks.) Haa, jos tietäisit! (Ääneensä) Minä kiitän teitä tarjotun turvan edestä, korkeasukuinen herra.

CANZIO. Vaimo, minä ainoastaan teen teitä kohtaan lähimmäisen velvollisuuden. (Erikseen) Mutta hän on kaunis, kaunis kuin myrskysen päivän pyhä, punertava aamu. Hän mun sieluni saattaa houreeseen ja hoipertelemahan houreessansa. Mikä taivaallinen kuva!

MARCIA. (Eriks.) Sinä kaunis nuorukainen! Sun ylpeillä huulillasi väikkyy viehkeilevä, juhlallinen haaves ja yhtäikää säteilee sun silmistäs hehkuva lempi ja sankar-uhkaus; ja sun hopeakelmeällä otsallas, mikä majesteetillinen nero vallitsee siellä, ihana nuorukainen!

CANZIO. Rohkeasti, jalosti katshtava nainen, te kutsutte itsenne Marciaksi, mutta suokaat mulle toki, jos teitä miellyttää, jotakin tietoa teidän kodosta ja suvusta.

MARCIA. Olette kaiketi kuullut Albericuksesta Parmassa?

CANZIO. Se hurjapäinen mutta urhollinen republikani, joka viimein tuomittiin valtakunnan kiroukseen ja pakeni pohjoiseen Afrikaan?

MARCIA. Sama vapauden sankari, jonka luut nyt valkenevat Saharan sannassa. Mutta hänellä oli myös kihlattu, joka seurasi häntä maanpakoon kuin uskollinen morsian.

CANZIO. Ja hänen nimensä oli Marcia, kaunis kuin taivasten kuninkaatar, niinkuin olen lukenut sanomissa. Kaikki soveltuu siis oivallisesti yhteen. Te olette tämän sankarin nuori, mutta paljon vääryyttä ja kurjuutta kärsivä leski?

MARCIA. Tässä seisoo hän köyhänä ja turvatonna edessänne. Minä seurasin häntä pois isämme maasta, ja me vaelsimme halki Corsican ja Sardinian, jossa eräs munkki vihki meidän mieheksi ja vaimoksi. Siitä yli meren kulki tiemme taasen helteisen Afrikan mannermaahan, ja siellä elelimme Sarasenein kumppaneina kiertoessa seittemän pitkän vuoden. Mutta kuukausi on tuskin mennyt, koska mieheni kaatui eräässä öisessä taistelossa, ja lepää nyt hietasen peitteen alla. Sillon katsoin parhaaksi, paeta takasin entistä kotoani kohden: läksin Farinan niemestä Sicilian saareen ja siitä saavutin vihdoin Italian ihanan rannan. Näin olen nyt vaeltellut yksin, ylenannettuna; ja tahdoinpa jo melkein raueta alas, kohtaissani teidän.

CANZIO. Ole terve tultuas mun linnaani ja viivy siellä vaihka ijankaikkisesti jäljellä. Minä otan sinun siipieni suojaan, huolimatta ehkä herätänki musta-kivun raivottaret huoneessani.

MARCIA. (Eriks.) Kauneuteni vaikuttaa, sen huomaa, ja minä taidan vielä periä taivaallisen onnen. (Ääneensä) Siis vartoo teitä huoneessanne morsian?

CANZIO. Jonka unohdan, jaa, sen olen jo tehnyt, tällä hetkellä sen tein. Ja tätä mieleni leimauksen pikaista käännöstä ei tule juuri ihmetellä; sillä morsiamen mulle määräsi kerran lapsekas sisär, jonka toimesta mä kihlattiin, koska itse vielä olin melkein lapsi, koska elon taistelot ja murhe eivät olleet vielä avanneet sydämmeni lähdeksi mahdolliseksi vastaanottamaan oikeata lempeä, se lähettiläs jumalten juhlasta. Niin, tämän sataman ohitse nyt purjehdin, koska onpi näkypöirissäni toinen, moninkerroin kauniimpa, ja lupaa onnen, jonka ihanuus pyörryttää. Mutta jos nyt tämä eteheni teljetään, niin menköön sitten alukseni tuulien valtaan, kunnes haaksirikossani alas pimeyteen vaivun.—Mutta miksi seisomme tässä? Mihin on uneksuva aatokseni eksynyt? Noo, olkaat terve tultuanne mun huoneeseeni, suojatton, ihana vaeltaja!

MARCIA. Ah! kuinka taidan kerran maksaa teidän hyvyttänne?

CANZIO. Siitä olkaat ilman murhetta, jota karmea Onnetar jo kyllicki on ammentanut teidän sydämmeenne. Olettehan turvaton pakolainen ja poveanne painaa vielä rakkaan ystävän kuolema; niin, kenties ystävän, jota ette koskaan unohda ja kerran olletta liittoa teidän välilläne.

MARCIA. Häntä rakastin kovin, mutta, ihmeellistä! miksi tällä hetkellä hänen kuvansa himmentyy muistostani? Mä kurja jään siis yksin oljentelemahaan myöskin haavekseni valtakunnassa. Kuitenkin, nyt olen ilman vaaraa ja teidän ritarillisessa huomassanne. Mutta mikä hetki on tämä? En ymmärrä; mun mieleni hourii. Tai onko tämä kiitollisuuden tunne, joka kärsimykseni syvyydestä kohoo ylös ympärkietooksensa teidän pelastavan enkelin kuvaanne? Jaa, niinpä kovan onnen tyttären povessa nyt leimuu kiitollisuuden pyhä liekki sitä miestä kohtaan, joka tarjoi hänelle armaan suosionsa, että tämän miehen jalkain juureen hän kaiken onnensa, sydämmensä, hengensä, sielunsa ja ruumiinsa altiiksi panis.

CANZIO. Vaiti! Hän taitais kerran ottaa sanastanne kiinni.

MARCIA. Hän on teidän orjanne.

CANZIO. Hyvä! Nyt lähtekämme kohden linnaa tuolla.

MARCIA. Mutta erotkaamme ensin, kunnes huomispäivä koittaa. Kuulkaat: yksin te lähtekäät kotianne, minä viivyn vuorilla tämän ihanan yön, mutta aamun valjetessa kolkutan portillenne suojanetsijänä; ja kenkään ei tiedä että olemme kohtauneet ennen.

CANZIO. Tekisimmekö niin? Ei; vaan käsi kädessä ja kainostelematta käykämme esiin.

MARCIA. Herra, sitä emme tee. Suokaat tapahtua niinkuin tahdon.

CANZIO. Teidän ryhtinne, niin komea ja arvoisa kaiken kovan onnenne keskellä, mun saattaa kummastumaan. Noo, olkoon teidän tahtonne.

MARCIA. Koska aamu nousee, näämme toinentoisemme taas. (Menee kiivaasti oikealle)

CANZIO. (Yksin) Naishaamu kaunis ja ihmeellinen! Mutta jotain peloittavan tulista leimahteli hänen silmästänsä. Toki; sehän oli jalon Pallas Athenen silmä. Näin katsahdelti kerran jumalatar ylpeä, seisten Ilionin tanterella, keihäs kädessä ja käsivarrella kultakiiltävä egid, sankarten temmellystä tähtäellen.— Sinä olet kaunis, ja senpätähden karkasi mun sydämmeni sun haltuus väkivalloin. Mutta ellen erehtynyt, niin ilmoittipa sinunki puheesi ja katsantosi lemmistyneen naisen, ja minä olin tunteisi esine. Miksi en taitaisi aatella niin? Kutsutaanhan minuakin kauniiksi. Mutta lähde, josta kauneus virtaa ulos

ja lakejansa mukaan ulkomuotommeekin kaavaa, on kaunis, taivaallinen sielu meidän sisussamme. Mutta sitten en ole enään kaunis minä, vaan inhoittava kuin kavaluus itse. Sillä mitä kauneutta, ja kaikkiin vähin taivaallista voi viipyä sen miehen povessa, joka uskollisen lemmittynsä pettää ja kiirehtii toisen naisen helmaan? Oi Mariamne! tyyni korkea kuva, mun sydämeni tahtoo sinusta siirtyä pois, ja lähestyä toista kuvaa, täynnä lemмен hekumaa ja tulta. Siinä muutos, joka saattaa huoneeseemme myrskyä ja pimeyttä, murhetta, joka sydämiä musertelee, ja tätä kaikkea sillon, koska varrotaan iloa ja riemua. Oi vaikea päivä, oi tuskan hetki, joka sieluani vimmatusti sinnen tänne tempoilee! Mutta mikä on sielu? Yksi liekki, joka sammuu, koska tämä ruumiimme ihmeellinen konstilaitos kieltää häneltä palveluksensa ja herkenee käynnissänsä. Ja niin heräsimme kerran olemisen mailmaan, mutta nukuimme jälleen pian, ja kaikki oli ikuinen tyhjyys taas, ei muuta. (Claudio tulee.)

CLAUDIO. Terve, Canzio!

CANZIO. Claudio, Claudio, mun uskollinen ystäväni! (Syleilevät)

CLAUDIO. Olet siis viimein tässä.

CANZIO. Tässä olen, Claudio.

CLAUDIO. Ja ilosena? tiedän minä.—Mitä? Sinä et vastaa minua, vaan johdatat otsallesi arvelevan käden. Etkö ole ilonen, Canzio?

CANZIO. Ilonen? Niinkohan? Mutta sanoen totuuden, niin nyt en ole ehtinyt muistelemaan iloa, sydämeni teeskellessä toisilla.

CLAUDIO. Oletko kohtanut joitakin kiusauksia tiellä? Kenties iskenyt yhteen ryövärtien kanssa?

CANZIO. Ei; matkani on kulunut rauhallisesti, ilman yhtään vaaran tarjoumista. Mutta tiedä, Claudio, että kotolinnani tuossa tuntuu nyt silmissäni ankaran kylmäksi.

CLAUDIO. Kuinka taidat sanoa niin sun kehdestasi, lapsuutesi kultasista tienoista?

CANZIO. Mitä sanon, sanon sydämeni pohjasta. Mutta jättäkäämme tämä ja lähtekäämme eteenpäin. Sä tulet mun vieraakseni tänä iltana.

CLAUDIO. En tänään, mutta huomenna; sillä ihana on tulon hetki heimolaisten kanssa, ja tätä hetkeä en tahdo hämmentää sinulta nyt. Ja tiedä että ne, jotka rakastavat sua korkeimman, nyt käyskelevät tässä lähellä tämän lehdon hämärässä. Katso: nuo siniset hameet, jotka liehuvat tuolla myrttimetsässä, ovat Rachelin ja Mariamnen. Käy tervehtimään heitä.

CANZIO. Minä kiirehdin. Älä unohda siis huomenna sun ystävääs, mun Claudioin. (Rientää ulos periltä vasemmalle)

CLAUDIO. (Eriks.) En unohda. Mutta oletpa joteskin muuttanut Neapelin ihanassa, ilosessa kaupungissa. Tosin olet vielä kaunis, mutta olentosi entinen viileä tyyneys on pois, ja aseitettuna, vallattomasti katsahtaa sielusi. Mutta jos, niinkuin toivon, sydämesi vielä on mua kohtaan sama kuin ennen, niin tiedänpä, ettes kauvan viivy levittämästä eteheni taulun, jossa valot ja varjot ylisniskoin keskenänsä temmeltää ja levoton väikkyy taivas.—Mutta jos nyt kohtalo sun sydäntäsi reutoilee, niin toivonpa myös että kuultelet ystäväsi neuvoja, jotka taitavat sinua auttaa kohden rauhaa taas. (Menee oikealle.—Canzio, Rachel ja Mariamne tulevat)

RACHEL. Onko kaikki käynyt matkallasi hyvin? Oletko terve? Oletko onnellinen, mun armas Canzioin?

CANZIO. Tähän kaikkeen, sisäreni, taidan vastata myöntäen.

RACHEL. Mikä ilon hetki!

MARIAMNE. (Eriks.) Mikä taivaallinen ilta!

CANZIO. Niin, olkaat tervehdityt! Ole tervehditty Rachelini, ole tervehditty Mariamne, sinä aina tyyni impi! Mutta miksi niin tyyni ja vakaa tälläkin hetkellä? Noo, lainehtiihan toki sun ihana povet.

RACHEL. Ja hänen silmissänään liekehtii ilo korkea ja puhdas. Katso!

CANZIO. Hm. Kuinka jaksat, Mariamne tyttönen?

MARIAMNE. Hyvin, mun Canzioin. Mutta sinä? Toki tiedän jo, että olet onnellinen, ja sillon aina onnellinen minä myös.

CANZIO. (Eriks.) Hm. Tosin olet sinä kaunis katsella, mutta tuhat kertaa kauniimpa on hän, joka muutama tunti sitten henkihaamuna korkeudesta ilmestyi mun eteeni helteisellä tiellä. Hänen rinnallansa himmennyt sinä kuin auringon rinnalla kelmeä kuu. Oi! nyt alkaa lempeni ja tuskani. Käsi kädessä he käyivät.

RACHEL. Mitä nyt, mun veljeni? Onko se onnellinen, joka näin äänetönnä villisti tuijottelee alas maahan?

CANZIO. Suokaat anteeksi! minä unohdin teidän.

RACHEL. Unohdit? Meidän? Mitä mielettömiä haastelet sinä?

CANZIO. Niin en tahtonut sanoa, mutta nyt on hurja kapina tässä aatosteni linnassa, ja harkitsematta lentelee huuliltani sanoja, joita käytetään usein ja seisovat siis aina valmiina korviamme kammioissa.

RACHEL. Mikä on siis saattanut aatoksesi oikealta tarhaltansa pois?

CANZIO. Turha asia, asia ei edes ansaitseva aatoksien vaivaa, Niin, ainoastaan kevytmielinen, mitätön asia.

RACHEL. Mitätön asia? Sitten on Canzio yksi narri, jonka aivossa voi mitättömyys matkaansaattaa kapinan ja häiriön. Mutta minä tunnen hänen tarkan ja voimallisen järkensä.—Noo, Canzio?

MARIAMNE. Oi! nyt näen, ettes olekaan onnellinen, mun ihana ylkäni.

CANZIO. (Eriks.) Se lause sydäntäni leikkasi kuin tulinen miekka. Ooh!

RACHEL. Canzio!

CANZIO. (Eriks.) Kuinka tekisin? Sinne vedättää minua voimallinen himo, ja olenpa valmis lähtemään, mutta täällä huutaa minua pyhä, korkea ääni: »seiso, jumalten ja omatuntos nimessä seiso!» No kuinka teen? Parastahan olis, heittää asia tulon hetkestä tuonnemmas ja ottaa entisen naamarini kasvoillein, mutta enhän taida itseäni teeskennellä, Jumal' avita! sitä en taida, vaan näyttää aina kohta sydämmeni oikean tilan.

RACHEL. Vaiti katsahtelet sinä korkuuteen. Onko tämä rukousta taivaan Herran tykö? Sano mitä tahdot rukoilla, ja minä yhdistän sun rukouksee äitillisen ääneni.

MARIAMNE. Samoin teen myös minä ja, usko mitä sanon, povesta uskollisuudessa sua kohtaan niin puhtaasta kuin tämä taivaan vahvuus, johon lähetän rukoukseni sun edestäs, mun lemmittyni.

RACHEL. Sano kuinka on laitas ja mitä on tapahtunut.

CANZIO. (Kiivaasti) Ei mitään, ei mitään!

RACHEL. Hiljaa, Canzio!

CANZIO. Mun arvoni ja kunniani ovat ilman tahroo, ei löydy ruumiissani pienintäkään vihamiehen antamata naarmaa, ja käteni eivät kannusta mua vielä velkapääksi kenenkään vereen; se tietkää, neitoset. Niin, mun sydämmeni on rikoksesta vapaa.

RACHEL. Siis pois tuo synkeä muoto ja iloitse kanssamme; sillä tämä ehto on meille onnen ehto. Katso kuinka kaunis se on! Katso kuinka vuorten kiireet tuolla kultasessa palossa kimmeltää.

MARIAMNE. Ja tumma öljypuisto rauhallisna hengittää vuorten alla.

RACHEL. Ole ilonen tässä ilon ja lemme keskellä.

MARIAMNE. Ole ilonen, meidän Canziomme.

RACHEL. Huomaa kuinka kiharies kanssa hellästi leikitsen.

MARIAMNE. Ja minä sun korean kätesi kanssa.

RACHEL. Olenhan minä sun sisäres armas.

MARIAMNE. Ja sun morsiames minä. Ole ilonen!

RACHEL. Ole ilonen, ole ilonen!

CANZIO. Näin haastelevat enkelit autuaan sielun kanssa, joka jättänyt on murheenlaakson ja seisoo viimein taivasten esikartanossa, kohta valmiina astumaan hääsaliin sisään. Serafiimit häntä vaatehtivat

pyhien hameeseen, hymyvillä huulilla kuiskaten hänen korvaansa jumalten kieltä. Se on ainoastaan tarina, tarina onnellisesta sielusta. Mutta minä olen onneton.

RACHEL. Sinä olet onnellinen.

CANZIO. Onneton, onneton! Mutta—onnellinen toki. Haa! nyt kirous ja autuus yhtäaikaa temmeltelee povessani ympär.

RACHEL. Taivaan Jumala!

CANZIO. Hyvä Mariamne, hellitä käteni. (Mariamne hellittää käden)
Rachel, ota pois sun kätes.

RACHEL. Minä en päästä sinua ennenkuin olet tunnustanut kaikki. Oi veljeni! selitä meille tämä tuskallinen arvotus, joka riemun päivänä kadehtien riemumme hämmentää. Sano!

CANZIO. Pois, sisäreini! (Käy kiivaasti perille, jossa hän seisahda äkisti käsi otsalla tuijottelemaan alas maahan. Hetki äänettömyyttä)

RACHEL. (Mariamnelle) Mitä aattelet tästä?

MARIAMNE. Mitä ennustit sinä?

RACHEL. Se käy siis toteen.—Voi Canzio! kuinka taidat runtoa sydämmiämme näin, ja juuri kohtaamisen hetkellä?

CANZIO. Sen olen tehnyt, armottomasti olen sen tehnyt. (Tulee esiin)

RACHEL. Miksi teet sen?

CANZIO. (Eriks.) Kaunis Marcia! täytyykö minun unohtaa sinua ja tehdä eloni äärettömäksi aavikoksi? Mutta jos sun sydämmes päivieni kulta-aarnioksi määrään, niin kuoletan nämät kaksi sydäntä tässä. Mihän käännyn siis? (Kellonsoitto kuuluu)

RACHEL. Kuule: kluostarinkellon pyhä soitto!

CANZIO. Se ääni muistuttaa menneitä päiviä. Kuultelkaamme. (Kuultele alaskallistetulla päällä)

MARIAMNE. (Eriks.) Pyhä Madonna, katsahda laupiuudella alas hänen päällensä! Eihän ole hän vielä synneissänsä paatunut mies, joka julkeasti häväisee maat ja taivaat, se ei hän ole, hänen sielunsa tuskallisena kamppailee. Siis katsahda alas ja aseta hänen sydämmensä myrsky. Kuule rukoukseni taivasten ruhtinatar! (Soitto on taukonut)

RACHEL. Canzio, mennäänkö kotia?

CANZIO. Niin, kotia. (Menevät oikealle)

Toinen Näytös

(Avara, vanhanaikainen sali Canzion linnassa; perillä kaksi pylvästä, joissa riippuu aatelivaakunoita; kolme ovea, yksi perillä ja yksi kummallakin sivulla. Marcia istuu divaanilla. Palvelija tulee periltä.)

PALVELIJA. Teitä, meidän huoneemme ylevä vieras, pyytää herrasväkeni tulemaan seuraansa lystihuoneeseen alhaalla puistossamme.

MARCIA. Ken on käsenyt sinun tulemaan?

PALVELIJA. Herra Canzio; mutta se on myös naisten toivo.

MARCIA. Suokoon herrasväkes anteeksi, että pyydän saada ollakseni yksin. Saata takasin minulta se sana. (Palvelija menee) Hän on levoton, ei menesty hän kauvan siinä, jossa ei nävy hänen silmiensä edessä Marcian kuva. Hän lempii minua vimmatusti, ja minä olen selvästi näyttänyt että seisoo sydämmeni hänelle avoinna; ja myrsky nousee, joka korkealle kiertää kaiken tämän huoneen tomun. Ihanata! Hän kohta julkisesti murtaa kahleensa tässä ja on mun kihlattuni, mun vankini, mun vallassani ainiaan. Sitten, kuinka teen? Hän on rikas, hänellä on linna ja avara kartano, ne kaikki muuttukoot kullaksi, ja me siirrymme tästä ylitse valtameren idän mannermaalta ijankaikkiseksi pois. Tosin olen jo Vincention temmelyspaikoilta kaukana, eikä kenkään tiedä, että hän ja Flaminia olivat Albericus ja Marcia Parman kaupungista, eikä myös, niin luulen, löydy näissä tienoissa niitä, jotka kerran ovat

katselleet Flaminiaa ryövärinattaren puvussa, niin luulen, mutta visseys on paras, ja rauhassapa tahdon nauttia uutta, harjallista onneani. Niin olkoon toimintoni tässä huoneessa, ja onneton se, joka tahtoo astua mun tielleni. (Claudio tulee, ja Marcia, nähtyänsä hänen, vavahtaa äkisti, mutta seisoo pian huoletonna jälleen; myös Claudio katselee häntä kummastuen)

CLAUDIO. Vaimo, minä olen nähnyt teidän kerran.

MARCIA. Kenties erehdytte.

CLAUDIO. Se tapahtui elämän ja kuoleman rajalla.

MARCIA. (Eriks.) Hän on tuntenut minun. (Ääneensä) Olkoon niin.

CLAUDIO. Te elätte siis?

MARCIA. Sen näette.

CLAUDIO. Ja kutsutte itseänne nimellä...?

MARCIA. Marcia; jaa, se on mun oikea nimeni.

CLAUDIO. Kuinka olette joutunut tähän?

MARCIA. Nääntyvänä pakolaisena metsistä.

CLAUDIO. Mutta tietkää, että tämä on sen miehen huone, jonka isän te olette murhannut.

MARCIA. Sen tiedän. Mutta miellyttääpä minuakin jotain kysyä teiltä. Onko teillä yhtään syytä kiitokseen minua kohtaan?

CLAUDIO. Henkeni edestä kiitän teitä.

MARCIA. Siis toki jotain, luulen minä?

CLAUDIO. Yksi on, jonka katson kalliimmaksi koko mailman kultaa, se on puhdas omatunto, ja tämä antaa uskallusta miehen poveen; ja enpä luulekkaan itseäni yhdeksi niistä, jotka pitävät kuoleman hirmuisimpana kaikesta mi taitaa meitä kohdata täällä. Kuitenkin täytyy minun myöntää että äänenne kerran, koska katkasi se rintani edestä surman keihään, kaikui sanomattoman ihanasti mun korvissain. Olipa suloista päästä kuoleman kidasta elämän valkeuteen takasin.

MARCIA. Sitten kysyn teiltä vielä: tahdotteko sen kurjan lesken onnettomuutta, joka näin teidän pelasti kuolemasta?

CLAUDIO. Sitä en tahdo.

MARCIA. Minä kiitän.—Mutta jotain vielä: Oletteko te mies ja oikea ritari?

CLAUDIO. Minä toivon niin.

MARCIA. Vannokaat minulle pyhästi...

CLAUDIO. Malttakaat: ennen vannomista tahdon kysyä teiltä yhtä ja toista.

MARCIA. Minä kerron teille kaikki. Tiedätteko mistä ja ken tämä Vincentio oikeammiten oli?

CLAUDIO. En, ja kaiketi ei tiedä sitä kenkään muu kuin te.

MARCIA. Hän oli Albericus Parmasta ja minä hänen lemmittynsä Marcia.

CLAUDIO. Mitä? Eivätkö paenneet he aina Berberiaan ylitse meren?

MARCIA. Sen he tekivät, mutta palasit pian Italiaan takasin taas.

CLAUDIO. Kummallista, jos vaan totta.

MARCIA. Näin lähellä Parmaa olisi valheellani kovin lyhykäiset jäljet. Kuulkaat minua. Vapauden voitosta uneksui lakkaamatta Albericuksen tulinen mieli; minä rakastin häntä, ja yhteen sulivat meidän sielumme. Kohotettiinpa viimein vapauden lippu, ja minä seurasin lemmittyäni kapinan veriseen leikkiin, mutta helvetti toi vihämiehillemme voiton, ja nytpä riemuitsivat ruhtinat ja heidän aatelinsa. Me syöstiin vankeuteen, jossa kärsimme hirmuisesti, mutta sieltäpä karkasimme toki, karkasimme kuolemaantuomittuina ja pakenimme Berberian kuumaan maahan. Mutta siellä oli ilma hietatuiskuva,

pahtainen ja polttava, ja myrkyllisnä puhalteli samumtuuli, ja me ikävöitsimme synnyinmaahan. Aina kuvasteli muistossamme patria cara, pyhä Italia, sen puhdas, hopeakimmeltävä ilma, sen laakeri- ja öljymetsät, sen Apeninein-vuoret, sen äärettömän korkea taivas ja heleästi säteilevä aurinko. Voimallisesti veti meitä puoleensa tämä kuva, sen ihastus voitti meidän sydämemme lopulta, ja me kirmasimme ylitse maiden ja merien Calabrian vuorille, jossa hädän laki meille määräs ryövärin synkeän, veritahratun leivän. Mutta jos kärsitte kuulla lausetta ylevämielinen ryöväri, niin rohkenen sanoa, että senkaltaisia olimme. Eivätpä moiti meitä köyhät ja turvattomat, vaan päinvastoin kiittävät meitä; sillä annoimmehan usein heille saalistamme, jonka otimme rikkailta ja yleviltä. Niin kului muutama levoton, murheellinen vuosi, kunnes kohtas meitä taivaan kosto, surmasi Albericuksen ja hänen joukkonsa, mutta minut pelasti kohtalo sekä sotamiesten painetiistä että armottoman lain kylmistä kahleista. Ja silloin läksin vaeltamaan entistä kotoani kohden.

CLAUDIO. Teidän onneksenne uskotaan te kuolleeksi, upponeeksi mereen.

MARCIA. Teinpä ennen lähtöäni pienen, petollisen ilveen meren rannalla, siitä riensin retkelleni. Ylitse vuorten ja laaksoin, halki pimeitten metsin mä samosin kuin hurja vuorivuohi, nälässä, janossa ja lakkaamatta pelkään vankeuden tunkkasia seiniä. Tähänasti olen pelastunut toki, ja tässä olen ja kerron teille elämäni tarinaa, niin täynnä murhetta ja vimman kamppausta.

CLAUDIO. Jotka eivät kuitenkaan suorita teidän hirveätä velkaanne, vaan peloittavan rikoksellisena seisotte Jumalan ja ihmisten edessä.

MARCIA. Mitä tahdotte siis minusta? Saattaa minua kahleisiin?

CLAUDIO. Minä en tahdo pimittää teidän päiviänne jos vietätte ne tästälähin säällisesti katuen entistä eloanne ja etsien taivaan armoo.

MARCIA. Rauhallisna tahdon asua ja rakennella.—Mutta teiltä vaadin pyhän valan, että kätkette kaikki mitä nähnyt olette omilla silmillänne ja mitä olette kuullut mun huuliltani nyt, kätkette äänettömyyden peitteen alle. Se vannokaat ritarikunnianne nimessä.

CLAUDIO. Kunniani nimessä sen lupaan; ja mitä kerran lupaan, siitä en poikkee vaihka katoisi tämä mailma. Mutta huomakaat toki: Te olette tottunut katsomaan ihmishenkeä kovin turhaksi, ja taitaisitte nyt, koska niin soveltuis, jollain keinolla temmasta mun povestani sen, jonka kerran annoitte mun pitää, nyt koska kohtalonne on mun vallassani. Tietkäätkäät siis, että jos henkeni tai onneni pahaksi jotain ilmauu teiltä, niin olenpa kohta vannotusta valastani vapaa.

MARCIA. Uumoileva mies, vaihka sanoo hänen ulkomuotonsa toista. Mutta eihän ole ihme keskustelossa ryövärin kanssa.—Mutta joku lähestyy. Minä riennän kammiooni. (Menee vasemmalle)

CLAUDIO. (Yksin) Kaunis toki, aina kaunis, huolimatta kiukkuisesta onnesta, tuhansista iskuista, joita hän sai ja itse antoi. Ihmeellinen nainen! (Canzio tulee periltä)

CANZIO. (Eriks.) En tahdo olla siellä enkä täällä, ei miellytä mua päivän valo eikä huoneen siimes, mä mustimpana pahantekijänä käyskelen Afroditen yrttitarhassa ja hengitän lemmeenkukkasten tuoksuu. Mutta kohta teen epäsääntöisyydestä lopun, kohta. Toki: kurja Rachel ja Mariamne! Mutta kaunis Marcia, terve! (Huomaa Claudion) Claudioko siinä? Hyvin, ettäs tulit, mun veljeni. Mutta kuinkahan on laitamme nyt?

CLAUDIO. Minä olen niinkuin ennenkin, mutta sinua, näen minä, vaivaa sama mielen levottomuus vielä. Sun silmissäsi mikä tumma, humajaava loimo! Tämä leikkaa sydäntäni, kurja Canzio.

CANZIO. Ystävänä, totta sanoen, olenpa ollut noin yhden päivän ja yöseen kovasti levoton, enkä löydä sydämeni rauhaa.

CLAUDIO. Ota sun filosofiasi esiin.

CANZIO. Lukeissani ei seurakkaan aatos silmää.

CLAUDIO. Mutta onhan sinulla kaksi parasta lohduttajaa täällä, Rachelissas ja ylevässä Mariamnessas. Lähesty heitä ja anna sun levottoman sielus vaipua heidän lempensä viileään, viattomuudenviileään kukkaskohtuun.

CANZIO. Kas siinä vasta neuvo! Lähestyä heitä, se on mulle sama kuin kuulla ijäisen kadotukseni tuomion sen lempeän Jumalan ihanilta huulilta. Oi kuinka tuskallista!

CLAUDIO. Mitä aattelen tästä?

CANZIO. Aattele mitä tahdot, mutta niin on laita.

CLAUDIO. Jos niin on laita, ettei löydy sulle lohdutusta täällä, niin turvaa sitten häneen, joka ei ketään heitä ulos.

CANZIO. Sen tekisin, jos olisi kaikki niinkuin ennen, jos olisin kyynelsilmänen lapsi.

CLAUDIO. Olethan nyt yhtä hyvin kuin ennenkin meidän ijankaikkisen isämme lapsi? Miksi et siis taitais paeta hänen luoksensa nyt niinkuin lapsena ennen?

CANZIO. Siitä yksinkertaisesta syystä ettei häntä ole.—Älä katso puoleeni noin terävästi; sillä luulenpa, että sydämmesi syvyydessä aattelet sinäkin samoin.

CLAUDIO. Nyt erehdyt.

CANZIO. Niin aattelen kuitenkin minä.

CLAUDIO. Sinun mailmankatselmas on tehnyt jyrkän käännöksen.

CANZIO. Miehenjärjen voimallinen valkeus on poistanut näköni edestä kaikki haaveksemme tyhjät kangastukset. Mutta onhan tässä toki jotain muuta kuin paljas tämä näkyvä. En taida kieltää, että löytyy luonnossa ijankaikkinen ja aatteleva henki, jonka tuote on mailmankaikkisuuden nerollinen teos. Kaikki on hän tehnyt ihmeellisen kunnokkaasti. Onhan, esimerkiksi, tämä meidän maamme ja rakennukset ilmassa sen ympärillä verraton konstilaitos. Niin, hän on viisas, hän on voimallinen, mutta eipä katsahda hän kehenkään erittäisin isällisellä silmällä, vaan kaikki olemme hänen ainiaaksi määrättyjen lakiansa vallassa.—Näin uskon, mutta yhtä en taida uskoa, mun ystäväni: meidän sielumme kuolemattomuutta. Tosin olis tämä ankara aije, ihmeteltävän korkea ja kaunis. Elämämme täällä, joka kuitenkin ei ole leikki-asia, sais arvokkaamman, juhlaisemman muodon, ja kauvas siirtyisi meistä näiden katovien päiviemme synkeä ikävyys, joka usein meitä tahtoo paineskella alas. Olishan ihanata aina vartoa jotain tuollempana, ihanata unohtain, taistellen ja toivoen astua mailmasta mailmaan, kirkkaammasta kirkkaampaan ijankaikkisuuden perustalla. Tämä aije olis korkea, jos niin olis, mutta vähän syvempi katsanto elämään ja luontoon kieltää sen.

CLAUDIO. Sinä myönnät, että kaikki, mitä tämä henki on tehnyt tässä näkyvässä, sen on hän tehnyt ihmeellisen viisaasti ja kunnokkaasti; miksi ei hän siis olis voinut rakennella yhtä viisaasti myös henkimailmassansa, joka on hänen oikea kotonsa? Ystäväni, kuinka on nyt logikis laita? Huomaa: Sinä myönnät hänen viisautensa ja voimansa niin äärettömiksi, että ymmärrykses pyörtyy niitä tutkiessas ja kuitenkin sanot sinä hänelle: »minä tiedän yhden aijeen, joka, käytettynä sinun valtakunnassasi, olisi ihmeellisen ankara ja kaunis, mutta sinä et olekkaan oivaltanut sitä». Niin sanot, pitäen itseäsi viisaampana häntä. Mutta miksi, koska seisoj kaikki hänen vallassansa, ei olisi hän toimittanut ainakin yhtä jalosti kuin se, jota aavistamme me? Miksi ei tuhat kertaa jalommin vielä? Ole toki varmaa siitä, että niin on tehty. Ja tiedä, että aavistusta, aijeesta niin suuresta ja ihmeteltävästä, ei löytyisi meillä koskaan ilman vastaisuutta toisialla. Se kipenä lahjoitettiin poveemme jo aikojen aamuna, se on luonnistanut maailman juoksun, ja koska se viimein on syytynyt kirkkaaseen, valkasevaan tuleen, sillon katokoon kernaasti tämä mailma. Mutta mihän olen joutunut, minä narri, apinoitessani Danaidein askareta?—Kas tässä lähestyy mies, joka taitaa puollustaa sinun uskoas.

CANZIO. Sen puollustajan hylkään. Niin uskoo hän, koska miellyttää häntä uskoa niin. (Varro tulee oikealta)

VARRO. Jumalan rauha teille, hyvät ystävät! (Ottaa Claudioa kädestä) Ystäviähän ollaan, Claudio, vaihka vähän kinaillaankin tuolloin tällöin? Eikös niin?

CLAUDIO. Niin on.

VARRO. Vallan niin! (Tarttuu Canzion olkapäähän) Poika! Kuinka on laitas nyt? Oletko jo saanut hieman lystiä?

CANZIO. Minä en tahdo lystäillä.

VARRO. Tahdo! Mitä tahdot sinä sitten? Ripustella huulta?

CANZIO. Se ei ole tapani.

VARRO. Kyllä minä sinulle tavat näytän, minä.

CANZIO. Miksi ravistelette olkaani?

VARRO. Ravista minua sieltä ja ravista minua täältä, sinä kiusallinen nallikka! (Kääntyy Claudioon päin) Mitäpä aattelisit sinä tuosta meidän herrastamme, tuosta heleijan sankarista, joka seisoo ja

tuijottelee tuossa?

CLAUDIO. Kaiketi askarruttaa hänen aivoansa kovin tärkeä asia.

VARRO. Hoo, ei vaaraa siitä, luulen minä. Kapriisiä, paljaita kapriisiä, mun ystäväni!

CLAUDIO. Sitä en usko.

VARRO. Olisivatko sitten neitokset, nuo tulisilmäset hälläkät Neapelissa ympärneet pieniä perkeleitä hänen vereensä?

CLAUDIO. Sitä en tiedä.

VARRO. (Hiljemmällä äänellä) Millä keinolla vetäisimme hänestä tämän salaisuuden ulos?

CLAUDIO. Taidatteko avata hänen kielensä siteen?

VARRO. Antakaat minun tuumiskella. (Eriks.) Malta: luulenpa keksiväni keinon, oivallisen avaimen, jolla käymme hänen sydämensä kammioon sisään. Löytyyhän kellarissamme lekkeri kallista, kymmentenvuotista viiniä. Nyt astukoon se esiin, antamaan nostetta ja mehua sieluillemme; ja sydämmet aukenee. (Ääneensä) Kuulkaat minua, pojat! Onhan, peijakas vie! Canziorimme tullut kotia vastaleivottuna fänrikkinä, ja nyt on vieraanamme hänen paras ystävänsä myös, siis on meillä moninkerroin syytä yhteiseen, veljelliseen iloon ja riemuun. Mutta miksi seisomme tässä murhemielin ja kuivin suin? Minä mahdan olla Turkkilainen ellen kisko nyt ylös huoneemme vanhinta viiniä ja täytä kuohuvalla nesteellä kolme huikeata klasia, kolme kertaa kolme, niin on meillä naisten noitanummero. Sinä, Claudio, olet tosin usein kiusallisen kohtuullinen mies; mutta ethän katso toki ylen yhtä klasia ilosten ystävien piirissä?

CLAUDIO. Sitä en tee.

VARRO. Nyt kammariini linnamme toiseen päähän ja siellä ylistämme killisilmästä Bacchusta. Tule, Canzio.

CANZIO. Minä en huoli teidän viinistäne.

VARRO. Mitä? Täytyykö minun uskoa, ettes tunne vielä ensinkään konstia?

CANZIO. Niin paljon, että tiedän hyljätä sen.

VARRO. Sinä tomppeli, sinä maitopartanen ja vauhko piltti, joka ei uskalla käydä yhteen kaulusnappaukseen viinijumalan kilpakedolla. Tiedä että pieni noste, viaton huimaus aivossamme on mielellemme terveellinen tuulenpuuska, liionkin koska elämämme taivas näkyy meille harmaaksi. Ja mitä sanovat runoniekat?

CANZIO. Helvettiin kaikki juomalaulut ja runoniekat, jotka käyttävät lauluksi niin viheliäistä ainetta kuin tämä: veressämme myrkyt vaikkuttama, sairaloinen epäjärjestys ja häiriö, joka kalvaa elämämme lankaa ja himmentää järkemme valon, tämä narrikuume, jossa puhumme ja teemme hulluuksia, joita seuraa aina myöhä katumus. Ja kaikkea tätä koristaa laulun lahjalla! Kuinka luonnotonta!

VARRO. Kuulkast vaan, mikä siveyden saarnamies ja filosooffi etelästä! Mutta tiedä, meidän jorömielinen Heraklit, että viinillä ja ilosella hummauksella on historjallinen oikeus aina vedenpaisumuksesta tähänpäivään asti.

CANZIO. Niinkuin ilotyöillä ja portoillakin.

VARRO. *Taciturnitas*. Enkö ole sun kuolleen isäs rakas veli?

CANZIO. Omaisuus, joka ei juuri puhu rakkaudesta ja sovinnosta isääni kohtaan. Se on asia, jonka historjallinen oikeus on kotosin aina munsieur Kainin päivistä.

VARRO. (Lyö jalkaansa) Kitas kiinni!

CLAUDIO. Te näette, herra Varro, että hänen verensä on kovin kiihoitettu.

VARRO. Mikä peeveli vaivaa sinua?

CANZIO. Yksi asia, joka on sitä luontoa, etten tarvitse kertoa sitä teille.

VARRO. Mene sitten helvettiin asioinesi; ennen katselen sinua siellä kuin seurassamme maljan ääressä, sinä piikkisika. Nyt vasta juomme, Claudio, juomme vihoissamme. Astukaat sisään. (Avaa hänelle oven oikealle)

CLAUDIO. Toivokaamme toki, että yhtyy hän pian hauskaan juominkiimme, koska mielensä on hieman lauhtunut. (Menee oikealle)

VARRO. Jääköön hän saakelin huomaan koko poika. (Katsoen taaksensa ovelta) Canzio, Canzio! sinä olet ilkeästi pettänyt meidän toivomme, koska et ensinkään käytä itseäsi niinkuin pitäisi? Me varroimme iloa, mutta toitpa huoneeseemme ristin ja murheen. Ja mikä on syy? Mikä on syy? Mitähän soppaa olet keittänyt itsellesi ulkona mailmalla? Krouvivelkojako? Eihän juuri näytä siltä. Mutta että olisit pahoin takertunut Neapelin hamevaltakuntaan, sen pidän hyvin uskottavana asiana. No no, sinä olet nuori ja veres kuohuu, ja annanpa sinulle kernaasti anteeksi synnit niillä retkillä. Mutta meidän tulee aina kavahtaa itsiämme huonoista maineista mailman korvissa, liionkin kihlatun miehen, niinkuin sinä, miehen korkeasta ja ikivanhasta suvusta, niinkuin sinä.—Niin, seiso siinä nyt hetki ja tuijottele ja tule sitten ilosena seuraamme. (Menee)

CANZIO. (Yksin) Minä en kärsi häntä, hän kääntelee mun mieltäni ja samoin kaiken tämän mailman ankaruus. Yksi toki mun edessäni kirkkaana loistaa: kauniin Marcian kuva. Hän mun joko nostaa taivasten iloon tahi syöksee alas erinnyein pimeään luolaan. Mutta jos niin, jos rynkäisi mun päälleni tämä kauhistava sisärkunta myrskyllä ja kiljunalla, niin onhan omassa kädessäni päästin tästä kurjuudesta, ja kaikki on sitten äänettömyys, tietämättömyys ja tyhjyys, rauha ijankaikkisesti.—Mutta mitä haasteli Claudio? Hänen puheensa, niin tuntui minusta, iski joteskin tarkasti naulaa kantaan, josta en tahdo voida riistoa itseäni oikein irki entiseen vapauteeni taas. Mutta eihän todistanut mieheni mitään, ei äyriin edestä, vaan poutapääskösenä kiiteli hän aatosten tyhjässä ilmassa; mutta täällä on perusteena todellisuuden havainto ja koe, ja siinä seison lujana. Yksinkertainen ja selvä on luonnon laki. Minä elän täällä ajan, kaadun ja syötän sijaantulijaani, ja häntä ja hänen jälkeistänsä kohtaa jatkaten aina sama onnenosa. Niin matelee mailma ilman loppua eteenpäin; ja siinä on koko herraus, siinä on ijankaikkinen elämä.—Niin aattelen minä, mutta toisin kylmä Mariamne; emmehän sovi siis yhteen, meistä ei tulisi onnellista paria. Mutta onnen meille kaikille tuottaa tämä muutos nyt. Minä erkanen sinusta ja otan oikean kultasein, sinä pääset minusta ja valitset itselles sielusi heimolaisen, ja niin on meillä kullakin paras ystävämme, ja noita saa katsella päältä. Kaikki hyvin? No miksi tuumiskelen siis? —He lähestyvät.—Tullut on toiminnon hetki! Nyt astun esiin myrskyn vauhdilla ja puhallan tämän pahtaisen ilman ympäriltämme pois. Nyt tahon murtaa jään ja rynkätä ulos väljään mereen. (Rachel ja Mariamne tulevat)

MARIAMNE. Sinä läksit meistä kuin karkulainen.

RACHEL. Miksi teit sinä niin, mun veljeni?

MARIAMNE. (Eriks.) Nyt ei ole koskaan oikein laita. (Istuu divaanille ja rupee tarkasti tähtäilemään Canzioo)

RACHEL. (Lyö kätensä ympär Canzion kaulan ja painaa otsansa vasten hänen rintaansa) Canzio, mun lapseni, minä kuolen tuskissani, elles suo mulle sydämmes murheesta osaa. Sano mikä häiritsee sun henkesi rauhan, kuiskaa se mun korvaani, sun pienen, vienon äitis korvaan, että taitaa hän lohduttaa sinua. Ja ellei voi hän sitä, niin voi hän ainakin itkeä sun rinnoillas; ja nämät kyyneleet eivät suinkaan enennä sun kuormaas, ei, vaan huojentavat sen. Sano, kaunoinen Canzio.

CANZIO. Jaa, minä olen nyt päättänyt aukasta teille poveni ja asettaa etehenne salaisuuden, joka on saattanut minun teitä kohtaan niin pimeäksi ja jyrkäksi. Pahoin olen tehnyt kohtaan olentoja niin lempeitä ja hyviä kuin te.

RACHEL. Olethan kiltti nyt. Mutta anna meille kiireesti tieto; sillä tässä asiassa olen kovin utelias.

CANZIO. Mutta lupaathan kuultella rauhallisna.

RACHEL. Vallan rauhallisna. (Istuu Mariamnen viereen ja kallistaa päänsä hänen helmaansa ja Mariamne lyö käsivartensa ympär hänen povensa) Tässä lepään, kuultellen siivosti sun kertomustas.

CANZIO. Mariamne, lupaathan sinäkin maltin tyynellä katsannolla kuultella mitä sanon?

MARIAMNE. Sen lupaan.

CANZIO. Ja suot mun vakaasti tyhjentää poveni aina pohjaan asti?

MARIAMNE. Sen teen.

CANZIO. Ehkä saattaisink sydämmesi vallattomasti paisumaan?

MARIAMNE. Ole rauhassa.

CANZIO. Oi Mariamne! minä tiedän sinun järkeväksi naiseksi ja toivon huomaavasi, että teen nyt

myöskin järkevästi minä.

RACHEL. Sano pian. Miksi vaivaat meitä, sinä armoton veli, armoton sulhanen? Minä makaan kuin tulisilla hiileillä, ja kuulen Mariamnen sydämmen iskut.

CANZIO. Mariamne, minä tiedän, että on sinulla Jumala, jota rukoilet, palvelet ja kunnioitat. Noo, onhan tämä koreata. Sinulla on Jumala, Jumalan-Äiti, autuitten riemuitseva joukko tuolla ametystein ja krysoliitein kaupungissa, taivaan palmuvarjosesa salissa. Niin, onhan ihanata uskoa näin.

MARIAMNE. Etkö usko sinä samoin?

CANZIO. En, Mariamne. Se oppi on minusta nyt ainoastaan lasten tarinoita koska katshtelen miehuuteni ijän korkuudesta. Kaikki on katonut tyhjänä sumuna pois, mutta sitä selvempänä on minulla jäljellä elämä ja luonto.

RACHEL. Mitä uskallat sanoa? Sinä? Canzio? Olenko minä sinua opettanut niin? Mitä uskallat sanoa?

MARIAMNE. Enemmin on hänellä sanottavaa, paljon enemmän; mina ymmärrän hänen tarkoituksensa. Mutta tee pian, mitäs teet.

CANZIO. En ihmettele, ettäs ymmärrät, etteivät sovi meidän kohtalomme yhteen, tiettyäsi kuinka eri suuntiin pyrkivät meidän sielut.

MARIAMNE. Arvoitus on selitetty. Sinä annat minulle korin ja revit rikki meidän liittomme.

CANZIO. Jos tahdot niin kutsua askeleen, jonka otan meidän molempien onneksi, ja tuumiskeltuani kauvan ja ankarasti.

RACHEL. Taivaan Herra! Tämä ryövää minulta järjen! Malta mieles, Canzio, Canzio! (Tahtoo nousta ylös, mutta Mariamne hallitsee häntä väkisten helmassansa)

MARIAMNE. Makaa rauhassa ja muista mitä lupasimme.

RACHEL. Canzio! O, o, mun kultanen toivoni täällä!

MARIAMNE. (Canziolle) Mitä tahdot sanoa vielä?

CANZIO. Etten tahdo sun onnettomuuttas.

MARIAMNE. Ja siitä mahdan olla sinulle kiitollinen.

CANZIO. Minä tiesin tämän myrskyn.

RACHEL. Mun ainoa, kultanen toivoni täällä! Voi, tuhannen kertaa voi!

MARIAMNE. Minä rukoilen sinua, hillitse mieles! (Canziolle) Sallitko mun kysyä, mikä sammutti näin äkisti sun lempesi mua kohtaan?

CANZIO. Eräs toinen nainen, jota lemmin äärettömästi.

RACHEL. Haa!

MARIAMNE. Oivallisesti sanottu. Tämän totuuden edestä kiitän sinua taas. Mutta sano minulle yhtä miehukkaasti eräs toinen totuus: Oletko koskaan lempinyt minua, ehkä niin vakuutitkin vielä viimeisessä kirjeessä, joka hengitti paljasta helleyttä?

CANZIO. Sinua olen lempinyt, mutta, ah! en tee sitä enään; sillä sokeasti ampuu lemme jumala. Aatteles, mikä järjettömyys minulta, ottaa sinua vaimokseni vastoin sydämmeni taipumusta, ja mikä järjettömyys sinulta ottaa vastaan lemmeöntä sydäntä. Sillonpa hääpäivämme olisi ollut onnettomuutemme syntymäpäivä.

MARIAMNE. Oikein, Canzio!

CANZIO. Oi, älä virnistele!—Myös eräältä toiselta puolelta olisi tämä liittomme tavallisuutta vastoin. Malta: sinä olet katsellut neljä auringonkierrosta enemmän kuin minä.

MARIAMNE. Sen tiesit koska tarjosit minulle kätes.

CANZIO. Mutta huolekas sisär, liian varhain huolekas aviossäätyni onnesta, johdatti lapsellista kättäni. Mitä ymmärsin minä?

RACHEL. Hän kaartelee, soutelee kehnosti kauttarantain.—Mariamne kalvea, kalvea! Kalvea kuin

kuoleman enkeli! Saanko likistää sun otsaas?—Kalvea kuin kuolema itse.—Laske mun käteni sun otsalles.

MARIAMNE. Ole hiljaa, Rachel.

RACHEL. Enhän tiedä mitä haastelen ja teen, koska seison vahtovassa, jyrisevässä koskessa ja pyörtyen katselen kuinka rantojen metsät ja vuoret siirtyy. Huu! (Peittää käsillään kasvonsa ja painaa päänsä Mariamnen helmaan; Mariamne, nojaten otsaansa vasten kättänsä, silittelee toisella kädellään Rachelin kiharia)

CANZIO. (Eriks.) Minä tiesin tämän; ja nyt on se tehty. Vimman tielle olen käynyt, polkeissani sydämmiä jalkojeni alla, mutta enhän taida enään kääntyä takasin, ellen tee itseäni narriksi; en taida enkä tahdo. Tehty on tehty.—Kas: uneksuen lepää hän ystävänsä helmassa, ja uneksuen ystävän käsi leikitsee hänen vienon päänsä ympärillä. Tämä kenties ravistelisi poveani tuikeasti, ellei olisi nyt sisustani terästetty.

MARIAMNE. (Asettaa Rachelin istumaan ja nousee itse, pyhkäisten otsaansa, kiivaasti seisomaan) Canzio, mitä olet tehnyt, mitä olet tehnyt? Canzio!

RACHEL. Onnettoman työn, joka toi pimeyden sieluillemme. Ah! mihin käymme nyt harhailemaan, Mariamne? Mihin lähtisimme käsi kädessä vaeltamaan ikävässä hämärässä tämän riutuvan päivän? Mitä aattelet, Mariamne?

MARIAMNE. En rukoilla häntä.

RACHEL. Sano hänelle vielä yksi sana, viskase hänen rintaansa kipenä, joka ehkä taitaisi syttyä liekiksi ja lämmittää hänen kylmää sydäntänsä.

MARIAMNE. Jää ijankaikkisesti hyvästi, Canzio!

CANZIO. Ole onnellisempi kuin minä!

RACHEL. Sen sanan, veljeni, sinä muistat kerran katkerasti. Mutta, Mariamne, enpä toki tarkoittanut juuri niin. Ah, ei vielä, ei vielä! Sinä et tahdo häntä rukoilla, mutta minä tahdon, teen sen tulisella voimalla. (Lankee Canzion eteen polvilleen ja tarttuu hänen käteensä) Canzio, älä kuoleta sun tuntos rauhaa, älä kuoleta sun uskollista Mariamneas, älä kuoleta sun Rachelias, sitä kilttiä sisär-äitiäs, joka kerran lauloi sulle kehtolaulun, lauloi enkeleistä lintuin-satamassa ja kultasantasista teistä pyhien kaupunkiin. Muistatko?

CANZIO. Nouse ylös, armas sisär, ja älä menettele sanoja hukkaan.

RACHEL. En yhtään sanaa, en yhtä ainoata, vaan äänetönnä tahdon sinua katsella, katsella lakkaamatta. Mariamne on sun sydämmes ystävä vielä.

MARIAMNE. Ei koskaan enään. Mun arpani jo heitettiin ja minulla on toinen ystävä. Auken eteheni, kluostarin portti, minä tahdon unohtaa mailman ja palvella taivaan ylkää, jonka lempi ei sammu. Pois kauvas, Canzion petollinen kuva, ja kiirehdi, katsantoni, korkeuteen päin, jossa lemmen ruhtinas asuu! Häntä katselee jo sieluni silmä kultapilvien keskellä tuolla. Siellä seisoo hän purpurahameessa, kasvot aurinkona loistaa ja kirkas gloria piirittää hänen päänsä. Sinua palvella tahdon enkä muistella kavalata mailmaa. Pois mielestäni miehen haamu! Mä puhtaana vestaalina sun alttarillas valvelen rukouksen liekkii. Auetkoon korkean muurin portti ja soikoon kaikuva kello!

RACHEL. Soi, kello, mun hautauskelloni, soi! (Canzio nostaa ylös Rachelin, joka, hänen ruvetessaan siihen, on istunut alas ja, kallistaen päätänsä ja hymyten, ei ensinkään kohota itse ruumistansa hänen nostaessaan) Väsynyt ja uninen lapsi sanotaan kovin raskaaksi. Enkö ollut sinulle raskas nostaakses?

CANZIO. Et.

RACHEL. Mutta olenpa väsynyt ja unelias lapsi nyt. Toki: ennen käymistäni maata, tahdon vielä lausua yhden sanan. Mutta, haa! tämä ei olekkaan unen harhausta, vaan profeetallista houretta, koska astuu kohtalomme pimeänä varjona katsantoni eteen; ja kuule mitä ennustan: Me olimme onnelliset, mutta sinä meidän onnemme tapat; sinä itse olit onnellinen, mutta itse sinä onnesi tapat ja samalla sen toisen ystävänsä onnen. Tunnonvaivain raivottaret komerostansa jo ovat teroittaneet silmänsä sua kohtaan. Tänne karkavat he tuulenkierroksena, tuoden muassaan taivaan peloittavan ukkosilman. Hävityksen henki riehuu, moni paras, uskollinen ystävänsä sun kauttasi käy surmaan, ja linnassamme vallitsee viimein autio yö. Muista tämä: yksi rikos, kerran tehty, vetää seurassansa legionat toisia, kuin aaltoja myrskyssä, kunnes vaivumme pohjattomaan syvyyteen. Tämä muista myös: Meidän huonettamme varten on taivaassa varolla nuoli, jonka tämä sinun murheentyös voi johtaa päällemme alas. Synnit tässä himmentää isiemme muistot, tässä riehuneet ovat viinijumalan ja Belialin juhlat

ryskeiset, joissa herjaus ja pilkka kohden korkeuden herraa on parastansa tehnyt. Ah! meidän isämme miekastelon himo on kaatanut monen viattoman miehen. Ja sinun suonissas, minä pelkään niin, kiehuu hänen hurjaa vertansa ja hirmuvaltaista henkeänsä, joka pian saattaisi sun maksamaan hänen velkojansa koston furieille. Muista kaikki tämä. Ja tarvittaisko tässä isiemme velkoja? Onhan teoksessas tällä hetkellä jo kylliksi syytä jumalten suurimpaan katoon.

CANZIO. Olisinko ensimmäinen minä, joka on toiminut näin? Moni mies ja vielä moni historjan uros on tehnyt samoin. Herkkules unohti Dijaniransa koska näki hän Iolen ja Marcus Antonius eikö hylkännyt hän Octavian Egyptin Kleopatran tähden? He heittivät lailliset vaimonsa, minä ainoastaan kihlatun naisen. Korja on annettu ennenkin ja annetaan aina, niinkauvan kuin ihmissydän voi lempiä. Niin on tehty; ja mitä ei tehdä täällä lemmen tähden? Senkaltaisista töistä on itse jumalten ansioluettelo armottoman suuri.—Hyvästi! Tehty on tehty, ja riehukoot taivas ja maa! (Menee kiivaasti kohden peräovea, jonka kynnyksellä Marcia tulee häntä vastaan. Canzio temmaa hänen syliinsä) Tuossa on sydämmeni valittu! (Taluttaa häntä muutaman askelen ovelta esiin) Vaimo, sano aatokses; sillä nyt on sydämmeni vapaa. Sano rohkeasti, jalosti kuin jumala: Lemmitkö minua?

MARCIA. Ijankaikkisesti! (Syleilevät; Rachel heittää itsensä kiljahtaen divanille; Mariamne menee ulos periltä)

CANZIO. Kohta, koska sun näin, syttyi sydämmeni tuleen.

MARCIA. Polttavaan tuleen sydämmeni syttyi kohta, koska sun näin.

CANZIO. Onneni on valmis! Ihanata! Taivaallista!

RACHEL. (Tointuu ja nousee istumaan) Juoni! Yhteenkudottu, kehno juoni. Minä tukehdun! (Katselee hetken Canzioon ja Marciaa) Siis tuleva kälyni? »Terve, armoitettu!» sanoi enkeli Gabriel.

MARCIA. Teidän tervehdyksenne ymmärrän ja hylkään.

RACHEL. Miksi kolkutti rukoillen linnamme portille se, joka oli linnanherran sydämmen herra?

MARCIA. Niin lapsekkaasti lemmessä houraillaan.

RACHEL. Morsian Barbariasta.

CANZIO. Parman kaunis tytär!

RACHEL. Morsian Barbariasta kuuluu enemmän romanttiselta.

MARCIA. Fröökänä, kiittäkäätko kohtaloonne, joka ei syönyt teitä polkeilemaan Afrikan polttavia vuoria, vaan antoi teille syntyissänne komean linnan.

RACHEL. Se linna on nyt teidän, mutta minun on avata mailma.

CANZIO. Sisär, miksi haastelet niin? Onnes on sama kuin ennen.

RACHEL. Avara mailma! Marcia, suokaat minulle vaellussauvanne, minä tarvitsen sitä vuorostani nyt. En aio tuki Afrikkaan, vaan Palestinan maahan pilgrimmi sauva kädessä käy. Siellä, pyhän haudan partahalla, tahtoo hän rukoilla, yöt ja päivät rukoilla sen kurjan ritarin syntein edestä, joka kerran murhasi kahden immen sydämmet. Mutta taidammeko moittia häntä? Ei, vaan lemmen jumalaa, mi sokeasti ampuu ja joutsellansa ajelee miestä kuin vuorten kaurista, joka nuoli sydämessä rynkää kallion jyrkästä varmaan turmioonsa alas. Mutta kärsi, ihmislapsi, lemmen hirmuvaltaa, kärsi, kanna hänen kahleitansa nöyryydellä. (Nousee ylös) Mutta kirottu olkoon tämä kahle tässä ja tämä liitto! Niin, valmiinapa kirous ja tuhonne jo tuijottelee esiin hänen silmistänsä. Katso, Canzio, helvettiä, joka tämän naisen silmistä ruiskuu ulos, helvettiä, joka kerran sinua polttaa.

MARCIA. (Eriks.) Haa, mun sydämmeni riehuu!

CANZIO. Vaiti, Rachel! Minä en tahtois osoittaa sua kohtaan vihaani, Jumal' avita! sitä en tahtois.

RACHEL. Mutta minä tahtoisin, että tapahtuisi niin; sillä hunajamakeaksipa nyt tuntuu välillämme vihan katkera kiukku.—Mitä lausuin äsken? Että tukehtuisin? Vale! Poveni paisuu ja nostaa minun ylös korkeuden luhtiin, josta katselen sinua jalkojeni alla, sinua, kurja morsiuskunta.—Toki ulos tästä, ulos, Rachel, hengittämään kirkasta ilmaa! Ja eläköön elämä, maa ja korkeuden vahvuus meidän ympärillä! Eihän ole meillä hätää maamme pallolla täällä, jossa kaikkialta meitä syleilee autuitten sinertävä taivas. (Menee)

(Avoin paikka puistossa lähellä Canzion linnaa. Rachel tulee oikealta.)

RACHEL. (Yksin) En ole häntä kironnut, sitä en ole tehnyt. Kuinka taitaisin kirotta sydämmeni kalleutta? Mutta sitä pimeyden voimaa, joka sovaisnut on hänen näkönsä, minä kirotan, sitä eksyttävää ruohoa, jota hän kaiketi on polkenut käydessänsä mailman saloissa. Harhailevana miehenä hän astelee, ja siitä tämä pyöritys, siitä ei tunne hän kotoansa enään. Mutta minä tahdon silmistäsi poistaa suemukset ja näyttää sinulle sen hirmuisen alhon, joka ammottaa sua vastaan. Sen teen, ja Claudio, sun ystävä, mua auttaa tässä äitin työssä, ja sinä seisahdat.—Kallisti taidan vanhoja, että tämä sun aiottu liittos ainiaaksi hävittäis sun onnes; sillä eihän koskaan vielä aavistukseni ääni ole haastellut niin korkeasti kuin nyt.—Noo, onpa tosin korea ja hehkuva sun kultasi ulkonainen puku, ja eriskummallinen ihastus säihkyä hänen katseestansa. Se meitä viehättää mutta poistaa meitä tykööltänsä inhoittavan kylmästi taas. Tätä et huomaa sinä, kurja, sokea Canzio, et huomaa basiliskan katsantoa, jonka takana kiehuu myrkyä ja vimmuttujen himojen raivo. Tätä kirotan, vaan en sinua, mun veljeni; sinua surkuttelen ja Mariamnen salaista tuskaa.—Mitä olet tehnyt? Mutta voi, jos kaikki kääntyisi parhaaksi vielä! Minä toivon niin! (Varro ja Claudio tulevat)

VARRO. Missä hän on? Missä riivatun nallikka, joka rakensi tämän rajuilman rauhalliseen huoneeseemme? Mutta nyt pitää myös sataman, sataman sekä äitin sanoja että isän iskuja; rakeita pitää sataman, ja hän kontii vielä edessämme, kalistellen hampaitansa. Missä on se meidän nuoriherro?

RACHEL. Hänestä en tiedä nyt, mutta hetki sitten kiirehti hän ulos, puettuna miekkaan ja kappaan, niinkuin tarkoittaen pidemmälle, mutta puistoon tähän pysäyi hän toki, käyskellen sinne tänne. Ja juuri äsken seisoivat hän tuossa kunnaalla, katsahdellen Arnoon.

VARRO. Ahaa! onpa poika niinkuin vähän levoton; niin niin, nyt tulokoon löylyä kaikkialta.

RACHEL. Varokkaasti kuitenkin; sillä vaimo, kaiken tämän murheellisen häiriön syy, astelee edestakasin tuolla santasella käytävällä ei kaukana tästä.

VARRO. Peijakas häneen! Kuitenkin on hän kaunis tyttö, kaunis! Haa! olisi nyt Varro kiharakoristettu nuorukainen, niin nousispa tästä toinen polska. Ah! sillonpa me kaksi, Canzio ja minä, heti paljastaisimme kirkkaat pampumme ja: angard! Kaunis heilakka, mutta ei auta. Ritari seisköön sanassansa, liionkin kihlattia neitoansa kohtaan.—Mariamne parka!

RACHEL. Hän menee kluostariin; se on luja päätöksensä. Siellä jynkässä loukossansa tahtoo hän murehtia päivänsä päähän. Mutta minä, minä vaivun hautahaani.

VARRO. Sehän kaikista pahin. Sinua en tahdo kadottaa, kiipeen ennen hirteen.—Rutto kimppuus, poika! Nuori ritari toimia näin? Mutta niinpä on täällä lemmen hanskoissa nuori mies. Ja mitä ei tehdä korean tytön tähden, tytön ja viinin? (Laulaa)

»Medchen, vein und sang,
Trallalaa!
Medchen, vein und sang.»

Nyt olen juuri parhaassa tulessa kuranssamaan häntä, ja minäpä hänelle opetan kavaljerin *mores*, opetanpa hänen tanssimaan, tanssimaan ihan kohteliaasti takasin tämän tanssin ja oikein Kniggen fasonia mukaan.

RACHEL. Mitä miestiskelet tästä asiasta, Claudio?

CLAUDIO. Voin tuskin uskoa, että on hän tehnyt niin.

RACHEL. Tosi kuitenkin.—Niin, mitä aattelet?

CLAUDIO. Kaikki on sanottu lyhyesti: onnettomuuttansa vastaan vaihettaa hän onnensa pois.

RACHEL. Jaa, sen tiedän.

CLAUDIO. Hän on myyty, sen tiedän.

RACHEL. Voi, sinä sanot niin! Ehkä tunnet tämän naisen tarkemmin. Kentiesi on hän jokin kamala pimeyden henkilö, pelottava, hirmuinen.

CLAUDIO. Sama hän on miksi hän itsensä sanoo: Albericon leski Parmasta, joka pakeni kerran miehensä kanssa Afrikkaan pyövelin kirveen alta.

RACHEL. Eikö sama surma häntä uhkaa vieläkin, hänen palatessaan Parmaan taas?

CLAUDIO. Siitä vapahtaa hänet hiljan julistettu, yleinen anteeksanti.

RACHEL. Mutta mitä aattelin tästä vaimosta? Hänen haamussansa, vaihka kaunis, on toki jotain, josta sieluni ammahtaa pois, siellä puhaltaa mun päälleni kuuma, helvetillinen kylmyys.

CLAUDIO. (Eriks.) Oikein näkee terävä silmäs, ja sun tuntees, ihmeellisen hieno, ei erehdy millonkaan.

VARRO. Salli, lapseni, että minunki joteskin mailmantuttava silmäni on syventynyt tähän vaimoon. Siinä, Rachel, näet naisen, jolle luonto on mitannut kauneutensa runsimmalla mitalla, ja jonka ruumiin hän on varustanut sielulla niin rohkealla kuin tulinen rauta. Siinä, tyttöni, on seikan selitys. Hän on voimakas ja kaunis.

RACHEL. Mutta voima on usein pahuuden läheisin naapuri eikä juuri ikävöitse lemmen yrttitarhaan, vaan menestyy, se raaka, vuorten jyrkillä verisessä temmellyksessä petojen kanssa, katsahdoin villisti. Niin tämänkin naisen katsannosta käy ulos vihan tulta ja pahdetta, joka kääntelee mun mieltäni ja saattaa sydämeeni kammon. Mitä on hän tehnyt? Kenties murhannut miehensä tai kyllästynyt häneen ja hänen jättänyt, ja mielisi nyt naida kaksinkerroin.

VARRO. Mitä hulluuksia! Höh!

CLAUDIO. Albericus on kuollut, mutta kuitenkin tuo tämä yhdistys Canzion surman.

RACHEL. Voi veljeäni!

CLAUDIO. (Eriks.) Marcia, sun mennyt elämäsi kerran ilmaistaan, jos viivyttelet maassamme, ja silloin katkee Canzion elämänretki. (Ääneensä) Oi! jos hän ehtii tämän hankkeensa perille, niin viimein häväistys ja musta omatunto on hänen ainoa rikkautensa täällä ja loppunsa viheliäinen itsemurha.

RACHEL. Totta ennustettu. Mutta kuinka käymme nyt käsiin, häntä estääksemme kaikesta tästä?

CLAUDIO. Koettakaamme kaikki keinot, säästämättä viimeisiä voimia.

RACHEL. Kaikki, kaikki tahdon tehdä mitä keksin ja voin.

VARRO. Lyökäämme yhteen nämät kolme viisasta päätä ja puskekaamme vastaan vimmatusti.

CLAUDIO. Koettakaamme ensin korskeata naista kohtaan mitä taidamme matkaansaattaa järkevillä sanoilla. Varro, tahdotteko käydä lähettilääksemme?

VARRO. Aijai! tämä on näpäkärsä asia naista kohtaan, vierastamme kohtaan.

CLAUDIO. Mutta sitä ei katso yleinen, todellinen hätä.

VARRO. Käydä todellisuuden kirveellä lemmen kukkatarhaan! Ai! ei yhtään ritarillisesti tehty. Mutta Rachelin onni vaatii tämän, ja silloin vaikenee ritarikin povessani.—Minä saatan hänen tänne oikein nuorenmiehen kohteliaalla tavalla. (Menee vasemmalle)

CLAUDIO. Kuinka murheellista! Nytpä Mariamne kaiketi itkussa ja huokauksissa oljentelee.

RACHEL. En kyyneltä ole nähnyt hänen silmässänsä enkä kuullut häneltä yhtä ainoata huokausta. Hän äsken seisoi tuon kallion rinteellä, seisoi kauvan syvissä aatoksissa, tyyni ja äänetön: Viimein toki astui hän käymään kohden kammioonsa ja hänen poskensa paloivat kuin valkea ja silmiensä alla näkyi tuo hiestä kamala tuskan kiilto.

CLAUDIO. Kurja Mariamne! (Varro ja Marcia tulevat vasemmalta)

VARRO. Astu esiin ilman pelkoa, sinä kaunis daami.

MARCIA. Mitä tahtoo minusta tämä arvoisa herrasväki?

VARRO. Haastella kanssas hellästi ja kohteliaasti muutaman hentomielisen sanan, sinä ylevä nainen.

MARCIA. Tehkääät hyvin ja sanokaat pian.

CLAUDIO. Sen teemme, iskien viipymättä asiaan, jonka kaiketi jo mahdatte arvata. Tämä huone on muuttunut murheen leiriksi, joka muutos on teidän, vaihka epätaiteinenki työnne; alussa ainakin epätaiteinen, toivon minä. Tässä ystävälläni Canziolla oli kihlattu morsian, jolle hän kerran oli vannonut

ijankaikkisen lemmen, mutta nyt on hän unohtanut valansa ja menettänyt ainiaksi neitosen elämänonnen. Tässä on hänellä sisär, joka hellimpänä äitinä on häntä hoitanut ja kasvattanut, viettänyt hänen tähtensä monen unettoman yön, mutta nyt on kiittämätön lapsi unohtanut äitinsä ja menettänyt ainiaksi hänen elämänsä onnen, pimittänyt hänen sielunsa valon. Kaiken tämän hän teki, koska lähenei häntä mielensä eksyttävässä houreessa. Mutta tietkää, koska hourauksen purpurakimmellys hänen ympäriltänsä on haihtunut pois, silloin seisoo hän hirmuisessa yössä, silloin heräy omantunnon myrsky. Silloin surua ja pimeyttä on hänestä leviävä kaikille, joilla on ollut osaa hänen onnestansa. Niin on tapahtuva ellei tehdä kiireesti toisin ja lievitetä takasin puoleksi sidottua solmua. Te ymmärrätte mitä tarkoitan. Tehkää siunauksen työ ja pelastakaat tämä huone, ja tästä on teille itselle moninkertainen onni. Oi! pelastakaat tämä ennen rauhallinen perhe, koska on se teidän voimassanne.

MARCIA. Millä keinolla, mun herrani?

CLAUDIO. Paetkaat tästä tietämättä tämän hurjan miehen ja valitkaat itsellenne jokin suloinen kätkö, jossa elätte ajan tuonnemmas. Me tahdomme teitä suojella ja suosia, tehdä tämän piilo-elonni niin herttaiseksi kuin mahdollista.

RACHEL. Sen lupaamme.

VARRO. Pyhästi sen lupaamme, sinä herttainen.

MARCIA. Huomakaat mitä tekisin, tehdessäni teidän tahdon. Häneltä ryöväisin sydämmensä lemmityn ja syöksisin hänen iki-turmioon ja siinä hän olis valmiina meidän kaikkein tuho. Siis onnettomuutta, jota aiotte poistaa, huudatte luoksenne takasin kaksinkerroin.

CLAUDIO. Sydän ensin tosin riehuis, mutta viimein voitais järki.

MARCIA. Mies haastelee kuin tomppeli elämän toiminnoissa, eikä tiedä, että lempi myhäilee järjen päätteille täällä.

CLAUDIO. Mutta järjen hylkäämistä lemme ki tiellä seuraa toki usein katumuksen katkeruus.

MARCIA. Alku makea, loppu katkera, niin onnettomasti lankesi täällä sydämmen arpa. Juopua, juopua tahtoo sydän, huolimatta ahdingosta, joka seuraa. Niin tekee juomari, niin lemmensankari ja niinpä vaimo, joka uudistetut kerrat äitiksi päätyy.

CLAUDIO. Pakoittakaat toki sydäntänne nyt; sitä rukoilemme hartaasti. Paetkaat tästä! Me annamme teille rahaa ja luotettavan suojellusmiehen tiellenne myötä.

VARRO. Tässä, sinä korkeamielinen vaimo, on mies, aina valmis antamaan hengensä ja verensä naisen tähden. *Sacramento!* minä tahdon olla teidän suojeleva ritarinne.

MARCIA. Kiitoksia! mutta minulla on jo.

VARRO. Ah! suokaat anteeksi.

MARCIA. Kernaasti; sillä tahtonne oli hyvä.

VARRO. Aina hyvä, aina hyvä naisia kohtaan. Niin, te Saronin ruusu, te leikkasitte poikki ihan juuresta meidän keskustelemisen langan, veditte jyrkän piirron meininkini eteen, mutta meininkini ei juuri ollukkaan viskata lasta pesiveden kanssa ulos; ja Canzio on lapseni. (Eriks.) Pidä hyvänä kunnia vasten kunniaa, sinä lunttu.

MARCIA. Sanoin sydämmeni aatoksen.

RACHEL. Kuulkaat mitä rukoilemme, armas nainen, rukoilemme taivaan nimessä!

MARCIA. Ah, mun fröökini, kuinka lenseä on äänenne nyt. Mutta muutama tunti sitten oli siinä joteskin sapan karheutta. Kuitenkin: mitä rukoilette?

RACHEL. Teitä heittämään tämän huoneen ja villityn miehen. Se tehkää, hyvä vaimo!

MARCIA. Vähän toisin sanottu, kuuluu rukouksenne näin: Armas nainen, tehkää niin hyvin ja murhatkaat lempeä ja sydämmenne; se tehkää onneksi meille, hyvä vaimo. Mutta sanokaat: ken telkee edestänsä taivaan oven, koska se kerran hänelle avettiin?

RACHEL. Kentiesi hän, jolla on syytä peljätä tämän taivaan muuttuvan kadotukseksi.

MARCIA. Täällä mennään myös »suoraa tietä helvettiin», miksi ei siis kaartain taivaan kirkkauden läpitse?

VARRO. Tässä ei auta *concilium*, sen kuulemme.

MARCIA. Ei auta. Mikä julkea vaatimus, pakoittaa minua viskasemaan nektarmaljan huuliltani pois ja juomaan lammikon kylmää vettä! Mikä julkeus!

CLAUDIO. Jos tämä nektar on myrkyksi niin teille kuin meille.

MARCIA. Niin kuolkaamme ja vaipukaamme kaikki rinnasin alas yhteiselle sisärvuotehelle. Ihana, poetikas kuolema!

VARRO. Haj djaj!

CLAUDIO. Marcia, Albericon onneton leski, muistakaat!

MARCIA. (Eriks.) Haa! ilman sinua, saattaisinpa nämät kiusaajani rohkeammin tykööltäni pois. (Ääneensä) Herra Claudio, te tunsitte Albericon ja tiedätte kovasta onnestamme yhtä ja toista; saanko sanoa teille sanan? (Menee sivulle Claudion kanssa ja haastelee hiljemmällä äänellä) Minä tunnen mihän likistätte. Mutta muistakaat valaanne.

CLAUDIO. Olkaat toki myöntyväinen ja kuulkaat meitä.

MARCIA. Kuulkaat minua te, pankaat visusti mieleenne tämä: Teidän ystävänne on jo tarpeiksi takertunut kohtaloni piiriin, ja häpeäni, kerran ilmoitettuna, pimittäisi myös hänen nimensä ja kunniansa. Ryövärnaisen varjo, nostettuna ylös, lankeisi nyt hänen päällensä kaiken kirouksensa kanssa, sortaisi hänen ijankaikkiseksi häväistyksen loalla. Tehkäätkä kuinka mielitte. Jos tahdotte ystävällenne pahinta, ilmaiskaat kaikki, jos tahdotte säästää hänen onneansa, pitäkäätkä salassa kaikki ja suokaat meidän rauhassa solmea tämä liitto. Flaminiaa ei tunne täällä vielä kenkään muu kuin Claudio, mutta pian poistuu täältä kauvas niin Flaminia kuin Marcia Canzionsa kanssa ja Canzio on onnellinen. (Claudio käyskelee perille mietiskellen.—Marcia kovemalla äänellä) Niin, herra, se on päätökseni, josta en järkähdy.

VARRO. Arvoisa vieraamme kaukaiselta rannalta, kuulkaat pieni selitys: En tahdo tappaa kenenkään naisen lempeä; se kauvas pois mun ritaririnnastani. Mutta kiinteästi tahdon varjella nuoren ritarin kunniaa, joka himmentyisi hänen pettäissänsä kalliin lupauksen, jonka hän kerran antoi puhtaalle immellensä.

MARCIA. Marcialle hän antoi kalliin lupauksen myös, ja tahdotte siis häntä himmentämään kunniansa kaksinkerroin. Arvoisa ritari Arnon rannalta, kuulkaat uudistettu lause: Onnettomuutta, jota tahdotte poistaa, huudatte luoksenne takasin kaksinkerroin.

VARRO. (Eriks.) Peeveli sinun kielees! (Ääneensä ja kääntyen kohden Claudioo ja Rachelia) Ystävät, konferensimme loppukoon tähän. Me rukoilimme turhaan.

RACHEL. Turhaan: hävyttömiä kompasanoja saimme rukoustemme vastineeksi. Mutta nyt, mikä äsken oli rukousta, se olkoon nyt kipenöitsevä uhkaus. Kuule, ylpeä nainen: Et koskaan syleile miehenäsi Canzioonme, sen lupaan lujasti minä. Minä olen hänen äitinsä ja sentähden tahtoo sydämmeni haljeta, koska täytyy nähdä erään muukalaisen, ympärkuleksivan akan astuvan esiin noin röyhkeästi, vaatien lastani omaksensa, kaikeksensa. Mutta käänny ajoissa ympär ja pyhkäse koreasti leukaas; sillä tässä on vastus, jota et siirrä. Kaikki, kaikki olkoon menneeksi, kuin taidan vaan sulkea tämän pelin. Ellen muuton voi, niin lähdenpä liehuvalla tukalla, paljainjaloin kirmasemaan ympär Italian maata, *patria cara*, julistellen teillä ja kaduilla kirkuvalle äänellä Canzion vintiötyötä.

MARCIA. Hullut teljetään koreasti muurien sisään. (Canzio tulee vasemmalta ja pysäy matkanpäähän toisten huomaamatta)

RACHEL. Vaiti, sinä kirottu, naimakipeä leski, muuton ajan sinun portille! Tiedä, että minä olen tässä emäntä.

MARCIA. Ei auta sittenkään. Miksi siis tämä ärhennys ja ärjy?

CLAUDIO. Miksi! Ettäs kysyt. Vaimo, elles kiireesti riennä tästä huoneesta pois, vaan pysäyt kiroustaakkoinesi tähän, niin oletpa perkele.

MARCIA. Mitä enemmän vielä?

CLAUDIO. Paljon enemmän! (Canzio vetää miekkansa ja rynkää kohden Claudioo)

CANZIO. Kuole, sinä viheliäinen koira!

RACHEL. (Kiljahtaen) Canzio! (Ryhtyy häneen)

VARRO. Hiljaa, pojat! (Ryhtyy myös Canzioon. Tuima teiskaus)

MARCIA. (Eriks.) Oi, olisi hän tällä hyökkäyksellä lävistänyt julman Claudion!

CANZIO. Hänen pitää kuoleman!

RACHEL. Oi veljeni, veljeni!

CANZIO. Kuoleman!

VARRO. Poika! sanon minä.

CANZIO. Hellitä, ukko! (Temmasee kätensä irki Varrolta, joka kaatuu ja pudottaa hattunsa)

RACHEL. Canzio!

CLAUDIO. Päästäkää hä, ja minä vannon, ettei pysty hänen miekkansa tänne. Rachel, ole rippumatta hänen käsivarressansa.

CANZIO. Pois, portto! (Rachel hellittää)

RACHEL. Portto? Sanoitko niin?

CANZIO. Niin luulen.

RACHEL. Suokoon Jumala syntisi anteiksi kerran! Mitä sanoit?

CANZIO. En muista. (Uhaaten) Claudio! (Claudio seisoo liikkumatta)

VARRO. (Noustuansa ylös) Onko tämä mailma heittänyt kupperkeikkaa! Onko kaikki nurinniskoin, sekamelskassa! Haa! sinä kiukkuinen pedon penikka, mitä teit? Olethan jo täyskarvanen peto. No no, enpä vaadikkaan sinua kunnioittamaan tätä flinttusta, (Taputtaa päätänsä) sitä en vaadi, mutta muista äitiäs tuossa ja kauhistu, jos peto kauhistua voi. (Panee hatun päähänsä)

RACHEL. Peitä, kätke, pimeys, mitä hän sanoi. Minä tahdon unohtaa sen sanan; unohtaa, unohtaa, unohtaa!

CANZIO. Claudio, sinä olet minua herjannut, herjannut morsiantani Marciaa.

MARCIA. Minä olen muukalainen, ketä tarvitsee heidän peljätä, ellei puollusta minua hän, jonka huomaa annoin sydämeni? Canzio, oletko mies? (Menee)

CANZIO. (Kohottaa miekkansa ilmaan) Sen tahdon näyttää! Kuolema ja kirous, sinä olet minua herjannut, Claudio!

CLAUDIO. Tarkoittaen onneas. Tahtoisinpa siirtää povestasi pois tuon kavalan, vaarallisen kärmeen.

CANZIO. Menköön henges, sinä konna!

RACHEL. Suuri Jumala! (Canzio uhkaa miekkallansa Claudio, joka seisoo yhä liikkumatta ja katselee tyyneesti Canzio)

CANZIO. Sinä olet loukannut mun kauniin Marciani!

VARRO. Sinä olet loukannut mun ihanaisen Rachelini, minä manaan sinun ulos, manaan sinun veriseen taisteluun.

CANZIO. Pois tästä te ja Rachelinne samoin.

VARRO. Vintiö, minä manaan sinun ulos!

CANZIO. Minä manaan teidän pois! Tässä on minulla suoritettavana kiire asia tämän ystäväni kanssa.

VARRO. Oikein! Minä ymmärrän, ja toivon tapahtuvan niin. Vaadi ulos häntä koreasti, poikaiseni, ja Claudio käy puolestamme taisteluun, Italian kunnokkain miekkailija kamppailee mun Rachelini tähden. Ihanata!

RACHEL. Siihen on Claudio liian järkevää ja vakaa.

VARRO. Ei; astukoon hän miehenämme tanterelle. Mutta me lähtekäämme tästä tieheemme. Tule, lapseni.

RACHEL. Sallikaat minun olla. Minä tuskin käsitän mitä on tapahtunut.

VARRO. Ja hän on kyllä käsitellyt meitä. Käy pois sun ruman veljes näkyvistä. (Menee)

RACHEL. (Eriks.) Mihen astelisin, koska toivo on mennyt? Mariamne, sinun murheelliseen helmaas rientää murheellinen Rachel. (Menee)

CLAUDIO. Ystäväni, muista: tämä ei pääty koskaan hyvin; ilkivallan kylvöä seuraa katumuksen niitto. Mutta ole sillon moittimatta sallimuksen kättä. (Menee)

CANZIO. (Huomaamatta Claudion lähtöä) Marcia! sä vihasi tulessa seisoiit kauniina kuin Jumala. Sun tahdon sydämmeni omaksi, vaihka vartois muu tuhansittain ijankaikkisuuksia, valmiina mun sieluani kerran loppumatta paistamaan. Sun tähtes uhkaillen mä astuisin vaihka vastoin koko mailmaa, ja hän, joka tahtoo leikata sun kunniaas, hän kuolemalla kuolkoon. Claudio, käykäämme nyt vastuksiin rinta vasten rintaa leimahtelevilla miekoilla. Claudio! (Katsahtaa ympärillensä) Oletko mennyt? Mennyt olet, mutta halaanpa joutua yhteen kanssa pian taas; sillä povessani riehuu koston jano.—Giovanni, kiirehdi tänne! Giovanni! Mies, enkö nähnyt sinua tuolla tammien juurilla?—Claudio, sinä mun impeäni, säteilevä niinkuin aurinko, olet kironnut, häväisnyt, ja tähän polttaa mun sydäntäni.—Giovanni! (Giovanni tulee)

GIOVANNI. Mitä tahtoo herrani?

CANZIO. Viimein toki tässä.—Mutta kuinka kuluu ijankaikkinen aika?

GIOVANNI. Kohta ehdostaa.

CANZIO. Ehdostakoon jumalten hämäränaikaan!—Missä on ystäväni Claudio?

GIOVANNI. Hän on jättänyt linnamme.

CANZIO. Samoin teen myös minä ja heitän vieraamme sinun uskolliseen suojaas. Sano Marcialle, että palaan aamun tullessa, ja katso ettei hänelle pahoin käy.

GIOVANNI. Tahdon olla hänen tarkka vartijansa.

CANZIO. Sinun uskollisuutesi on tunnettu.—Mutta varro! Yksi toimi tehtävä nyt kohta. (Ottaa päiväkirjansa taskustaan ja kirjoittaa plyijyspännällä. Erikseen ja kirjoittaen) Claudio! Oletko oikea ritari, niin käy mua vastaan miekkoinen ja kumppanines Arnon rannalla koska huomispäivä valkenee. Sinä muistat paikan, jossa, tullessani Neapelista ensiksi kohtasimme toinontoisemme. Siinä iskekäämme yhteen niinkuin todelliset sankarit. Mutta tiedä, elles huoli tästä sanastani, vaan saatat minun odottamaan turhaan, niin tahdonpa olla sinun kiusanhenges, sinun perkelees, kunnes viimein miekkasi lentää ulos huotrastansa. Canzio.—(Sieppaa irti lehden, tekee sen kirjeeksi, jonka hän antaa Giovannille) Saata viipymättä tämä kirje Claudiolle. Sisältö ei tarvitse koskea sinuun.

GIOVANNI. Siitä olkaat huoletonna vaihka löytyisi siellä tuomiopäivän suuri salaisuus.

CANZIO. Mene! (Giovanni menee.—Canzio yksin) Siis olen nyt ottelossa kaikkein kanssa, kaikkein, mutta kallis on myös hinta, jonka tähden kamppailen, ja paljosta luovun. Mariamnen jätin, isäni veljen potkasin tykööltäni pois, vihani myrkyllä karkoitin Rachelin sydämmen kauvas, ja huomenna käyvät ristiin Claudion ja Canzion miekat. Miekkailemisen konstissa hän tosin on mestari, ympärmainittu tämän kuntonsa tähden, mutta kehnompia siinä juonessa en ole juuri minäkään, vaan olinpa ensimmäinen florettiniekka Neapelin nuorten sotilaskukkoin joukossa. Mutta yhtäkaikki, hän olkoon kunnokas tai tompeli; olisinhan viheliäinen pelkuri minä, jos ainoastaan luottaissani mieheni heikkouteen, uskaltais käydä rinnustukseen hänen kanssansa. Hän olkoon taidossansa mahtava kuin pyhä Yrjänä itse; minä rynkään päin.— Nyt ystäväni Giottin luoksi, siellä vietän yöni, uneksuen kauniista Marciasta, jonka tähden huomisaamun punertaisa Arnon rannalla miekkaani välkyttelen. (Menee vasemmalle. Rachel ja Mariamne tulevat oikealta)

RACHEL. Canzio! Ei, häntä ei ole tässä enään.

MARIAMNE. Turhaan teet sinä työtä ohjaaksesi häntä näin himojensa virran vallassa. Mahdotonta! Nyt kiittää hän vaan eteenpäin, kunnes joko nielee hänen tuima kurimus tai ehtii hän toivotun rannan.

RACHEL. Kadotuksen kurimus hänen nielee, ellen telje hänen tietänsä.

MARIAMNE. Sitä et voi hänen rieheteessaan näin hurjasti.

RACHEL. Onpa hän muuttunut. Hän, joka ennen oli sievä ja kaino nuorukainen, hän raivoo nyt kuin rutto, luoden ympärillensä murhetta ja valitusta. Hän tahraa kielensä lauseilla, jotka jäädyttävällä värityksellä kohottavat hiuksemme pystyyn. Mitä sanoi hän? Miksi kutsui hän minun? Oi, etten taida unohtaa sanaa, joka muistossani lakkaamatta huutaa! Oi, etten tiennyt sulkea korviani, koska aukenivat hänen ihanat huulensa tähän sanaan, joka aivoani pyörryttää ja saattaa minun oksentamaan sydämmeni ulos!

MARIAMNE. Mutta mitä lausui hänelle hänen ystävänsä Claudio?

RACHEL. Ah, kuinka halpa itserakkauteni sai hävetä! Sinä muistat mitä heikkoudessani Canzioo kohtaan ilmasin sulle kerran. Sanoimpa, että häntä kernaasti katselin Claudion rinnalla, jonka julmuus turhassa mielessäni korotti Canzion kauneutta moninkerroin. Minä narri, narri! sainpa hävetä nyt. Kuin sankarten sankari, kuin uros taivaasta, niin seiso Claudio, seiso tyyneesti, säälien ja armotellen katsahdoin Canzioon, joka riehui hänen edessänsä kalvea kuin kauhistus, riehui vihan hengen vääntämällä kasvoilla. Julma hän oli ja hirmuinen, mutta kirkas majesteetti Claudion silmistä säteili ulos, ja ah, kuinka kaunis hän oli!—Mutta kaunis on Canziokin vielä, koska katumus ja sovinto on viimein tehnyt hänessä työnsä. Niin, luulenpa että katumuksen ahdingossa hän jo käyskelee puistossamme, eikä saavuta rauhaa. Varro minua hetki, minä riennän hänelle lahjoittamaan anteeksantamukseen. Hän käyskelee sinnen, hän käyskelee tänne ja rakentaa pian hautansa Arnon helmaan. (Menee vasemmalle)

MARIAMNE. (Yksin) Kuinka lapsekas! Tai olisiko jo järkesi hairahtunut? Mutta enhän kuitenkaan ihmettele, että levoton tuskittelit, koska muistelen kuinka sydämmesi hänen tähtensä helleydestä paloi. Sinä et taida häntä unohtaa, mutta ylistetty olkoon korkeuden ruhtinas, että kelmenee hänen kuvansa Mariamnen muistosta, ja rauhan teemme kohtalo ja minä. Tosin taistelin sodan vaikean ja väkivaltaisen; sillä hän oli mun lemmittyni. Ankara oli kapina niinkuin autiolla merellä koska kaikki tuulet yhteenrynkää ja laineet korkealle kuohuu, niinpä tässä sydämmeni kuumat laineet mun sieluni tahtoivat upottaa. Mutta ylös pimeydestä, myrskystä ja häiriöstä mä katsahdin ijankaikkiseen aamutähteen, enkä vaipunut vaan kohosin, ja kauvas jäivät jyrisevät laineet jalkojeni alle. Armos minua nosti, sinä ijankaikkinen, ja nyt seison rauhan vuorella mailman hälinästä korkealla, ja ympärilläni hymyilee äänetön, pyhästi tuoksuva myrttimetsä ja hämärsalaisesta hekumasta poveni hehkuu ja voimallisesti kohoo. Niin on nyt elämäni päivä. Mihen vertaan sen? Se on juhlapäivän tyyni, himmeä ilta kaukana, metsäsellä hyvänhajuisella vuorella, jossa haudan hiljaisuus hengittää; mutta lännen reunalla väikkyä tulinen punerrus, ennustaen uutta päivää, joka illaksi ei käy.—Hetkeni on lyönyt, ja kaikki tahdon uhrata sun kunniakses, Kaikkivaltias. Ah, että kurja ihmislapsi täällä, tämä mateleva mato, uskaltaa kieltää sinun vallitsevan korkeutes istuimella! Mutta häväisijän runnot sinä viimein voimasi vasamalla. Iske alas, iske alas, sun kaikki polttava nuoles ja näytä, että sinä yksin olet mailman johtomies ja herra! (Rachelin laulu kuuluu metsästä) Miksi laulaa hän? (Marcia tulee oikealta)

MARCIA. Jumalan rauha, sinä jalo neito! Kuinka käy leikki?

MARIAMNE. Mitä tarkoitatte?

MARCIA. Leikkiä, jossa yksi on säkki ja toinen suu. Hoo, te käytätte ukkostanne hyvin.

MARIAMNE. Vaimo, välttäkäämme olemasta toinentallemme vaivaksi. (Eriks.) Tämä oli Rachelin ääni; mutta onko hänellä syytä laulaa näin ilosesti? Minä kiirehdin hänen luoksensa. (Menee vasemmalle)

MARCIA. (Yksin) Korskeus vastaan korskeutta. Jaa, tässä on tulta, tässä on tulta mun ympärilläni, mutta lujana käyskelen ja varron mitä tuleman pitää. Ja nyt tulee joko onni armas tahi kaatumus jyrkkä. (Gregorio tulee oikealta) Mikä kiiru sinulla, poika ja miksi katsahdat niin villisti ja vihanterävästi? Ketä etsit?

GREGORIO. Yhtä miestä!

MARCIA. Ja tämä mies on sytyttänyt vihas?

GREGORIO. Häntä vihaan aina kuolemaan asti.

MARCIA. Ken on sitten tämä onneton mies? Sano, poikaisein. Luulenpa tuntevamme toinentallemme sitten eilistä iltaa, koska ostin sinulta marjoja tuolla vuorella.

GREGORIO. Ja maksoitte marjani hyvin. Mutta nyt en mieli juuri kiitellä, toista palaa mielessäni.

MARCIA. Olethan herra Claudion palvelija?

GREGORIO. Olen ollut, mutta tänäpä otan hänestä eron ja oikein kuumalla kädellä. Oi kirous!

MARCIA. Tämä ei ennusta hyvää. Sinä hengität tulta ja liekkiä, ja povessasi näen kamalasti kiiltävän tikarin.

GREGORIO. Ken taitaa minua kieltää kantamasta sitä? Olkoon se siellä ketä varten hyvänsä.

MARCIA. Miksi haastelet kanssani peitellen hänestä? Minä huomaan nyt, että kohden Claudioo on vihasi teroitettu, kohden miestä, jota minäkin vihaan sydämmeni pohjasta ja jolle olen velkaa verisen koston.

GREGORIO. Hahaa! siis taidamme ottaa toinetoistamme kädestä ja rynkätä päisin yhdessä.

MARCIA. Kaiketi on minulla syytä vielä enemmän kuin sinulla vihata sun herraas. Mutta kuinka nosti hän sun koston himon?

GREGORIO. Vimmatulla tavalla. Minä tahdon kostaa vaihka henkeni hinnalla, vaihka hinnalla tuhannen hengen! Piestä minua oman morsiameni kasvoin edessä! (Marcia pyrskähtää nauruun) Te nauratte!

MARCIA. Kuullessani, että on sinulla morsian vaihkas olet vielä niin nuori.

GREGORIO. Me olemme salaisesti kihlatut. Mutta surma ja hävitys! enhän kehtaa enään lähestyä häntä; niin inhoittavasti pieksi minua hänen edessäsä kirottu Claudio, tämä orangutangein kuningas. Kaikin vähin taidan häntä lähestyä ennenkuin olen kostanut miehen, joka minua pilkkasi niin häijysti.

MARCIA. Miksi tahtoi hän rangaista sinua?

GREGORIO. Tämä totinen maisteri sanoo tahtovansa opettaa haastelemaan minua totta. Totta, totta! Niinmar! Mikä on totuus? Kuinka hyvänsä: hävyttömästi nuorukaista kohdeltiin, ja sentähden tahdon kostaa, kostaa verisesti. Voi! varroinpa jo, kurja, kauvan häntä tien käännöksessä tuolla, lymyssä kuin nälkänen partti, mutta uhriani ei kuulunut täältä milloinkaan. Kihelöitsevä poveni ei kuitenkaan antanut minulle kauvemmin rauhaa, vaan pakotti mua etsimään karhuani täältä. Missä ollee hän?

MARCIA. Ole rauhassa, poikani. (Eriks.) Hän on mulle sovelias ase poistamaan elosta Claudion, jonka lujutta nyt epäilen kovin koska näin voimakkaasti ponnistetaan. Mutta tuskinpa hän onnistuisi, jos näin tyhmänrohkeasti hän karkaisi esiin. (Ääneensä) Poika, minä sanoin, että vihaan sun herraas, ja sanon vielä, että katsoisin parhaaksi jos tämän miehen sydänveri kylmenis; sillä hän seisoo mun suloisimman toivoni tiellä. Tiedä, sorrettu nuorukainen: hän tahtoo temmasta minulta mun rakkaani, mun kauniin Canzioni, tämän linnan herran, yllytettynä siihen tuon virnakan, tuon hyljätyn Mariamnen kyyneliltä. Ja minä pelkään hänen menestyvän hankkeessansa; sillä Canzio pitää häntä lujempänä, jalompana ystävänä kuin hän on ansaitseva pidettää. Siis on minulla syytä toivoa tämän miehen kuolemata. Täytä tarkoitukses, poika, ja saata hän päiviltä pois, mutta varokkaammin ja toisella tavalla kuin on aikomukses nyt. Muista, että hän on miekastelija, jonka silmä on tarkka itsevarjellukseen.

GREGORIO. Antakaat parempa keino ja minä olen valmis.

MARCIA. (Antaa hänelle pienen pullon) Saata niin, että nielee hän tämän pullon sisällön, ja hän on tyytyväinen ainiaan.

GREGORIO. Sen nielkään hän huomenna aamujuomassansa. Hyvä! jos tavaranne vaan tappaa.

MARCIA. Tappaa varmaan, ainakin mentyyä kolmen, neljän tunnin.

GREGORIO. Oivallista! Sitten ei hän näe enään huomista puolipäivän aurinkoa.

MARCIA. Saata niin, ja ole huoletonna tulevista päivistä, kun minä vaan kerran olen tämän linnan emäntä.

GREGORIO. Sen lupauksen edestä kiitän teitä, ja lupaan, että pian kuulette kuolon sanoman hyvin mieluisan. (Menee oikealle. Pimii illaksi)

MARCIA. (Yksin) Yhtäkaikki; yksi mitta enemmän tai vähemmän verivirrassa, joka höyryen mun ympärilläni kiertoilee kuin maan viulun ympärillä Okeanoksen öinen virta. Ylös nousevat mustanpunertavat usmat, mailma yöksi pimentyy ja perille mun kiirehtiä täytyy ennenkuin on myöhän. Mä juoksen halki avaran aavikon kohden taivaan synkeätä reunaa. Mä hyppään, hameliepeheni huminalla liehuu, koska kuuma helvetti mun jäljessäni huohottaa, huohottaa kuin koira, joka lakkaamatta juoksi. Mutta rikkaus ja kulta ja aviosvuoteeni ilot kauniin Canzioni kanssa olkoon se salamanderinpuku, joka ajan vielä kestää tämän mustan koiran hengitystä vastaan. Marcia, sä löydät aavan santameren keskeltä ihanan, kalpean Ammoniumin saaren, jossa Hymenin temppele seiso.

(Menee vasemmalle.—Mariamne tulee, taluttaen Rachelia, joka on mieletön)

MARIAMNE. Seuraa minua, Rachel, minä rukoilen.

RACHEL. Mitä tahdot minusta?

MARIAMNE. Tule kanssani kotia.

RACHEL. Kotia? Minulla ei ole enään kotoa.

MARIAMNE. Miksi haastelet lapsekkaita? Seuraa minua kiltisti ja älä ole itsepäinen. Rientäkäämme ennen pimeyttä.

RACHEL. Pimeys on meistä kaukana. Kuule: Koska istuin Arnon rannalla ja laulelin.—

MARIAMNE. Mitä tapahtui silloin?

RACHEL. Silloin kaunis tyttö Arnon rannalla lauleli.

MARIAMNE. Tule nyt, mun armas sisäreni!

RACHEL. En tule, en tule, en tule!

MARIAMNE. Oi Jumala! tämä murheen päivä on siis pimittänyt hänen järkensä.

RACHEL. Ei yhtään pimeyttä, sen huomaat, koskas kuulet mitä tapahtui istuissani Arnon rannalla. Nousi äkisti mun povestani valkeus ihmeellisen heleä ja hieno, niinkuin nousee uusi autuuden aika. Mutta se nousi koillisesta, hohtaen kuin tuhannen taivaan kaartaa; sieltä välähti se lounaiseen, väikkyi kauvan sinnen tännen, vavahdellen oikealle, vavahdellen vasemmalle kunnes seisautti se viimein ja rupesi hymyilemään hopeakirkkahaana. Tämä oli valkeus, joka povestani paistoi ylös pyhille kulmilleni, paistoi kiharieni iloseen yöhön, että kimeltävässä loisteessa uiskenteli nuoren immen pää, ja hän lauloi aamulaulun.

MARIAMNE. Rachel, annas tännen tämä pääs. (Painaa Rachelin otsan vasten rintaansa) Ummista nyt silmäs ja koeta aatella kuinka on sun oikea laitas.

RACHEL. Sen sanon kohta, (Nostaa jalosti päänsä ylös) sanon, kohottaen otsani korkealle. Minä olen impi, puhdas impi. Mutta kuulitko mitä hän sanoi?

MARIAMNE. En kuullut.

RACHEL. Hyvä!

MARIAMNE. Mitä sanoi hän?

RACHEL. Kysyitkö?

MARIAMNE. Kysyin.

RACHEL. Saitko tiedon?

MARIAMNE. En.

RACHEL. Hyvä! Kaikki peittääköön pimeys ja yö. Mutta kylmästi puheltaa yöseen tuuli ja vahterjat huokailee.

MARIAMNE. Sentähden lähtekäämme.

RACHEL. Mihin lähtisimme?

MARIAMNE. Kotolinnaas, joka seisoo edessämme tuossa.

RACHEL. Linnan porttia vartijoitsee traakit, peikot, kyöpelit ja menninkäiset, katsahtaen hirmuisesti tännen. Nyt he kurrottavat tuliset kielensä mua kohtaan ja tahtovat mun niellä, raukan, kuin kärkeä pienen sirkan kitaansa temmasee. (Pimeä yö)

MARIAMNE. Rachel, Rachel, sä uneksut vaan.

RACHEL. Kaiken mailman ja mustan syvyyden kiukkuinen viha on mun piirittänyt ja kaukana, kaukana, on äitin-armo. (Kovalla äänellä) Mutta armahtakaat toki! Armoa, armoa ja laupeutta Jumalan rikkauten tähden, armoa!

MARIAMNE. Hurja Rachel! Ah! mitä pitää minun tekemän? Huutaman apua tänne.

RACHEL. Ole huutamatta. Minä tahdon ummistaa silmäni. (Ottaa käsillään päästänsä) Se on totta: nyt ei ole oikein nuoren neitosen laita. Mariamne, mitä sanot?

MARIAMNE. Sinä uneksut, mutta heitä jo uneksuminen pois ja heräy, oi, heräy!

RACHEL. Niin, nyt heräyn pitkästä, murheisesta unesta. Uneksuinpä, että Canzio oli jo kasvanut suureksi, lähtenyt etäiseen kaupunkiin, ja minun saavutti kuolettava kaipaus: mailmani seiso käärittynä pilviseen, loppumattomahaan iltaan. Vihdoin palasi hän kuitenkin, mutta silloin astui vuorilta alas eräs kauhistava ryövärvaimo ja tahtoi hänen ryöväätä meiltä pois. Tuskallinen oli hetki. Minä taistelin ja kiljuin vimmoissani, mutta raivotar kiihoitti päälleni kummituksia, tulta-oksentavia lohikärmeitä, ja he tahtoivat mun surmata. Silloin heräsin toki. Nyt olen valveillani ja muistan, että olen hänestä viipynyt kauvan pois, minä armoton. Vaiti! Minä kuulen hänen itkunsa. Hst!—Hän vartoo minua hämärän ikävyydessä akkunalla ja itkee, kurja poikainen, Mariamne, tule, riennä! (Menevät oikealle)

Neljäs Näytös

(Sama paikka kuin ensimmäisessä näytöksessä.—Gregorio tulee oikealta.)

GREGORIO. (Yksin) Se on tehty! Hän on niellyt myrkyllisen nesteen, ja kaksinkerroin uhkaa häntä kuolema: Canzion miekka ja voimallinen juoma, joka jo kuohuu hänen veressänsä. Vai tahtoisiko toisin kohtalomme? Lähettäiskö herrani riitaveljensä edellä Tuonelaan ja rientäis sitten samaa tietä sillä passilla, jonka pistin hänen poveensa? Mutta niin en tahtoisi minä. Kummallista! Halutyöni, kerran tehty, soisin, ettei olisikaan se tehty. Häijyhenki vai taivaanko voima näin kääntää äkisti ympär meidän tahtomme? Minä vaan en mielisikään enään olla Claudion murhamies. Mutta toivonpa toki, että saa hän kuolemansa Canziolta, ja minä hengitän vapaasti vasten nuorta elämääni taas, joka niin varhain uhkasi ahdistua.—Minä kuulen heidän tulevan ja kätken itseni puitten verhoon, josta katselen kuoleman työtä. (Menee vasemmalle.—Claudio ja Angelo, varustettuina miekoilla, tulevat oikealta)

ANGELO. Mikä paradisin aamu! Maasta nousee tuoksu ylös, puista virtaa tuoksu alas ja kaikkialta kaikuu tuhanten lintusten äänet, koska tuuli makaa ja virta uneksuu kukkasvuoteessansa. Mikä aamu! Tässä luonnon kauneus vuotaa yli ja hämmästyen seisoo maalari.

CLAUDIO. Kaunis on Arnon laakso, kaunis Italia, mutta raskaasti painaa sitä kovan onnen käsi. Tässä ylpeä ruhtinas vastoin ylpeätä ruhtinasta riehuu, alammaisen veri vuotaa heidän kujeitensa tähden ja talonpojan maja riistetään. Ja siinä, missä ruhtinasten valtikka on voimaton, saarnaa paavi, jonka valta niinkuin myrkyllinen tuuli, hengittää kuolemata, ja niin hävitetään hengen perustus ja terve ydin. Nimitys Jumala on ainoastaan ilveen keppihepo, turhan kunnian pyytö ja kostonhimo johdattavat puheen, vuorten luolat täyttyy ryöväreistä. Niin käy nyt Italiassa, sankarten ja nerojen entinen koto. Angelo, tänäkin kauniina aamuna on Canzio nousnut vuoteeltansa hengittäen paljasta kostonhimoa, tämä Italialaisen perisynti.

ANGELO. Minä pelkään pahinta. Pitääkö tämän aamun ja tämän kukkaskedon tahrauman vereen?

CLAUDIO. Ole pelkäämättä. Minä tähtäilen jääkylmällä tyyneydellä hänen himosta levotonta, liekehtivää silmäänsä ja väistelen kaikki hänen työkkäyksensä niin tarkkaan kuin vetäisi miekkaani hänen miekkansa kärkeä kohden manjettivoima kerkeä ja luja. Tässä kohtaa oppilas mestarin, jonka kuntoon hän ei koskaan ehdi. Toki, poistakoon Jumala, että sais hän riipalettakaan mestarinsa miekasta! Minä vaan lyön leikkiä hänen kanssansa, ja kaikki päättyy hyvin. Mutta tunnenpa myös hänen luontonsa, hänen itsepintaisen mielensä ja tiedän, ellen suostuisi tähän, hänen asettamaan taisteloonsa, että täyttäisi hän haastinsa ja olisi mulle kiukkuinen kiusaus. Mutta tämä leikki on melkein toivoani mukaan; saanhan nyt tilaisuuden vähän masentaa hänen nuorta, vallatonta sydäntänsä, joka paisuu korkealle paljaasta itseluottamuksesta.

ANGELO. Elles saata häntä aina hurjemmaksi.

CLAUDIO. Sitä en usko, vaan uskon, että viskasee hän viimein miekkansa ja lähestyy minua ihastuksen katsannolla. Oi jospa silloin voisin avata hänen silmänsä näkemään minkä kalleuden hän jätti, koska jätti hän Mariamnen!

ANGELO. Sä ylevä nainen, mikä tulee sun onnekses nyt?

CLAUDIO. Kluostarin yö; sinne pakenee hänen sielunsa. Mariamne, että rikas sydämmesi pitää lakastuman kylmän marmoriristin juurella!

ANGELO. Hyljätä ystävän, joka sydämmemme rakkauteen kerran oli perustanut ja rakentanut tulevien päiviensä kaiken toivon, hyljätä hänen, heittää hänen ohjattomana venosena myrskyjen haltuun! Canzio, kuinka taisit päätyä tähän?

CLAUDIO. Mieheen, joka kieltää Jumalan ja tyhjäksi tekee sielumme kuolemattomuuden, siihen mieheen älä milloinkaan lujasti luota. Siinä kohdassa hän harvoin kestää viimeisen koetuksen. Se mies kauvan kyllä taitaa olla sua kohtaan uskollinen, aina kuinka jalosta aineesta hän on, hän taitaa tehdä uhrauksia oikeuden ja totuuden tähden, taitaa vastoin tahtoansakin langettaa oikean tuomion; mutta kas kun kerran nipistää, kun koko hänen maallinen onnens' ja olentons', joka on hänen ainoa rikkautensa, pannaan kysymykseen, silloin luikertaa hän liukkaana ankerjana pois sekä sinusta, että oikeuden ja totuuden asiasta. Niin on se mies; hän on mitätön sen miehen rinnalla, jonka katsannossa nähdään kangastus loppumattomista mailmoista.—Toki: Canzion rinnassa käyvät vielä kaksi valtaa keskenänsä sotaa. Kolme kerrosta näen hänen luonnossansa ladottuina toinentoisensa päälle. Ensimmäinen on perintö isältä hänen veressänsä; toisen antoi hänelle sisären oivallinen kasvatus; kolmannen loi hän itse kiertoillessaan mailman turulla. Heimolaisina kolmas ja ensimmäinen toinentoistaan syleilee, tahtoen tukehuttaa keskimmäisen kumppaninsa. Mutta ehkei sammukkaan hänen hengensä kipenä, vaan varttuu hän vielä voimallisemmaksi toisia ja pelastaa miehensä ennen viimistä jyrkkää.

ANGELO. Nyt on hän toki tunnoton ja hurja mies.—Ystäväni! mikä vaivaa sinua? Sinä kelmenet peloittavasti.

CLAUDIO. En ymmärrä mikä häiritsee vertani, joka juoksee tempoillen, ja korvani soivat. No nytpä koiranhammas päättäisi Claudion pelkuriksi. Mutta laita on, etten jaksakkaan hyvin.

ANGELO. Mikä olisi matkaansaattanut tämän?

CLAUDIO. Kaiketi eräs tärkeä asia, jonka kanssa en pääse maalle puuhatessani kaikin voimin, ja tämä aatosten vimmuttu hälinä ei suonut minulle yöseen rauhaa.

ANGELO. Yksi salaisuus?

CLAUDIO. Kiusallinen salaisuus. Jos taitaisin sen ilmaista, niin leimauksen vauhdilla tässä kääntyisi tapausten virta juoksemaan päinvastoin nykyistä suuntaansa. (Eriks.) Canzio, voisimpa kentiesi pelastaa kunnias ja onnes, jos murtaisin sun etees tämän synkeän kätkön ja siirtäisimme kauvas onnettoman naisen. Mutta rikkoisinko pyhän lupaukseni, ja surmaksi hänelle, joka kerran armahti minua kuolemassa? Sitä en taida. Mutta katselisinko avoinsilmin kuinka ystäväni rientää turmioonsa? Sitä en taida. Mutta salaisuuteni ilmoitus, tekisikö se enään hänen onneansa? Minä epäilen. Enkö saattaisi hänen onnettomuuttansa suuremmaksi vaan? Niin pelkään. Tuskallinen asema!

ANGELO. Hän tulee ja häntä seuraa mies, jonka kohtasin eilen Canzion linnassa.

CLAUDIO. Giotti, meidän yhteinen ystävämmme. (Canzio ja Giotti tulevat)

CANZIO. Ystävät, me olemme saattaneet teitä vartomaan jonkun hetken; se suokaat meille anteeksi, hyvät ja ilokset kumppanimme!

CLAUDIO. Ilonen ei ole Claudio, koska kysymys on verenvuodatuksesta ja kuolemasta. Canzio, minä en voi kärsiä tuota miekastelijain tavallista, teeskeltä kohteliaisuutta, tuota heidän ylvyden liehakoitsemistaan keskenänsä ennen kamppausta. Tämä, niin honto ja mieltäkääntelevä narritoimi, olkoon hovimiehille sydämmillä ilman nestettä ja ryppyset kuin läpipaleltunut omena. Me astukaamme esiin kasvoilla karmea vakuus, koska murha-aseet käsissämme käymme taisteluun.—Minä olen valmis.

ANGELO. Mutta ystäväni jaksaa kovin pahoin; sen näyttää muotonsa.

CANZIO. Mitä! Kauhistaisko häntä lähestyvä leikki?

CLAUDIO. Sinä tunnet minun, Canzio. Vedä!

GIOTTI. Vielä muutama sana! Tämä ei ole yhtään koreata, että kaksi niin uskollista toveria päätyvät nyt antelemaan toinentoisellensa lihahaavoja, tai, pahimmassa kohtauksessa verisesti toinentoistansa teurastamaan. Sentähden minä, teidän molempain tuttava ja naapuri, olen koettanut parastani, estääkseni katastrooffia. Tosin ponnistelee Canzion sydämmessä koston himo, mutta uskonpa toki, että lauhtuu hänen kuuma mielensä, huomattessaan hieman mukailemista riitaveljensä puolesta.

CANZIO. Claudio, vaihka myrskykin sisustani väkivaltaisesti ja pyrkii ulos tuliseen taisteluun, niin mielin toki, kauvallisen ystävytemme nimessä, pidättää miekkaani huotrassa, jos kohtaan sinulta hyvitystä. Peräytä sanas, tunnusta loukanneesi kaunoisen Marcian, pyydä häneltä anteeksi tämä kompees; ja palatkoon välillemme rauha ja sovinto.

CLAUDIO. Minäkö rukoilisin anteeksi häneltä? Mikä vaatimus! Ottaisinko sanani takasin? En, vaan sanonpa vielä, että olet toiminut kuin sydämmetön rosvo. Armottomalla kädellä kuristit sinä Mariamnen jumalallisen rakkauden, runnoit sisären sydämen, jonka lemmenhelleys sua kohtaan maksoi enemmän kuin maa ja taivaan tähdistö. Niin sanomattoman kallis on hengen hieno kulta. Kaiken tämän sinä teit, koska syleilit vierasta, julkeata naista.

CANZIO. (Vetää miekkansa) Miekkas!

CLAUDIO. (Tekee samoin) Tässä seison. (Taistelevat)

CANZIO. (Eriks.) Ellen häntä lävistä, niin tulkoon kaikesta loppu.

CLAUDIO. (Eriks.) Silmäni ei katso oikein kirkkaasti nyt, mutta seisonpa kannallani toki.

ANGELO. Ei! tämä ei ole rehellinen kamppaus. Pidättäkää! (Katkasee miekallansa taisteloa)

CANZIO. Herra, mitä teette?

ANGELO. Toisaiksi tämä taistelonne! Kumppaninne ei voi hyvin, hän horjuu ja miekastelee vaivoin.

CLAUDIO. (Pitellen otsaansa) Ole rauhassa, Angelo.

CANZIO. Hän horjuu. Miksi rohkenee siis arka jänis härsyttellä jalopeuraa?

ANGELO. Hän rohkenee ja taistelee vielä kuin mies, mutta toisella erällä.

CANZIO. Kehno pelkuri pysyköön miekankalinasta kaukana.

CLAUDIO. En koskaan pelkuri!

CANZIO. No näytä se ja puollusta itseäs! (Taistelevat hetken kovin kiivaasti, viimein Claudio, saatuansa pistoksen Canziolta, pudottaa miekkansa ja kaatuu)

CLAUDIO. Siinä oli kylliksi. Angelo. Claudio?

CLAUDIO. Se oli kuoleman pistos, joka painoi päätösmerkin elämäni kirjaan.

GIOTTI. Toisin toivokaamme ja käykäämme toimeen häntä sidotta.

CLAUDIO. Pois siteinenne ja kahleinenne. Kohta olen vapaa, kohta riisun päältäni tämän kempelön naamarin, joka niin kauvan on peitellyt sieluani. Tässä tahdon kuolla kukoistavalla sijalla.

ANGELO. Oi Claudio, mun kallis ystäväni!

GIOTTI. Uskollisuus itse!

CLAUDIO. Lohduta äitiäni.

ANGELO. Kurja äiti! Herra Canzio, mitä olette tehnyt?

CANZIO. Tappanut Claudion.

ANGELO. Ja hänen äitinsä.

CLAUDIO. Äkkinen ja petollinen taudinjuoni veressäni saattoi matkaan tämän. (Gregorio tulee)

GREGORIO. Minä hänen tapoin.

GIOTTI. Poika, mitä tahdot tässä? Mene tiehees!

GREGORIO. Mielisinpä lähteä samalle tielle kuin herrani tuossa. Mutta ei; hän korkeuden kirkkauteen rientää, minä alas pimeyden valtakuntaan. Tuossa hän makaa ja minä hänen tapoin.

ANGELO. Oletko mieletön, poika?

GIOTTI. Mene, muuton annan sinulle vauhtia matkalles.

GREGORIO. Kuulkaat, hyvät herrat ja mun kuolevainen isäntäni, kuulkaat minua: Se taudin puuska, joka saavutti hänen niin äkisti ja teki hänen kunnottomaksi väistelemään itseänsä taistelossa, se on myrkkyy, jonka annoin hänelle aamujuomassansa minä. Jaa, se on totuus, arvoisat mun herrani.

ANGELO. Sinä viheliäinen!

GIOTTI. Sinä kirottu peikon sikiö!

CANZIO. Niin nuori ja niin saatanallinen!

GREGORIO. Jos teitä miellyttää, niin tehkää minusta paikalla ruumis.

GIOTTI. Sen tehkoon laki ja pyövelin kirves.

GREGORIO. Heitä tervehdin.

CLAUDIO. Gregorio, miksi teit tämän kauhistavan työn? Miksi tahdoit murhata sun herras?

GREGORIO. Mun sisustani, kiukkuinen kuin kyinen luola, ei voinut sulattaa häpeätä, jonka mulle saattoi hyvin ansaittu kuritus teidän kädestänne. Olipa se ansaittu moninkertaisesti; sillä monet kerrat olitte jo ennen mulle antanut anteeksi saman il kivallan. Te minua löitte, siihen oli teillä oikeus ja syy, mutta nämät iskut tahdoin minä kostaa, ja nyt se on tehty. Oi Jumala, Jumala, kuinka taisin tehdä näin hirmuista rikosta mun hyvää, armiasta isäntääni kohtaan!

CLAUDIO. Mutta mistä sait tämän myrkyn?

GREGORIO. Totuuden tahdon tunnustaa. Ainoa palvelus, jonka taidan teille osoittaa vielä. Mutta ah kuinka katkera palvelus! Siis kuulkaat, kuulkaat kaikki! Ensisteen tahdoin tikarilla päättää aikeeni ja kätkin itseni tuonne tien varrelle vartomaan tuloanne herra Canzion linnasta. Mutta te viivyitte ja murhahimoni ei suonut minulle kärsivällisyyttä, vaan riensin lopulta linnaan päin ja kohtasin puistossa tuon muukalaisen vaimon, joka kutsuu itsensä Marciaksi. Hänen terävä silmänsä huomasi kohta, että jotain oli tekeillä, huomasi kostoni kimman ja näki povessani kirkkaan tikarin. Koska nyt kuumassa houreessani sanat virtasivat huolettomasti suustain, niin tiesi hän pian kehen aikeeni viittasi ja ilmoitti, että hänkin oli Claudion vihamies aina kuolemaan asti, ja tuumamme liittyivät nyt yhteen.

CANZIO. Poika, sinä pahanhengen lähettiläs!

GIOTTI. Salli hänen kertoa asia loppuun.

GREGORIO. Hän sanoi pelkäävänsä, etten tikari kourassa onnistuiskaan juonessani. Sentähden käski hän mun heittämään tämän aseensa ja antoi minulle pienen pullon myrkkyä täynnä, ja tämä on kuolettanut herrani.

CANZIO. Minä runnon pääsi, sinä myrkyllinen kärke!

GIOTTI. Malta, Canzio!

GREGORIO. Tämä on totuus, totuus!

CLAUDIO. (Nojaten itseään vasten kyynäspäätänsä) Canzio, kuule minua vielä.

CANZIO. Minä olen sinun murhannut.

CLAUDIO. Nyt ei enemmin siitä.—Te: Angelo ja Giotti ja sinä, Gregorio, poistukaat meistä muutama askel.

CANZIO. (Eriks.) Marcia!—Haa! tämä saattaa kaiken vereni jäätymään.

CLAUDIO. (Eriks.) Valani on siis tieltäni pois. (Angelo ja Giotti ovat käyneet perille, jossa juttelevat keskenänsä; Gregorio on istunut heidän viereensä alas; pitellen tukkaansa katselee hän eteensä tuijotellen)

CANZIO. Mitä tahdot sanoa?

CLAUDIO. Käy mua likemmäs.

CANZIO. Tässä olen; sano.

CLAUDIO. Käydessämme tuomiolle, emmeko tahtoisit tehdä kaikki hyvin? Tahdon siis osoittaa sinulle vaaran, joka sinua uhkaa. Miksi en mielisi vielä kuolemassakin sinun parastas? Olithan ystävänäni.

CANZIO. Mutta näinhän kokoot kuormittaisin tulisija hiiliä pääni päälle.

CLAUDIO. Ole tyyni, minä rukoilen sinua, ole tyyni ja kuulte vakaana mitä sanon, ja koska olen sen sanonut, niin älä epäile ja vimmastu, vaan koeta vielä saattaa parhaaksi kaikki. Nyt, mitä kuulet, ota vastaan kuin mies. Lupaatko niin?

CANZIO. Minä lupaan.

CLAUDIO. Hyvä!—Marcia on tosin Albericon leski, mutta Albericus kuoli ryöväri Vincenziona ja Marcia oli Flaminia, joka tappoi sinun isäs.— Sinä kalvenet hirmuisesti, mutta seisotpa kuitenkin niinkuin sankari. Minä kiitän sinua.—

CANZIO. Ystäväni, mitä sanoit?

CLAUDIO. Kaikuuko jo niin vaisusti ääneni, ettes kuule mitä sanon.

CANZIO. Minä kuulen. Mutta miksi et sanonut tätä ennen?

CLAUDIO. Ensiksi pidätti minua vannottu lupaus, toiseksi, kuultuani työs ja toimes, rupesin arvelemaan jos eikö salaisuuteni ilmoitus parantaisi pahaa puolet pahemmalla. Olisinpa nytkin mennyt äänetönnä hautaan kaikesta tästä, ellei poika Gregorio olisi jo korkealle kyllä nostanut eteesi tämän peitteen lievetä, jonkatähden katsoin parhaaksi vetää kaiken esiripun edestäsi pois. Naisen käytös mua kohtaan, onnettoman nuorukaisen kautta, on myös saattanut minun vapaaksi vannotusta valasta. Sillä koska kohtauimme,—jona hetkenä tunsimme toinentoisemme viipymättä—rukoili hän minulta äänettömyyden lupausta, minä vannoin sen, mutta ehdolla, että pidättäisi hän itsensä kaikista pimeyden salaisista juonista sen miehen henkeä kohtaan, joka tunsu hänen rikoksellisen elämänsä. Olipa hän kerran pelastanut henkeni; mutta nyt tuli hän sen antajaksi ja ottajaksi, ja minä olen sanonut mitä sanoin.—Nyt tiedät kaikki ja tiedät kuinka tästälähin toimit. Saata tämä vaimo linnastasi pois johonkin etäiseen vapakaupunkiin, hyvität sisäres ja lohduta häntä ja koeta päästä Mariamnen entiseen suosioon taas. Siinä on nainen, joka on luotu tekemään miehensä onnen. Mutta ellei voi luonnistua näin, vaan vielä mainekkin kiukkuisesta asiasta hiipistelis julkisuuteen ulos ja nimesi alkaisi eleskelemään ilveen armottomalla kielellä, niin pakene viipymättä maahan, joka on kaukana, kaukana tästä ja perusta itsellesi uusi elämä, mutta perusta ja rakenna kuin viisas mies. (Vaipuu alas) Mutta nyt en jaksa enemmin, vaan täytyy minun kuolla. Toki: synnyinhän kuolemaan; ja hyvin minulle, että silmäni kuoltessansa näin vapaasti voi katsella taivasten vahvuutta. (Canzio lyykistyy alas hänen viereensä)

CANZIO. Claudio, tahdotko käydä sovintoon kanssani?

CLAUDIO. Anna minulle kätes.

CANZIO. (Suutelee Claudion kättä) Hyvästi, Claudio!

CLAUDIO. Ota vastaan henkeni, ijankaikkinen, sinertävä korkeus!
(Kuolee)

CANZIO. (Noustuaan ylös) Ystävät siellä!

GIOTTI. Mitä kuuluu?

CANZIO. Claudiomme kuolee. (Giotti ja Angelo astuvat esiin; Gregorio jää istumaan samaan paikkaan ja asemaan)

ANGELO. Sinä olet jo kuollut.

GIOTTI. Hyvästi, toveri!

AANGELO. Hän oli mies.

GIOTTI. »Hyvä mies;» se on hänestä Giottin yksinkertainen mutta oivallinen kiitossana.

ANGELO. Ken oli ansaitseva elää ellei hän?

CANZIO. Ei kenkään niin arvoisa kuin hän. Ken on siis vähin ansaitseva elämän riemua? Hän, joka murhasi miestenmiehen. Ja mitä elämästä enään, koska löyhkää se ihmisvereltä, koska lakkaamatta käyskelemme verisen uhrauksen ilmassa? Pois! Mitä elon valkeudessa senkaltainen narri kuin Canzio? Tällainen vintiö ja narri, joka tappoi parhaan ystävänsä, hylkäsi morsiamensa, taivaallisen Mariamnen, ja vaipui veritahratun ryövärnaisen helmaan!

ANGELO. Herra, mitä tarkoittatte?

GIOTTI. Sinä saatat meidän ällistymään, toveri.

CANZIO. Nyt hurratkaamme! Vincention kuningatar, kaunis Flaminia, on Canzion kultalintuinen. Ha ha ha! Hän, joka isäni sydänveren vuodatti niin uljaasti tanterelle. Oivallista!

GIOTTI. Mitä haastelet?

ANGELO. Houritteko?

CANZIO. En.

ANGELO. Ilvehdittekö kanssamme?

ANGELO. En. Asia on peloittavan vakava ja kuitenkin murhatun lystillinea, eteenki myrkyllisen ilveniekän kynässä. Ah, lystillistä! kohta on Canzio kaiken Italian syntipukki.—Mutta näinhän teen itseni aina suuremmaksi narriksi, tunnustaen edessäni kaikki. Mutta tulisko ihmetellä, että kohtalon laukaus näin tuikea, joka vilauksessa kaiken elämäni käänsi myllertäen ylös alas, tekisi miehen hieman päättömäksi? Ja toiseksi: onhan sanottu jo A. Yhtäkaikki!

ANGELO. Niinmuodoin elää hän?

CANZIO. Kuolemaksi yhdelle ja toiselle.

GIOTTI. Nyt on saatana tehnyt mestariteoksensa.

CANZIO. Oivallista kaikki, vallan oivallista! Sentähden hurratkaamme.

ANGELO. Vimmattu seikka!

CANZIO. Niin on—Mutta näinkö kunnioitan Claudion muistoa, että juuri hänen hetkellensä, hänen taivaaseen astuissansa poistun näin kauvas oman sydämeni askareihin? Huomakaamme minkä ylevän ruumiin ääressä seisomme.—Giotti, käy nyt toimeen voimia tänne, saattaaksemme tästä pois tuon äänettömän, kalvean miehen, jonka otsa jo kimaltaa kuin Alpein lumi. Käy matkaan, Giotti; sillä itse en nyt ole juuri toimeliaalla tuulella.

GIOTTI. Kernaastihan täytän yhteisen velvollisuuteni kuolletta ystäväämme kohtaan. Mutta kuinka saatetaan murheen sanoma hänen äitillensä ja kuinka lohdutetaan häntä? Tahdonpa koettaa mitä voin.—Tule, poika. Langettakoon laki ylitsesi oikean tuomion. (Menee periltä oikealle, taluttaen Gregorioo, joka lakki kädessä seuraa Giottin kiivaita askeleita)

ANGELO. Muotosi kuolemassa, Claudio, on hymyilevä vakuus.

CANZIO. Claudio makaa makeasti, mutta Canzion sielussa alkaa temmellys ja työ, joka viittaa helvettiä kohden. (Eriks.) Eilenpä lausuilin oikein jyrkeyden kieltä Rachelin korvaan, ja kaiketi vietti hän murheisen, kyyneleisen yön. Pahoin, pahoin tehty! Tahdon toki rukoilla häneltä unohdusta, ja hän kenties ei kiellä. Mutta sitten?—Pakenisinko hänen kanssansa maapallomme toiselle puolelle, jossa löytäisin rauhan. Rauhan? Niinkohan?—Pois kaikki toivo! Canzio, vältä mihän tahdot, ainapa toki sun ympärillä väikkyy täältä siivitetty muisto, kuin öinen, äänetön nahkasiippa, laskematta umpeen sielusi silmää; ja sinua huutelee jo kammoittava ääni. Alkannut on ääni, ja huutaa niin kuin eräästä himmeästä maasta ja sydän teroittelee korvaansa, kuultellen levotonna.—Kamalat teokset! Claudion kuolestin, pimitin impien elämän taivaan ja vaivuin murha-naisen helmaan. Korskea Marcia, sun silmästäsi, nyt huomaan sen, katsahtaa tuhoni tulisesti ulos ja olentosi mieltäni inhoittaa. Kuinka taisin erota Mariamnesta ja liittyä Marciaan? Minä mieletön! Kuinka taisin astua tuon jalon, korkean temppelin pyhästä ilmasta tähän kuumaan masuuniin alas? Minä mieletön!

MARIAMNE. (Ulkona oikealla) Rachel!

CANZIO. Ken huutaa?

MARIAMNE. Rachel, varro! (Rachel tulee juosten oikealta)

RACHEL. Minä kirmasen, juoksen ja kirmasen! (Pysäyy vasemmalle, nähtyänsä Claudion ruumiin, jota hän rupee katselemaan tarkasti) Mies makaa.

MARIAMNE. (Ulkona) Rachel, missä olet?

CANZIO. Rachel!

RACHEL. Canzio! Ahaa! Nyt löydän sinun viimein. Mutta mies makaa.

CANZIO. Kuinka on laitas, sisär?

RACHEL. Joteskin hyvin. Mutta katselkaamme miestä, joka makaa purpuraisella vaipalla.

ANGELO. Älkää viipykää tässä, fröökiniäni.

CANZIO. (Eriks.) Nyt on siis kohtaloni myrkyllinen kattila täys. No kuohukoon se ylitse ja sammukoon kaikki, kaikki.—Hän on kadottanut järkensä.

RACHEL. Claudiohan siinä makaa.

ANGELO. Rachel, ettekö jaksa hyvin?

CANZIO. Hän on mieletön, hän on hullu! Mutta miksi? Sen hullukin huomaitsee.

ANGELO. Mikä sydäntä musertava kuva! Voi kurja neito!

CANZIO. Voi häntä, joka loi tämän kurjuuden! (Mariamne tulee)

MARIAMNE. Rachel, sinä vallaton tyttö; et suo minulle päivän et yöseen rauhaa.—Mutta ah! mitä näen? Oi tämä kiertelee mun sieluani! Taivaan Jumala, suo voimaa kestäämään kaikkea tätä!—Nyt käsitän. No riemuitse, Canzio, kruunattuasi suuren sankartyös, murhattuasi miehen tuhatta kerta arvoisamman sinua.

CANZIO. Se oli hän. Jaa, niin totta kuin hän on kuollut ja elämän herra elää.

RACHEL. Mutta veressä hän makaa, vaan ei purpurassa. Miksi on Claudio pannut maata veriselle maalle? No no, poikani, saatpa kohta oikein kiivaita nuhteita äitiltäs, koska näkee hän tahratun hias. Minä tahdon häntä herättää. Mutta ei, ei, ei! Hän myhäilee kuin enkeli ja näkee armahimman unen. Kaiketi hän Isä-Jumalasta uneksuu. Sehän on unelma, jonka sanotaan ennustavan autuasta lähtöä täältä. (Panee kätensä ristiin ja katsahtaa ylös) Oi, mikä uneksuminen, jossa Jumalan lempeätä majesteettiä katselemme! Siitä unesta muisto kauvan valveillammekin ihanasti päällemme hengittää, kunnes se mailman hälinässä haihtuu pois. Mutta vielä sitä muistelemme, ja koska sitä muistelemme, silloin sielumme onni autuaasti hymyy. Niin uneksut, Claudio, ja uneksu kauvan niin!—Mutta unohdanpa Canzion, joka on mun veljeni rakas. Ole tervehditty! (Lähenee Canzioo, mutta seisahtaa kolme, neljä askelta hänestä, kallistaa päänsä ja katselee häntä lakkaamatta.—Giotti tulee, ja seuraa häntä maaväkeä, sekä miehiä ett naisia)

GIOTTI. Tässä kuollut herramme; kantakaat hän koreasti kotia.

1:N MIES. Siis tomussa tomuna makaat tuossa.

2:N MIES. Äsken katsahti hän lempeästi päällemme; nyt on silmänsä ainiaaks painettu kiinni.

1:N NAINEN. Se aatos sulkee poven portit kaikki, ja pakahtuu sydän. Voi onnetonta päivää!

2:N NAINEN. Se aatos saattaa kirkkaan päivän sydän-yöksi. Voi pimeätä, onnetonta päivää, voi!

1:N MIES. Että murhasivat isäntämme!

2:N MIES. Että murhasivat isännistä parhaan!

MARIAMNE. Ja että hänen murhasi oma paras ystävänsä.

CANZIO. Sehän paras kaikista.

1:N NAINEN. Ken on siis hänen murhamiehensä?

CANZIO. Katsahda tänne.

1:N NAINEN. Sinä?

CANZIO. Minä.

1:N NAINEN. Ole kirottu!

CANZIO. Hm!

1:N NAINEN. Kirottu olkoon se sydämme, kylmä ja peikollinen käsi, joka lävisti sun rintas. Kiroile, mun suuni ja vaikertel!

2:N NAINEN. Se käsi hävitti tämän kalliin rakennon, jossa taivaallinen hyvyys asui. Vaikertel, mun suuni, ja tule kyneleistä sokeaksi, silmä!

GIOTTI. Naiset, tuota on jo tuossa kylliksi, mielestäni. Pankaat vaikertelemisellenne raja.

1:N NAINEN. Hautamme olkoon se raja, koska musta multa on tukkenut silmiemme suolasen virran. Hautaan, hautaan saatamme nyt Claudion, puettuna pukuun valkea kuin lumi.

CANZIO. (Eriks.) Tämähän on leikki. Tuossa hän Nioben kuvana mua katselee, ja tuossa valitus kipeä yleinen ja avara kuin vihaisen tappelöpäivän iltana. Tässä on helvetti jo valmis.

1:N NAINEN. Ylös! Minä tahdon ommella hänen hameensa puhtaaksi ja valkeaksi.

2:N NAINEN. Minä tahdon sen itkun kirkkailla helmillä pallistaa.

3:S NAINEN. Minä hänen hiuksensa kiharoita tahdon.

MARIAMNE. Ja minä ympäröitsen hänen päänsä tuoksuvalla myrtillä ja panen hänen käteensä öljyoksan.

1:N NAINEN. Eijaa! jo kaikuu enkelten veisu, koska puvussa niin juhlaisessa viemme herramme hautaan.

2:N NAINEN. Ja sinne häntä saatamme murhevaatteissa mustat kuin yö.

MARIAMNE. Musta kuin ijankaikkinen yö olkoon vaatteus, jossa murehtien astelen kuin neito, joka sydämensä lemmityn kadotti.

CANZIO. (Eriks.) Peitetty, mutta katkera muistutus. Siis ovat nyt kaikki mun kalani tässä. Oi kauhistava saalis!

2:N NAINEN. Mutta sitten, sitten?

1:N NAINEN. Sitten kellot pauhaa ja murhamiehen sydän vapisee.

2:N NAINEN. Vapisee kuin soudessa tuomiokellon. Mutta sitten, sitten? Ah!

1:N NAINEN. Humauksen syvästä komerosta kuulet, täytetty on synkeä hauta ja kumajavat kellot pauhaa taas, pauhaa, ja vapisee murhamiehen sydän.

2:N NAINEN. Vapisee ja kammastuu kuin soudessa tuomiokellon. Mutta sitten? Sittenpä itkemme onnettoman äitin kanssa.

3:S NAINEN. Itkemme yöt ja päivät. Voi äitiä, voi!

CANZIO. Vaiti, naiset, vaiti kuin Claudion haudassa! Kuolema ja kirous! suun, joka aukenee vielä, tukkeen paikalla. Hiljaa!

GIOTTI. Mikä huhkaimen-posti saattoi tänne tämän naisten joukon? Poika, joka hurjasti huuteli myrkystä, myrkystä ja Claudion kuolemasta.

CANZIO. Ruumis pois!

GIOTTI. Tartu hänen hartijoihinsa sinä, Pogolo, ja sinä; te kaksi temmaskaat hänen ympäriltään kiinni; ja sinä, Matfei, ota hänen jalkansa kouriis. Ja sitten kotia! Pian!

CANZIO. Pois tämä kummitus myös, tämä suolapatsas, jonka katsanto on mielelleni vaivaksi. Mene, sisäreni!

MARIAMNE. Rachel, tule.

RACHEL. Tässä on meidän hyvä seistä.

MARIAMNE. Voi sinua aina itsepintaista! Tule!

ANGELO. Fröökiniäni, koska teidän kohtasin tässä ensimmäisen kerran, niin annoitte minulle aivan suosivasti käsivartenne; suokaat minulle samaa kunnia kerran vielä.

RACHEL. Sen teen, sinä ihana nuorukainen. Sun olentos, niin viaton ja kaino muistuttaa Canzioon ennen.

ANGELO. Hyvä. Käyskelemmekö pois?

RACHEL. Koska on se tahtonne. Mariamne! (Menevät oikealle; Angelo ja Mariamne taluttavat Rachelia. Miehet kantavat Claudion ruumista pois ja heitä seuraa naiset ja Giotti)

CANZIO. Giotti, Giotti! (Tulee takasin, mutta toiset menee)

GIOTTI. Mitä tahdot?

CANZIO. Sinun huuliltasi, minä tiedän sen, on turha valitus pannaan pantu.

GIOTTI. Mutta sano mitä tahdot?

CANZIO. Mitä tahtoisin enään, päästyäni perille, ehdittyäni päähän, joka seisoo edessäni kuin polttava vuoren-seinä. Mihin astuisin?

GIOTTI. Seuraa minua ja odota minua lähellä Claudion kotoa, kunnes palaan takasin.

CANZIO. Sitä en tee, vaan linnaan lujaan astelen kerran vielä. Mutta tuletko luokseni, tehtyäs tuon palveluksen kuolletta kohtaan? Minä käsken sinua kestiin.

GIOTTI. Kestiin?

CANZIO. Niiden kolmen sisären pyörryttävään juhlaan.

GIOTTI. Toveri!

CANZIO. Älä peljästy; minä itse maksan viulut, sinä olet käsketty vieras.

GIOTTI. Ole toki vakaa ja haastele kuin järkevä mies.

CANZIO. Kuin rautapylväs. Mutta käy nyt toimituksees sinä.

GIOTTI. Minä menen ja kiirehdin taasen luokses pian. (Menee)

CANZIO. (Yksin) Tässä seison yksin kohtaloni kanssa, joka niinkuin musta muuri on ympäröinyt miehen. (Puhaltaa) Se ahdistaa, minä tunnen kuinka henkeni ammahtaa hänestä kasvoilleni takasin. Näenkö enään tämän pimeyden läpitse? Toki: tuossahan on Arnon kukoistava ranta. Mutta tämä kauneus on silmäni myrkky. En tässä, vaan Sarmatian avarilla aavikoilla tahtoisin nyt seistä lumituiskun pyörteissä talvi-yönä, toverina ulvovien susien. Siihen laulantoon sointuisi nyt yhteen Canzion mieli. (Menee)

Viides Näytös

(Sama huone kuin toisessa näytöksessä.—Angelo tulee.)

ANGELO. (Yksin) Jyrkkä muutos on tapahtunut komeassa linnassa. Koska lauvantain aurinko vaipui, olihan kaikki vielä onnen ja rauhan sylissä, mutta sillon tuli Canzio, lyöden maahan mitä elämä oli rakentanut vuosikymmenien kuluessa. Hän tuli ja saattoi tämän huoneen kauhistuksen kodoksi. Murheellista on tässä nähnyt silmä ja tuntenut sydän. Neito Rachelin houraus, Mariamnen äännettömyys, ankara kuin tuomiopäivä, virran partahalla Claudion veri ja sitten Canzion tunnonvaivat, ne tunkevat mun sieluni syvyyteen, ja minä halaan täältä pois kotometsieni hyminään taas. Mikä ihana onni, vapaalla povella salojen vapaissa jylhissä saliissa käyskennellä. Se onni olkoon aarteeni aina! (Canzio tulee kiivaasti periltä)

CANZIO. Herra, koko mailma tämän rauhan edestä, joka asuu teidän otsallanne!

ANGELO. Rauhasta en taida juuri kerskata nyt.

CANZIO. Miksi kiusaatte Jumalaa?—Rauhaa täys! Niin köyhän kadehtiva silmä huomaa parhain rikkaan tavarat.—Rauhaa täys! Se maan tomusta jalosti kohden taivasta viittaa. Se on kuin viileän kukkasniitun yksinäinen, korkea ja tuuhea koivu, joka kesä-yöseen tyyneessä kuutamossa autuaasti uneksuu. Niin ääretön on rauha teidän sielussanne; mutta täällä, täällä on Vesuvion kuuma temmellys. Mutta miksi haastelen, koska olen saanut mitä tahdoin? Kuitenkin; tahtoisinpa vielä sanoa teille asian. Varjelkaat tätä kalleutta, varjelkaat sitä!—Niinhän on täällä laita, että aukenee aina etehemme kaksi tietä, joista on tarinoitu mailman alusta; sillä he ovat tärkeät, se haara täällä määrää kaikkein onnenosan. Näistä teistä on yhden nimi: ilo, hekuma ja turmio; sen toisen: itsekielto, kilvoitus ja voitonkruunu. Se ensimmäinen juoksee pitkin ihanata niittua alas, jotamyöden himojemme hurjalla orhilla ratsastamme, kunnes kellahdamme nurinniskoin hävityksen löyhkäävään suohon. Se toinen kulkee halki tuikean, karmean vuorimaan vaivaloisesti ylöspäin, ja me vaellamme sauva kourassa vyötettyinä kaipauksen kiinteällä vyöllä. Mutta puhdas on kallioitten ilma, raikas solisevan ojan kirkas laine ja hongistossa kaikuu pyhien tuulien kohina. Useinpa seisomme myöskin vuorten harjanteilla ja katselemme tiemme päätä, josta kotimaamme etäältä katsoo meitä vastaan kuin äiti ijankaikkisesti nuori, kuin morsian, joka sulhaiseltaan petosta ei pelkää, katsoo kuin uskollisin ystävämme.—Oi, jää hyvästi, hyvästi ainiaaksi jää!

ANGELO. Koettakaat itseänne lohduttaa, herra.

CANZIO. Hyvästi kaikki!

ANGELO. Aika on voimallinen.

CANZIO. Se otollinen aika, jonka olen jättänyt jo kauvas. Yli rajan rynkäsin kuin hullu, huolimatta vartijan varoittavasta viiristä. Nyt on myöhän enään pyrkiä takasin; mua lykkää alas kipenöitsevä paino, velan paksuus, joka voisi ulettua maan mullasta Tähtelään ja peittää kaikki korkeuden loimot. Mitä antoi minulle runsaskäsinen luonto? Hän antoi minulle äitin, nuoren ja armaan kuin Madonna itse; hän antoi minulle morsiamen kauniin, suloisen immen, jonka silmäripseillä asui viisauden juhlallinen tyyneys. Ja mitä antoi hän vielä? Ystävän, jonka vertaista uskollisuudessa ei löydy täällä. Kaiken tämän sain. Mutta ilmestyipä nyt eteeni vale taivaan haamussa, hurmaten miehen, houkon, joka menetti kalliit aarteensa, sulkeakseen syliinsä petollisen kuvan. Minä murhasin äitini sydämmen, murhasin morsiameni sydämmen ja viimein parhaan ystäväni teurastin. Ja koska tämä oli tehty. muuttui äkisti lumoova haamu, hän muuttui ja sylissäni istui itse saatanan äiti, höyryen isäni verestä. Tämä on aatos, nuorukainen, ja paino, joka runtoo. Missä ovat ne hartijat, jotka voisivat kantaa tämän kuorman? Oi! tämä painaa, ahdistaa ja polttaa, ja tuo helvetin naasikka mieltäni kääntelee. Missä mahtanee hän olla?

ANGELO. Ketä tarkoitate? Vaimoa Marciaa?

CANZIO. Onko häntä nähty?

ANGELO. Ei löydy häntä huoneissa nyt, mutta luullaanpa hänen käyskelevän tässä linnan ympäristössä, niinkuin sanotaan tapansa olevan. Kaiketi tahdotte hänen saattaa lain rangaistuksen alle?

CANZIO. Hänen rangaiskoon Jumala! Hän huoneestani siirtyköön kuulumattomiin pois, ja älköön mainittakoon nimeänsä tässä. Herra, olkoon kätkettynä mitä tiedätte.

ANGELO. Siitä olkaat varmaa. Tällaisista asioista seison kernaasti matkanpäässä.

CANZIO. Huolisinko itsestäni minä, jonka tuntiklasi kohta on tyhjä? Mutta tahtoisinpa poistaa Rachelin murheesta häpeän punan, jos kurjan lapsen himmentynyt järki vielä kerran selkisi, niinkuin toivon, toivon. Hänen kaunis päänsä, jonka sisällä hurja hulluus orgioitansa viettää, mua vaivaa ijankaikkisesti. Paljon ehkä taitaisin unohtaa, mutta sitä, että Rachel tuijottelee, sitä en Tuonen alhossakaan unohda. Mutta ah! unohtaisinko Mariamnen, kuvaa, joka kerran mua kohtaan salaisesti hymyili? Mikä hetki, koska ensimmäisen suudelmani painoin hänen huulillensa! Sillonpa järjestystä nuorukaisen povessa ja hän seisoikin keskellä pyhää tulta. Oi! tuntuipa kuin olisin suutellut taivaan haamua, seistessäni reunalla huimaavan pilven. Unohtaisinko sinua ja unohtaisinko Claudioo, veljeni ja isäni yhtäikää?—Hänkö julma? Enhän ole löytänyt hänen kauneutensa kaimaa täällä. Hyvin sille, jonka korva ei ole tottunut kuulemaan imarruksen vaarallista ääntä! Hyvin sille, joka töissään ja toimissaan aina oman itsensä unohtaa! Vilpittömästi, vapaasti katsahtaa hänen silmänsä, ja koko hänen olentonsa on luonnon raitis hedelmä. Tämän laatua hedelmätä oli tyyni Claudio. Toki löytyi hänen sielussansa vielä jotain korkeampaa, jotain taivaallista huomenlahjaa, hänelle jo äitinkohdun salapyhydessä annettuna, löytyi tulta, joka kirkastaen kaikki, ulostunki hänen povestansa ja teki itse julmuuden jumalten kuvaksi. Mutta mikä todistaa selvemmin kuin tämä ihmeellinen, säteilevä voima meidän sielussamme, että on se ijankaikkista luontoa? Oi! nyt vasta ehkä alkaa elämä, koska luulin jo pääseväni loppuun, alkaa maassa, jota yhdenkään silmä ei ole nähnyt. (Rachel tulee vasemmalta)

RACHEL. Ken haastelee niin korkealla äänellä linnassa korkeassa? Mies vai nainen?

CANZIO. (Eriks.) Siinä uhriistani ensimmäinen!

RACHEL. Ah, kalliit vieraamme! olinpa nyt kovin siistymätön teitä kohtaan. Mutta suokaat anteeksi ja tehkää niin hyvin ja astukaat perille tuonne porstuvaan istumaan. Kaiketi olette väsyksissä tultuanne alas hevosenrattailta.

CANZIO. (Lankee polvilleen Rachelin eteen) Impi, minulla on yksi rukous. Mielitko sen täyttää?

RACHEL. Miten jaksaa nuoren immen voimat.

CANZIO. Kiroo sitten kaikesta sun voimastasi tätä miestä.

RACHEL. Oletteko tarkoin ja visusti tuumiskellut mitä rukoilette? Miksi kirousta ja mistä syystä kiroisin miestä, jota en tunne, vaan jonka elämä on minulle pimeys? Miksi kirousta? Siunattu, siunattu olkaat aina!

CANZIO. (Nousee ylös) Pois siunauksines! Se lisää tässä ahdistusta vaan ja saattaa vielä armottomemmaksi koston ruoskan. Voi! etkö tunne minua enään ja etkö muista mitä olen tehnyt

ansaitseva kirousta, kirousta?

RACHEL. Ettekö ole Romasta?

CANZIO. Minä olen Canzio.

RACHEL. (Muistutellen) Canzio ... Canzio ... Canzio...? Minä muistan yhden Canzion, joka ennen oljenteli helmassani ja kasvoi salskeaksi, koreaksi mieheksi. Toki tuskinpa oli hän mieheksi tullut ennenkun Tuoni hänen temmasi pois. Mutta sitten on kauvan, kauvan; aatos hiventyy muistellessa sitä aikaa näin riutuvana, myöhäisenä iltapäivänä kuin nyt. Hänen nimensä oli Canzio.

CANZIO. Hänen näet edessäsi tässä.

RACHEL. Hän on siis tullut takasin, vaihka onkin niin kauvan siitä päivästä, jona nuorukainen kuoli. Mutta nyt on hän tässä! Kuinka jaksaa hän?

CANZIO. Ei yhtään hyvin.

RACHEL. Samoin neito Rachel. Hänen ... hänen ... totuutensa täällä päässä on tullut vähän isketyksi. Niin, nyt ei ole hyvin.

CANZIO. (Hiljemmällä äänellä) Huomaitkaat, herra Angelo, hänellä on haireestansa tumma aavistus.

ANGELO. Niin ilmoittaa puheensa.

CANZIO. Mutta syytä, syytä, muistelleekko hän sitä?—Rachel, mikä saattoi matkaan tämän häiriön tuossa sievässä päässä?

RACHEL. Lelee, lelee! Mariamnen helmassa kiikuin, kurja lapsi, siinä ikävissäni itkin ja vasten hänen poveansa otsani painoin. Mutta hänen sydämmensä syrjähti, sykähti, otsaani löi, ja siitä pähäni huimaus kamala.

CANZIO. Hyvin seliitetty!

RACHEL. Tämä tapahtui kammarissa oikealla puolella immen päätä. Mutta mikä riisti sen vasemman?

CANZIO. Sano.

RACHEL. Sano miksi vallaton Canzio kiljahti niin hirmuisella äänellä vasempaan korvaani, että järähti kovin siellä kammion perusta.

CANZIO. Hyvin seliitetty, hyvin! Sua kiitän.

RACHEL. Kuulkaat vielä, hyvä mies. Sieltä kammioista kirmasi alas tuo leikkaava ääni ja tuli »mun sydämmeni karsinaiseen», mutta sieltä hän välähti käteni vasempaan sormeen, siihen kauniiseen, jonka ympärille pannaan tuo ... tuo ... kiiltävä kappale. Miksi kutsutaan sitä?... Sormus, sormus, sormus, loistava, kultanen kihlaussormus! Mutta tästä kiirehti se sydämmeeni takasin taas ja sydämmestä kulmilleni. Toki, ihanaksi muuttui tämä otsan huimaus, koska Arnon rannalla istuin ja povestani välähteli ihmeellinen valo mun kasvoilleni ylös, ja pyhä oli ohausten särkö. Lelee! siinä lauleskelin, tuuittelin ja lauleskelin. Lelee, lelee, lelee!

CANZIO. (Erik:.) Oi enkelit, enkelit, nostakaat jo häntä siivillänne ylös taivaan kynttilöjen keskelle, mutta minä vaivuttakaat pohjattomaan syvyyteen! Oi enkelit, oi tuomion enkelit! miksi viivyttellette täyttämästä palkinnon ja rangaistuksen työtä?

RACHEL. Miksi tämä kolkka muoto? Miksi ette iloitse ja naura?

CANZIO. Naura! En kaikkein kalleusten edestä nyt myhäilisi.

RACHEL. Eikö sielunne ole vapaa ja sydämmenne puhdas?

CANZIO. Ryvetetty, ryvetetty!

RACHEL. Kuinka lapsekas! Vaihka syntiesi paljous olisi kuin santa meressä, niin rikkaampi on kuitenkin armon pöytä. Kaikki on viimein hyvin. Siis, iloitkaat ja riemuitkaat; niin käskee nuori Rachel, jonka vartalo on hoikka ;a taipuvainen kuin pajun-vitsa ja kiharat kuin korppien joukko.

CANZIO. (Eriks.) Mikä turhuuden ja vakuuden sekamelska! Canzio, sinä rosvon kourilla hävitit tämän olennon kultasen kesän, kesän, joka niin armaasti säteili sun päälles ja sulki sun kukoistavaan helmaansa. Mikä teos! (Mariamne tulee oikealta) Entinen morsian, miksi lähestyt? Mariamne, kuinka äänetön ja kalvea ja kuitenkin niin jalo ja korkea! Niin olet, mutta oletpa myöskin peloittava, niinkuin se

torni joka päällemme kallistuu ja kerran meidän runtoo.—(Ääneensä) Mariamne! tämä ankaruus sun tyyneessä, taivaallisessa silmässä tuo Canziolle jumalten tuomion. Juuri niin! Ho hoo! Mutta nyt, koska on se ilmoitettu, anna pimeyden henkien saattaa se käytäntöön ja käänny itse helvetistä pois. —Mutta vielä kuitenkin yksi sana. Saanko sanoa? (Äänettömyyttä) Mariamne, koska olen heittänyt sen, jonka onnenlapsi pitää täällä rakkaimpana... (Erik:) Mutta tämä on hyljättävä rukous. (Ääneensä) Mutta olisipa minulla toinen rukous, koskeva nykyistä hetkeä. Saanko sanoa?—(Eriks.) Hän ei vastaa minua. (Ääneensä) Mariamne!

MARIAMNE. Mitä tahdot?

CANZIO. Ettäs käännät puolestani pois sun kovan, kylmästi rangaisevan katsantos. (Mariamne menee oikealle.—Varro tulee periltä) Herra Varro, mun isäni veli.

VARRO. Herra Duello, mun veljeni poika.

CANZIO. Kunnian edestä kiitos.

VARRO. Murhamiehen kunnian edestä? Voi sinua!

CANZIO. Hän kaatui kunniallisessa taistelossa.

VARRO. Ja ylvästelet vielä, velimurhasta ylvästelet.

CANZIO. Sitä en tee.

VARRO. Uskonpa niin.

CANZIO. Väärin, väärin!

VARRO. Äitisi tapoit myös. Hänen kaunis sielunsa on jo kuollut, kohtA ruumis samoin. Mitä sanot tästä rikoksesta?

CANZIO. Keisarillinen rikos.

VARRO. Oletko itse perkele, vai oletko jo samassa viheliäisyydessä kuin tyttö tuossa? Tiedätkö enään mitä leksottelet?

CANZIO. Minä tiedän, että Nero oli keisari ja tappoi äitinsä.

VARRO. Oikein! Ota Neroa kädestä, sinä olet hänen vertaisensa.

CANZIO. Suurempa häntä; sillä tässä on murhattu armaampi äiti, joka kasvatti poikansa paremmin, paremmin kuin prinssin, ja sentähden... Mitä? No sentähden tulin suuremmaksi Neroa.

VARRO. Sentähden palkitsit äitis näin ja sentähden ole kirottu lukemattomat kerrat.—Niin, tuossa seisoo hän ja tirkistelee, mun ainoa hauskeeni ja lohdukseni täällä. Nyt on Varro köyhä! Mihen käy hän käsiin? Kaikki hänen elämänsä lähteet ovat tyhjennetyt. Haa! vähän toisin eletty, olisipa sielullani kentiesi jokin turva. Noo, minä mahdan olla kirottu myös.—Mitä olisi tehtävänä nyt?

CANZIO. Tehkääät niinkuin minä, jos tahdotte olla kirottu. Mitä vaikuttaa tyhjät sanat?

VARRO. Vaiti, sinä verinen pyöveli ja Bohvaanin poika yhtäikaa! Jos jotain tässä teen, niin ensiksi murhaan sinun.

CANZIO. Älkääät tehkääät sitä. Minä siunaisin teitä kuolemassa murhamiekkanne alla. Mutta te tahdotte tulla kirotuksi.

VARRO. (Ottaa Rachelia kädestä) Tule, Rachelini, mennään murehtimaan yhdessä ja, jos niin taitaan, yhdessä iloitsemaan. Kynäseni, näytä, että löytyy rinnassasi vielä vähän elon kuraasia jäljellä ja pyhkäse tuo hiustöyhtö otsaltasi pois kuin kiltti piika. (Rachel tekee nopeasti niinkuin Varro käskee) Kas niin, mun lapseni! Sinusta pidän aina, sinusta ei poistu Varron rakkaus, vaihkas muuttuisitkin perin huhkaimeksi. Sinusta pidän, vaan en kestään muusta. Täällä ukko on kuin nuorukainen: yhtä rakastaa hän vaan. Mutta taasen ei hän olekkaan kuin nuorukainen. Nuorukaisen, jolla on kultalintuinen, sen nuorukaisen katse lämmittää onniautuudella kaikkia hänen piirissänsä. Ah! hänen silmänsä lempä säde lentää ilon ja rauhan sanomalla aina mailmojen rantaan, muistelleksaan sydämmensä impeä. Mutta vanha, villin elon tassima ukko on kuin vanha susi, joka, viimeisen kerran emona, synnyttää ainoastaan yhden penikan, niinkuin kerrotaan; tätä yhtä hän nyt armastelee kaikin voimin, mutta morastelee koko mailmalle hänen ympärillään. Niin Varro myös. Käy nyt kanssani luolaamme, kurja penikkani. Mutta voi, mikä virnistelevä kohtalo! Kerrotaanpa vielä, että tästä yhdestä penikasta tulee viimein hullu villisusi, jonka purema kuolettaa. Niin sanotaan, mutta katso mikä ihana vastakohta tässä

kuitenkin. Hän on hullu, mieletön, mutta enkeli, vaihka mieletönki, ei taida purta. Niin, sinä sairas seraffini.—Herra Angelo, käykäätkä kanssamme kammiooni lohduttamaan meitä. Olkaat pelkäämättä, enpä toki pure, en edes morahtele teille, vaihka itseni vertasinki vanhaan suteen. Onpa täällä vielä niin paljon ihmisyyttä jäljellä, että tyhjennän kernaasti kanssanne pienen klasin; vahvisteeksi, vahvisteeksi, jota ehkä tarvitsemme molemmat; sillä molemmat olemme nähneet tänäpä hirtittäviä asioita.—Tehkäätkä niin hyvin.

ANGELO. Jättäisimmekö hänen?

VARRO. Rutto häneen! Peuhakkoon hän tässä ihanien muistojensa kanssa. Ettekö tahdo tulla lohduttamaan yksinäistä, murehtivaa Mariamnea, sairasta Rachelia ja minua, viheliäistä ukkoa?

ANGELO. Minä olen huono lohduttaja, mutta tulenpa toki. (Eriks.) Sinua en kuitenkaan unohda, Canzio. (Varro, Rachel ja Angelo menevät oikealle)

CANZIO. (Yksin) Olet siis yksin, Canzio. Ja kenpä taitaisi lohduttaa sinua—Kentiesi Claudio; mutta hän ei tule. Miksi olen toiminut niin, että paras ystäväni tule koska parhain olisi hän tervetultua? Päättömästi toimittu.—Mutta jos nyt tulisit, voisitpa seliittää pulman ja kertoa minulle ijankaikkisuuden tarinan. Mutta sen olet jo tehnyt, alkaen työs sinä päivänä, koska haastelimme vielä ystävinä. Koska tapahtui tämä? Se tapahtui eilen, puolipäivän aurinkoisen säteillä, ja tässä seisoi. Sillon sanasi liekehtivä miekka iski reijän entisen vakuutukseni, huolimattomuuteni rintarautaan; iski reijän, josta epäily rupesi tunkemaan sisään, ja nyt, nyt virtaa sen läpitse mun poveeni visseys. Mutta kuinka? Niinkuin polttava schirocho-tuuli; kammoittavana myrskynä se rynkää sisään, huutain minua lakkaamatta nimeltä. Sana Canzio, Canzio ja taasen sana Canzio nyt kuuluu kaikkialta, kuuluu läheltä, kuuluu mittaamattomien matkojen päästä, kaikuu korvissani huumaten kuin Niagaran koski. Mutta mistä tämä ääni, tämä loppumaton pauhu? Maasta, jonka synkeätä, jylhää rantaa ja ankaria ikivuoria, joita ajan hammas ei syö, mä katselen ja kauhistun, koska muistan, ettei löydy siellä toista rantaa. Selvänä seisoo nyt edessäni kaikki, ja minä näen, ettei päätös ole tässä. Sillä jos nyt tähän vaipuissani kaikki olisi siinä, niin miksi näin paljon telmettä ja jyrä tämän kehnon räätin tähden? Miksi tämä kimma ja tuska ilman lievitystä, tämä syvyyden ja korkeuden myllerrys yhden raukan madon tähden, joka muutaman kerran itseänsä kiertelee ja kuolee? Ei, ei! hengemme syvä aavistus on ilmaiseva kaikki ja myrsky, joka nyt riehuu, lausuu ijäisyyden tuomion, ja Canzioo huudetaan, niin, Canzioo vaan. Oi kammoittava ääni! sinä pöyhität mun hiukseni kankeaksi kuin mättäällä harjasheinä, koska yksin käyskelen tässä ja suorittelen suurta kysymystä. Ja että voin nyt tehdä tämän suorituksen, vaihka myöhäisenki, siitä kiitän näitä kahta hirmuista päivää; mutta alun toki aukasi Claudio. Oi, Claudio! missä vaeltelet nyt ja miksi et riennä ystäväsi luokse?—Giovanni! Giovanni! Tule!—Missä olen huomena? Olenko jo ehtinyt perehtymään paikassani, vai katselenko kamoten ja hämmästyen ympärilleni vielä? Missä olen juuri tähän aikaan? (Giovanni tulee ja seisauttaa ovelle perillä)

GIOVANNI. Tässä olen, herra.

CANZIO. Hyvä! Saat mennä taas. (Giovanni lähtee pois päin) Mutta varro kuitenkin. Sano: kuinka kauvan olen jo tässä aikaellut?

GIOVANNI. Nyt on meillä tiistai, lauantaina tulitte.

CANZIO. (Eriks.) Ei siis vielä täysiksi kolme päivää kluostarin-kellon kaikunasta tähän äkeään hetkeen asti.

GIOVANNI. Tahdotteko muuta?

CANZIO. Oletko saanut aina ja täydellisesti palkkas tässä huoneessa?

GIOVANNI. Aina ja täyden palkan.

CANZIO. Minulta on kuitenkin sinun saatavana kolmen päivän palkka. Ota tämä kukkaro.

GIOVANNI. (Eriks.) Koko hänen kukkaronsa! Mitä merkitsee tämä?
(Ääneensä) Herra?

CANZIO. Tottele! (Giovanni ottaa vastaan)

GIOVANNI. Kenties kultaa täynnä?

CANZIO. Paljasta kultaa.

GIOVANNI. Mitä teen näin paljolla rahalla?

CANZIO. Viskase virtaan. Mutta säästä toki kaksi tai kolme kultakappaletta, pojalle Gregorille, joka

istuu vankina. Hän tosin teki parastansa, täyttääkseen kanssani onnettomuuteni maljaa; mutta katselinpa kuinka hän äänetönnä, lakki kourassa ja tukka kiemuroissa seurasi Giottin kiivaita askeleita, ja tämä leikkasi sydäntä.

GIOVANNI. Mitä on tapahtunut ja mitä on poika tehnyt?

CANZIO. Sen kuulet pian. Mutta mene, ja koska ehdit, niin tee niinkuin käskin.

GIOVANNI. Kernaasti, herra.—Rohkenen vielä kysyä: reisaatteko pois?

CANZIO. Kohta, Giovanni. Lupani on lopussa ja vapauteni tiessään. Vähän ikävä asia.

GIOVANNI. Minä näen: te ette jaksa hyvin.

CANZIO. Mistä näet tämän?

GIOVANNI. Miksi hikoillette tässä viileässä salissa?

CANZIO. Tuo minulle raikasta vettä; sillä minua vainoo kiusallinen jano. Tuo sieltä vuoren lähteestä, jonka partahalla lasna ollessani vietin monen hetken. Lähellä istui silloin Rachel, polvilla ommellus, josta katsahti hän millon Välimeren kaukaiseen kiiltoon, millon taasen leikitsevään lapseen ruohistossa. Siellä kerran ilosena kellahtelin ja nukuin väsyneenä viimein kasvattajani suojaan. Minä muistan sen. Mutta tuo vettä sinä.

GIOVANNI. Minä riennän. (Menee)

CANZIO. (Yksin) Olisinko kerran vielä lapsekas ja vartoisin viileätä juomaa lapsuuteni lähteestä ennen käymistäni matkalle? Mutta aika on liian tärkki, koska aina voimallisemmasti synkeä ääni huutaa nimen Canzio. (Kiivaasti) Mitä tahdot, mitä tahdot, sinä äänettömyydessä hirmuisesti huutava ääni? Noo, sinä tahdot sanoa, että oikeuteni täällä on jo kaikki, että hetki on lyönyt ja avettuna seisoo ijankaikkisuuden portti. Olkoon niin. Minä olen tässä.—Mutta sinua, sieluni entinen heimo, teitä, Rachel, Claudio ja Mariamne, saanko enään koskaan nähdä, nähdä teidän kasvojanne? Anna minulle se toivo, oi anna se toivo! vaihka valmistuisikin se vasta myriadein vuosien mentyää, ja minä kuolen uljaasti kuin sankari, jos toivoa saan, että he kerran hymyilevät mua vastaan.—Vaikene jo, sinä kiukkuinen ääni! Minä tulen, minä tulen! Mutta ensin, lukitkaamme ovet. (Käy perille; Giotti tulee) Siinä mies, joka saattaa terveisiä Claudiolta. Kuinka jaksaa ystäväni?

GIOTTI. Lepää syvimmissä rauhassa.

CANZIO. Mutta äiti, äiti?

GIOTTI. On ilman yhtään vaaraa.

CANZIO. Sinä myhäilet niin alakuloisesti. Minä ymmärrän kuinka on laita, tiedän että kaikki on rynkännyt pahinta kohden. Kurja äiti vimmoissansa nosti omalla kädellään elon painon hartijoiltansa pois, tai—mikä kaikista pahin—sammui hänenki järkensä valo ja nyt hän riehuu hulluutensa houreessa.

GIOTTI. Väärin arvelet.

CANZIO. Mutta jotain on tapahtunut, ja elles sano millinen on tämän kunnianmatronan kohtalo nyt, niin pidänpä totena, että Canzio on tehnyt hänestä eläimen.

GIOTTI. Kuule sitten: Kuolon mainetta en voinut hillitä enään, vaan nuolena juoksi edellämme murheellinen sanoma ja, tietäen kaikki, astui onneton äiti meitä vastaan vakavilla askeleilla. Tyyni hän oli, mutta veren pisarata ei löytynyt hänen kasvoillansa, ja hänen maksansinisiltä huuliltansa ei kuulunut yhtä ainoata sanaa koska hän kedolla syleili veristä, kuolletta poikaansa, katsahtaen pilviin. Viimein nousi hän kiivaasti ylös, povi tahrattuna Claudion verestä, huusi luokseen tyttöistänsä kaksi, tarttui yhden oikeaan, toisen vasempaan käsivarteen ja, käyden näin heidän keskellänsä, rupesi saattamaan poikaansa. Mutta kauvas ei ollut hän käyskelyt, ennenkuin äkisti vaipui hänen päänsä ja ulos hän vuodatti suustansa sydämmensä lämpöisen veren. Kerran vielä ojensi hän salskean ruumiinsa, muuttui pian kylmäksi kuin jää; ja kuolleina kannettiin kotia niin äiti kuin poika. He makavat nyt rinnasin, ja suloisen rauhan näet heidän kasvoillansa.

CANZIO. Mitä sanoi eilen ennustava neito? »Rikos kerran tehty vetää seuraansa heti muita ja he rientävät yksi toisensa jälessä kuin aallot myrskyssä.» Niin hän sanoi, koska minä, pettäen lemmittyäni, avasin tämän rikosteni retken. Ja, lähtien siitä hetkestä, mitä on nyt kokoontunut kiireelleni? Velkoja ilman loppua, velkoja verestä, murhasta, myrkkijuomista, hulluudesta, kylmästä epäilyksestä ja lukemattomista murheista. Huomaa: eikö ole mitta täys. Huomaa: paitsi melkein perisyntien pilkkua, olin eilen vielä viaton kuin impi, tänään mato sydämmessä verimeressä uiskentelen aina sieraimia

myöten ja pääni päälle puhaltaa tuimana tuulena taivaan viha. Siinä, veljeni!

GIOTTI. Mutta miksi oljentelet murehtien yksin tässä? Ajan kangasta ei lievitetä takasin; niinmuodoin katso taasen miehukkaasti tulevaan, ja unohtukoon pois mikä pahoin kudottiin.

CANZIO. Mutta siitä kutomastapa meille vaatteet, joilla tulevaisuudessa käymme. Tässä olen yksin seisnut ja katsahdellut menneeseen, katsahdellut tulevaan, mietiskellyt tulevan pituutta; ja olkoon se tulleeeksi. Mutta sano, eikö lähesty vihdoon aika, jona kolme sieluni ijankaikkisesti lemmittyä, jotka murhasin ja joita rakastan vielä helvetin tulessa, eikö, kysyn minä, koita aika, jona he unohtavat tehdyn työn ja muistelevat minua lempien vaan? Minä rakastan heitä; voimallisempaa kiirastulen hellettä on lempeni heitä kohtaan, ja sentähden ei sammu etäisellä reunalla tähti. Mutta aikaa on siinä menevä ennenkuin nämät partin-pilkut ovat pestyt pois, siinä on menevä aikaa. Mutta olkoon menneeksi! Sen otan vastaan, tahdon huohottaen reutoa, kyisillä vainioilla kiiriskellä, tahdon janossa ja ilman levähdystä juosta halki tomun ja pöllyn kohden taivaan rantaa kuin villi ennen, mutta juosta väsymättä kunnes olen päässä. Mutta voisko aatos, voisko vallaton haaves käsittää pituutta tämän armageddonin tien. Giotti, minä tahdon tarinan kertoa.

GIOTTI. Rauhoitu, mun ystäväni.

CANZIO. Minä tahdon sinulle tarinan kertoa ja sanon, että suostun kauppaan, jos kaikki vaan on hyvin koska kaikki on tapahtunut mitä tarinassa kerrotaan. Ja niin on, niin on, niin on! Mutta elles tahdo sitä kuulla, niin olenpa vait ja kerron sen hiljaisuudessa sielulleni.

GIOTTI. Enhän tiedä mitä tarinaa tarkoitat.

CANZIO. On ympärilläni Saharan santameri, mutta katso, koska ei häntä viimein enään ole, koska katonut on santa, silloin on tullut sovinnon päivä. Mutta kuinka saatetaan tämä sannan paljous pois? Aljetaan. On ympärilläni Saharan meri ja samumtuuli puhaltaa, liehtoo myrkyllinen schirocco, mutta etäällä koillisessa, josta päivä nousee, lainehtii vapauden meri. Santa sihisten pyörii, ja joka sannan jyvä merkitsee yhtä vuotta. Mutta koska vuosi on mennyt ja aurinko pohjoisessa kuumottaa, lentää merestä ylös pieni pääskönen, lähestyy miestä, ilosesti viserrellen, ja poimasee nokkaansa yhden sannanjyvän, jolla hän jälleen lentää kauvas pois ja upottaa sen mereen. Taasen liehtoo tuskallinen tuuli, ympärilläni kiertoilee polttava santa, ja pitkät ovat vaivojen päivät. Mutta koska vuosi on mennyt, takasin sama pääskönen tulee, nousee merestä ilosesti viserrellen, poimasee nokkaansa jyvän, kantaa sen kauvas pois, sen upottaa mereen. Niin aina eteenpäin: kuuma tuuli riehuu, santa pyörii, vuosi menee ja pieni, ilonen lintu ei väsy, vaan tulee taas ja kantaa rakeen lainehtivaan mereen. Niin vähenee vuosi ja jyvä, kunnes avara aavikko on tyhjennetty, mutta merestä kohoo ankara santatunturi korkeuteen ylös, ehtii taivasten rajan; se nousee kun ihana Taborin vuori, muodostaen naisen rintaa, ja antaa viimein janoovalle sielulleni suloista virvoitusta. Ja silloin alkaa uusi aika.—Mutta mitä sanot?

GIOTTI. Onpa siinä pituutta. Eeh!

CANZIO. Se riittää.

GIOTTI. Sama kun ei koskaan.

CANZIO. Ainahan parempa kuin ilman, parempa kuin ilman, mun ystäväni! Ja muista, liiallisuus on tarinan luontoa, ja tämä kuvaillioon kauhua sen miehen mielessä, joka surmasi kolme armahinta lempeä. Mikä teos!— Mutta mitä lausui vielä ennustava tyttö? »Vaihka rikostemme paljous olis monilukuisempaa meren santaa, niin rikkaampaa on toki armon pöytä. Kaikki viimein hyvin taas.» Niin hän lausui. Ja mitä oppia virtasi ennen, ennen hänen huuliliansa pienen Canzion korviin? Korkeata, ihmeellistä oppia; nyt huomaan sen. »Rakasta sun vihamiestäs.» Se on oppi! Ken aatteli tämän aatoksen? Ihmisenko aivo? Mahdotonta! Se syntyisin on lemmen maasta. »Rakasta sun vihamiestäs.» Eriskummallinen aate ja kuitenkin ihana, mittaamattoman suuri. Se aate syleilee kaikkisuuden, se iskee auki taivallisen lemmen sinkilätien, tekee tehdyn tekemättömäksi ja syntiemme santavuoren harjanteelle luo se uudet Edenin niitut. Ihanata, Giotti!

GIOTTI. Canzio, Canzio! pane jo siteisiin sun hurja haavees. Oi. jos näkisit nyt muotos! Kuumeen punerrusta niin vimmittua, tulista ja läpihohtavaa kuin poskillasi nyt sinä kammastuisit. Rauhoitu! Heitä hyödytön murhe ja käykäämme ylös hengittämään vuorten ilmaa. Tule, ystäväni!

CANZIO. Pois tieltä! Anna syntieni sannan, kuin Saharan humisevat hietapylväät, myrskyä mua vastaan, minä kiiritän ne rinnoiltani alas ja katsahdan aina ylemmäs, ylemmäs, aina korkeuden kirkkaalle vuorelle! Siellä he jo seisovat, siellä Rachel, Mariamne ja Claudio valkeissa, kimmeltävissä vaatteissa ja helluntai-lehdistä seppelit päissä hymyilevät mua vastaan ja viittavat mua luoksensa armiaasti. Minä tulen, tulen kerran, väkivalloin! (Hän horjuu, Giotti tarttuu häneen)

GIOTTI. Nyt hiljaa, mies!

CANZIO. Kuinka on?

GIOTTI. Mies horjuu, aatoksensa kaataa hänen.—Tahdotko käydä lepoon?—
Vasta minua.—Canzio!

CANZIO. Giotti, käsiäni polttaa Claudion veri.

GIOTTI. Unohda se, ole kuvitelmasi hirmuvaltijas, pakoita aatoksesi omasta povestasi ulos. Missä on Angelo, missä Varro ja missä toiset tämän huoneen asujamet?

CANZIO. Tästä monen seinän takana. Siellä koettavat he huvitella sydämmiänsä niillä viimeisillä elämän tähteillä, jotka ruma Canzio jätti heille jällelle.

GIOTTI. Nyt käyn heidän luoksensa ja teen parhaaksesi mitä voin.

CANZIO. (Eriks.) Niin poistut tästä hetkeksi; ja ainoastaan hetken yksinäisyyttä tarvitsen vielä.

GIOTTI. Sallitko?

CANZIO. Tee niin, ja minä kiitän sinua. Mutta älä toki hätäile, vaan ole hieman ministeriä ja sepittele heidän mieliänsä, alkaen matkanpäätä.

GIOTTI. Minä tahdon koettaa.—Olethan taasen jyrkevä mies?

CANZIO. Terästetty päästä kantapäähän asti.—Mene ja onnistu!

GIOTTI. Käynpä juoneen. (Menee oikealle)

CANZIO. (Yksin) Sinäkö ministeriksi, mies, jolla tuskin on yhtä kieltä, uskoo lausutun sanan ja rynkää esiin kuin tykkiluori? Jää hyvästi, mun veljeni! Minä olen nähnyt sinun. Lyhyksi tuntuu aina aika ensimmäisen ja viimeisen kerran välillä. Nyt, nähtyäni sinun viimeisen kerran, muistelen sinua kuin haamua menneestä ilta-unesta, ja samoinpa sinäkin muistelet kohta Canzioo. (Lukitsee oven oikealla) Ja nyt olkoon lähtö elämän palosta pois. Miksi istuisin täällä käärittynä tervatappuroisin, palavana syntisäkkinä, varoittaen muita ja varoittaen turhaan? Pois! (Lukitsee oven perillä. Marcia tulee vasemmalta, Canzio, kääntyessään periltä vasemmalle ja nähtyään Marcian, astuu muutaman askelen takaperin) Haa!

MARCIA. Canzio! siis näen sun kasvosi viimein taas. (Eriks.) Mutta miksi välttyy hän ja tuijottelee noin? (Ääneensä) Canzio!

CANZIO. Älä astu mua likemmäs, Medusa, joka saatat olentoni melkein kivettymään! Oi! miksi näin sinun kerran!

MARCIA. (Eriks.) Mitä merkitsee tämä? Minua aavistaa, että kaikki on tullut ilmi. Sitten pääskööt irti häijyt henget. (Ääneensä) Herra!

CANZIO. Vaimo!

MARCIA. Teidän palvelijanne; mitä tahdotte?

CANZIO. Ettäs viskaat päältäsi pois tuon kauniin naamarin ja näytät minulle perkeleen-haamus.

MARCIA. Miksi sanotte niin?

CANZIO. Taivas! onko mahdollista, että näin korea käsi taisi vuodattaa isäni veren?

MARCIA. (Eriks.) Siis mennyt! Ja nyt: jää hyvästi kaikki toivoni uneksuma herraus!

CANZIO. Onko mahdollista? Mutta tässä onkin saatana itsensä pukeutunut valkeuden enkelin muotoon. Totisesti!—Mitkä kiharat, lainehtien noilla hartioilla!—Mutta jos oikein tarkasti katsot, niin ovat ne kiukkuisia kyykärmeitä kuin ennen hirmuvaakunassa Perseuksen kilvessä.

MARCIA. (Viskasee tukkaansa) Kauhistu sitten.

CANZIO. Ja viskelet niitä noin ylpeästi vielä.

MARCIA. Niistä kiharista maksais moni kuninkatar miljuunia, niitä kiharia olit sinä itse vielä eilen valmis suutelemaan, painelemaan vasten ohaustas, joka poltti paljaasta rakkauden kimmasta.

CANZIO. Niin taisi helvetti vääntää miehen aivon.

MARCIA. (Eriks.) Mutta miksi seison tässä kauvemmin? Marcia, sua uhkaa vankeus; koeta pyrkiä

Metsolan vapauteen taas. (Käy vasemmalle)

CANZIO. Seis, vaimo, seis! (Vetää miekkansa) Muuton miekkani sun lävistää paikalla. Seiso koreasti, tyttösein!

MARCIA. (Kääntyy ympäri ja käy korskeasti kohden Canzioon) Mitä tahdot? Mielitkö peloittaa amazonia kuolemalla? Turha vaiva.

CANZIO. Pysäy minusta matkanpäähän; sun olennessas mua polttaa murhatun isäni veri.

MARCIA. Niin, minä murhasin isäs, laskin hänen verensä ahneeseen multaan alas, josta huutakoon se kosta aina taivaaseen asti. Sen tein, mutta tee nyt sinä kostosi teos. Se tee, se tee, se tee, sinä surmatun isän onneton, ainoa poika! Lähetä kohden naisen povea miekkasi leimaus!

CANZIO. Mikä halpa työ tässä eloni hämäränaikana! Mitä hyödyttäisi tämä? Voisko kuolos nostaa aurinkoni laskustansa ylös ja kulettaa sitä takasin aamua kohden? Taitaisiko verestäsi syntyä se Pegasus, jolla ratsastaisin tästä unohduksen kaukaiseen saareen? Elä, sinä viheliäinen ja pakene linnastani tietämättömyyteen kaiken mailman, nähtyäsi Canzion kuoleman.

MARCIA. Unohdetaan kaikki, unohdetaan entiset ystävämme, nimemme ja synnyinmaamme ja paetaan yhdessä Seuralan saaristoon, kaunokaisen Othaheitin luotoon. Siellä, niin kuin sanotaan, sen lemmentuoksuvassa ilmassa on kaikki unohtuva pois kuin Lethen virrassa autuitten entiset muistot murheen maasta. Siellä keskisuvun kukkasniituilla karkellaan ja niittujen liepeillä leikittelee hopeahelmeilevä laine.

CANZIO. Kavahda, sä hävytön, tekemästä pilkkaa vimmatusta miehestä, kavahda!

MARCIA. Pilkkaa? Niinkohan?

CANZIO. Tahi luulisitko, sireni, että seuraisin sinua kauvemmas?

MARCIA. Ja eilen vanhoit mua seurata vaihka aina Hadekselle alas.

CANZIO. Siis kovin huikenteleva mies; sentähden ei sinua, vaan itseänsä kohtaan kääntää hän miekkansa nyt. Mutta sinä, muista, että vimman mies on kujeen mies, ja jos mielit säästää henkeäsi vielä, niin älä poistu tästä ennenkuin näet mun kaatuvan. Näin tahdon kosta isäni kuoleman, jota katselit riemuten; nyt katsele myös hänen poikansa kuolemaa, joka ehkä kumoo sinulta yhden ja toisen toivon linnan. (Marcia on asettanut itsensä vasemmalle, josta hän, käsi ohauksella ja nojaten itseänsä vasten eräätä pilaria, katselee yli olkansa Canzioon) Niin, tyttö, seiso siinä ja katsele kuolon askareta, jota kerran itsekkin olet tehnyt, harjoitellen sen kuritun miehen ammattia. Katsele niin; ja hyvin sinulle, että noin vakaasti, juhlaisesti kiharies ääriltä katsahtelet tänne! Mutta olkoon lausuttu jo kylliksi.— Toki; yksi rukous vielä. Korkeuden hallitsija, saata, ettei kauvemmin jalo Rachel käyskele hulluutensa yössä, säikytellen sieluansa, vaan lahjoita hänelle takasin hänen järkensä ihanainen loimo. Mutta rukoilisinko mahdotonta? Pelastakoon hänen sitten tästä kummituksen elämästä kuolema hiljainen ja painukoon pian hänen silmänsä autuaaseen uneen.—Mariamme, koska olen jättänyt auringon valon ja käyskelen öisessä maassa, jossa idän reunaa ei löydy, ole jo silloin kiroomatta onnetonta miestä. Ole häntä kiroomatta ja saavuttakoon henkesi jo täällä taivaallisen hekuman, levätessä taivaallisen ylkäs jalkoin juurella.—Noo, veli Claudio, katsahda joskus uuden valtakuntas pyhien vuorien kukkuloilta alas pimeyden syvyyteen, jossa Canzio raskaan velkataakkansa alla mykkänä hikoilee, ja rangaistuksen vihan-liekit häntä pieksee. Oi! katso joskus hänen päällensä; sillä hän toivoo, vaihka onkin tämä toivo etäinen kuin Uranuksen haamea valo.—Sitä kohden riennän. (Pistää itseänsä miekalla ja kaatuu kuolleena. Marcia käy hänen luoksensa ja katselee häntä hetken äänetönnä)

MARCIA. Hän on kuollut, tuossa hän makaa kuin sydämmeen-amputtu hirvi. Pakene, Marcia, pakene! (Menee vasemmalle.—Giotti kolkuttaa oikealle ovelle, Pisano ovelle perillä)

GIOTTI. (Ulkopuolella) Avaa, Canzio, avaa!

PISANO. (Ulkopuolella) Avatkaat!

GIOTTI. Canzio!

PISANO. Avatkaat.

GIOTTI. Lepäätkö?—Mies, elles avaa, niin yksi ainoa potkaus ja ovesi on murskana. Sinä tiedät, että tässä on jalka kuin elofantin sorkka. Canzio!

VARRO. (Ulkopuolella) Ovi auki, Giotti! Pian! (Giotti potkasee oven auki ja tulee sisään, niin myös Varro ja Angelo)

GIOTTI. Siinä on miehemme!

VARRO. Ah!

GIOTTI. Naiset, olkaat tulematta tänne!

VARRO. Oi Mariamne, poistu kauvas täältä, kauvas, kauvas! Mariamne, kuule minua!

MARIAMNE. Sallikaat minun tulla. (Tulee sisään)

VARRO. Katso sitten. Tuossa hän makaa. Ooh!

MARIAMNE. Valistu hänen päällensä, taivaan armo.

ANGELO. Olisivatko jo elon kaikki henget hänestä paenneet?

GIOTTI. Ei hengen kitkahdusta löydy enään pojassa. (Muutamia naispalvelijoita tulee)

1:N PALVELIJA. Oi laupias Jumala!

2:N PALVELIJA. Pyhä Maria, mikä hirveä näky!

3:S PALVELIJA. Voi nuorta, raukkaa herraamme! (Pisano kolkuttaa taas)

GIOTTI. Ken siellä?

PISANO. Lain nimessä, avatkaat!

VARRO. Herra Pisano. Avatkaat hänelle. (Ovi avetaan, Pisano ja kaksi poliisimiestä tulee)

PISANO. Mikä kauhistuksen näytelmä!

VARRO. (Istuu voimatonna divanille) Kauhistusta, kauhistusta ilman mittaa ja määrää, herra Pisano. Siinä makaa Canzio oman kätensä surmaamana.

PISANO. Sinä onneton!

VARRO. Onneton hän ja moni muu. Minä, minä olen viheliäinen raunio.

PISANO. Missä on nainen, joka itsensä kutsuu Marciaksi?

1:N PALVELIJA. Ihan vasta kiirehti hän linnan portista ulos.

2:N PALVELIJA. Ja hänen käyntinsä oli hurjan tuima.

PISANO. Miehet, rientäkää hänen jälessään kuin vainukoirat ja saattakaat hän linnaan takasin. (Miehet menee) Luulenpa, että juuri hän on vetänyt tuhon ukkospilvet tämän huoneen taivahalle. Kamalalta kuuluu hänestä Gregorion lauseet, pojan, joka vapaaehtoisesti takoi itsensä kahleisiin ja haastelee murhasta, johon olisi häntä yllyttänyt tämä vaimo. Mutta nytpä otan sinun kouriin ja tahdon tutkistella sinua aina ytimiin ja munaskuihin asti, tahdon tarkan tiedon mistä ja mikä lintu sinä olet.

GIOTTI. (Eriks.) Ja sen tiedon saat. Hän tulkoon. (Rachel on ullut oikealta sisään toisten huomaamatta)

RACHEL. Makaa taasen toinen mies.

MARIAMNE. Voi! oletko jo sinäkin ehtinyt näkemään hirmuista kuvausta?

VARRO. Johdattakaat häntä kammioonsa.

MARIAMNE. (Ryhtyy Racheliin) Rachel!

RACHEL. (Tuiskasten itsensä kiukkuisesti Mariamnesta irti) Pois, kiusanhenki, joka lakkaamatta sydäntäni räykkää! Mitä tahdot Rachelista! Pois! Mene Hiiien tyttären haltuun!

MARIAMNE. Vait, tyttö!

RACHEL. Miehellä yksi tyyny!

VARRO. Olkoon lapsi rauhassa. Yhtäkaikki; enpä usko hänen käsittävän asiaa. Seisköön rauhassa lapsi parka.

RACHEL. Miehellä tyyny!

MARIAMNE. Ole huoletta; hänelle raketaan kohta toinen sija.

RACHEL. Tyyny tänne! sanon minä.

VARRO. Tehkääት hänen lapsekas tahtonsa. (Yksi palvelijoista menee)

RACHEL. Mutta miksi virtaa veri? Lounaisessa iltaruskon alla seisoo mailmanenkeli, kädessä hehkuva astia, ammentaa mailmalle verta! Hän kallistaa maljansa lännestä mereen ja taasen hän sen kallistaa merestä länteen; läikkyä sinistynyt veri, ihmisten sydämmet kammastuu, otsat polttaa! (Tyyny on tuotu ja asetettu Canzion pään alle) Nyt makaa hän hyvin. (Marcia tuodaan periltä)

PISANO. (Eriks.) Korea likka! Onpa niinkin.

MARCIA. Mitä tahdotte, herra?

PISANO. Virkani vaatii minua käymään tässä pieneen tutkintoon.—Vaimo, suokaat anteeksi että kysyn: mikä on nimenne?

MARCIA. Marcia.

PISANO. Mistä on tienne teitä kantanut tähän?

MARCIA. Carthagon raunioilta.

GIOTTI. Kaksi valetta kohta.

ANGELO. Herra Giotti, kuulkaat minua.

GIOTTI. Sitten, herra.—Hän valehtelee. Calabrian vuorilta hän tulee ja nimensä on Flaminia; siinä se naaraspartti, ryöväri Vincenzion verinen kumppani. (Kova hämmästyä joukossa)

VARRO. Flaminia! Veljeni murhaaja!

GIOTTI. Sama juuri. Claudio, jonka silmä oli yhtä tarkka kuin hänen sanansa tosi ja luotettava, tunsii kohta tämän epelin ja hän itse kohta samoin Claudion, miehen, joka nyt lepää Abrahammin helmassa. Valehtelenko vaimo? Kuinka hyvänsä; hän vannokoon sanani valheeksi, mutta istua saa hän lujassa tornissa, kunnes asia on selvä kuin päivä.

PISANO. Vaimo, mitä sanot itse?—Et hiisku sanaakaan, vaan katsot punehtuen päällemme, punehtuen, mutta ylpeästi kuin piru. Kaikki viittaa kohden ryövärnaista.

VARRO. (Eriks.) Mikä helvetillinen kosto kohtalolta! Canzioni, sinä armottomasti hylkäsit uskollisen lemmittysi tämän riikinkanahan tähden, ja se rikos oli suuri; mutta onko rikos koskaan ennen itseänsä rangaisnut näin ankarasti? Mariamnen hylkäsit ja sait oman isäsi murhamiehen. Mikä ääretön kosto, mikä häväistyksen tahto kaiken sukumme ikivanhalle kunnialle! Rachel, älä millonkaan enään katsahda järjen muistavalla silmällä tähän mailmaan, vaan kuole, kuole; ja sammukoon myös tämän raunion, tämän kurjan aherruksen viimeinen hohde tässä.

PISANO. Vaimo, onko kieleä jäätynyt?

MARCIA. Tuli ei taida jäätää, ja polttavasta tulesta on Flaminian kieli. Niin, katsahdakaat tänne, tässä seisoo kuuluisan Albericon kuuluisa Marcia ja vielä kuuluisamman ruhtinaan Vincenzion kuuluisampa Flaminia; tässä villi sankarnainen. Ja vielä äsken olin Canzion lemmitty, mutta mies, hän pelkäsi morsianta vuorilta, väristys tunkesi läpi hänen ruumiinsa, koska hän syleili komeata morsianta Ciafemistä, synkeän luolan yöstä, josta läksin, läksin kuolon yöhön. Se tulkoon!

RACHEL. Vaimo, missä olen nähnyt teidän kuvanne?

MARCIA. Sinä saatana, joka sylistäni temmasit onneni pois! (Ottaa lattialta Canzion miekan ja lävistää Rachelin, joka kaatuu veljensä viereen) Kuole, sinä viheliäinen! (Huutoa ja hälinää joukossa; poliisimiehet hallitsevat Marciaa)

PISANO. Hirmuinen vaimo!

1:N PALVELIJA. Oi hirmuisuus, oi kauhistus!

2:N PALVELIJA. Hävityksen kauhistus!

PISANO. Iskekääት häneen kyntenne.

GIOTTI. Että seisoo hän kuin sepän kruuvipenkissä. Haa! olisiko häpeä, jos halkasisin hänen

ryöväripäänsä?

MARCIA. Kunnia, kunnia suuri sinulle, sinä raaka ritari.

GIOTTI. Mene perkeleen haltuun!

PISANO. Pidätä, mies. Hän olkoon pyövelin saalis ja lähestyköön kerran vähän vavisten kuolemansa uskottavaa pöytää.

MARCIA. Vapise sinä.—Hoo, eipä vavisten, vaan laulain uhkean ryövärilaulun astuu mestauslavallensa Marcia ja sylkee vielä pyöveliänsä vasten partaa.

PISANO. No no, saammepa nähdä.

MARCIA. Jos toista näet ja kuulet, niin mahdat tulla Roman keisariksi, niin halpa mies kuin olet.

PISANO. Hiljaa vaan, mun lapseni, hiljaa ja kiltisti.

VARRO. (Istuen yhä divanilla) Mitkä päivät! Iske miekallasi tänne myös ja sano, että surmasit kaiken tämän huoneen kuin ennen Egyptin murhanenkeli. Iske tänne, iske tänne myös!

MARCIA. Elä sinä ja valita!

PISANO. Saattakaat hän pois ja vahvaan talteen teleen ja kalterien taakse, ja muistakaat, että vartijoitsette häntä tarkasti. (Marcia viedään pois.—Rachel on nousnut istumaan; hänen ympärillään ovat Mariamne ja palvelijat)

MARIAMNE. Rachel, kuinka on laitas?

1:N PALVELIJA. Hänen silmänsä kirkastuu ja saavat ymmärryksen katseen taas.

MARIAMNE. Rachel?

RACHEL. Mariamne, minä herään kuolemaan; niin, kohta, kohta kuolen. Mieletonnä olen käyskellyt kuin unissa, mutta voinpa nyt eroittaa kamalat unelmat kamalasta todellisuudesta; ja käsitän mitä on tapahtunut.—Tässä makaa Canzio. Kaiketi hän kaatui oman kätensä kautta?

MARIAMNE. Niin hän kaatui.

RACHEL. Mutta hurja vaimo kaatoi minun Canzion verisellä miekalla, ja kohta nukun elon tuskasta pois. (Giovanni tulee pikari kädessä)

GIOVANNI. Ystävät! mitä näkee onneton silmäni? Voi!

GIOTTI. Ole lisäämättä hyödytöntä valitusta ja katsele mykkänä mitäs näet.

GIOVANNI. Mitkä veriset uhrit!

GIOTTI. Mitä tahdot tässä pikarillas?

GIOVANNI. Totellen herrani käskyä, tuon hänelle vettä lähteestä vuorelta.

RACHEL. Mua miellyttää vielä nauttia sen lähteen heleätä vettä, jonka reunalla ennen monet kerrat leikitsin Canzion kanssa. Antakaat tänne! (Mariamne antaa hänelle pikarin) Hyvästi, ihanien muistojen lähde! Kirkkaana ja viatonna kuin lainees tässä pikarissa kiirehtiköön sieluni elämän lähtehelle korkuudessa! (Juo ja antaa pikarin pois) Sua kiitän, Giovanni, tämän juoman edestä ja kaiken uskollisen palvelukses. (Vaivuttaa päänsä Mariamnen helmaan) Sua kiitän, Mariamne, kaiken lempesi edestä. Miksi unohti Canzio sun rikkaan sydämmes? Mutta ah! ei tiennyt, kurja, mitä teki hän silloin. Suo hänelle anteeksi ja sulje hänen sielunsa rukouksiesi loimoon pyhän ristin juurella. Se tee, sinä mun kaunoiseni, suvenihanaiseni, Mariamne!

MARIAMNE. Ei menköön päivää, jona unohtaisin tämän tehtävän.

RACHEL. Ole kiitetty, ole kiitetty! Kallista nyt pääni alas hänen kiharaisen päänsä viereen. (Mariamne asettaa hänen päänsä tyynylle) Canzio, kaikki oli unta vaan, ja taasen viihdyttelee äiti viatonta lastansa ja nukkuu itse viihdyttäjä lapsensa viereen. (Kuolee.—Yksi polisimiehistä tulee)

POLIISIMIES. Armollinen herra!

PISANO. Hän on siis pääsnyt kouristanne! Sinä onneton!

POLIISIMIES. Kuulkaat, herra! Hän oli hirmuinen, ja tämä vuorinen seutu kävi pahanhengen

liittoveljeksi. Niinkuin tiettään, on tässä lähellä pyöräyttävän korkea vuoren-jyrkkä, ja ei kaukana pudotuksen reunasta kulkee tie, jota käyskelimme vangimme kanssa. Tultuamme tämän jyrkän kohdalle, temmasi itsensä vaimo, väkevä ja norja niinkuin jalopeura, käsistämme irti, kirmasi lentävällä vauhdilla kohden peloittavaa kaadetta ja katosi vilauksessa silmistämme. Hänen jälessään riensin, matelin vuoren viimeiselle äärelle ja, syleillen erään myrtin rankaa, katsahelin viimavaan syvyyteen. Siellä näin nyt harmaitten kivien seassa erään kaavattoman olennon, näin veristä vaatetta ja runnottua ihmisenjäsentä. Tämä oli jäännös tästä naisesta.

PISANO. Tahdonpa koettaa, että pääset kilakasta pienellä sakolla.—
Kuinka on tytön laita?

1:N PALVELIJA. Hän on kuollut ja kylmenee.

MARIAMNE. (Polvillaan Canzion ja Rachelin päänalusen takana) Karitsan häitä hän jo viettää, laulain voitonvirttä palmuin liehunassa. Korkea juhlasali, seiso viimein avettuna Mariamnelle myös! Se olkoon rukoukseni täällä. Kaikki tahdon uhrata ja unohtaa, kuin vaan kerran häävaatteissa sua lähenen, ihana sali, ja ovenvartija hymyten mua viittaa sisään. Tule, luostarin rauhankammio, jossa rukoillen kudon helskyttelen juhlavaatteikseni kangasta pyhää! Canzio, sun edestäsi tahdon rukoilla myös. Huojentukoon yhä hartioiltas pahtehinen paino, kunnes sielusi vihdoin astuu vapautteen taas!—Rukoilla tahdon, rukoilla lakkaamatta! (Painaa päänsä tyynylle)

(1868)

SELMAN JUONET

Näytelmä 2:ssa näytöksessä

HENKILÖT:

HERMAN, vanha kartanonomistaja.

SELMA, hänen tyttärensä.

KONRAD, hänen poikansa.

KILIAN, Selman sulhanen.

THEKLA, Konradin morsian.

FOKAS, saita koroillaan-eläjä.

TAAVETTI, hänen palvelijansa.

LÄÄKÄRI.

Tapahtumapaikka: terveysvesilähteellä metsäisessä seudussa lähellä pientä kaupunkia.

Ensimmäinen Näytös

Metsänen seutu, ympäröitynä sammaltuneitten kuusten. Perillä lähde, jonka kivinen arkku vähän kohoo ylös maasta.—Lääkäri ja Fokas tulevat oikealta.

LÄÄKÄRI. Minä en ymmärrä, herra. Veri virtaa suonissanne vallan sointuen. Fokas. Pahat unet, pahat unet minua rasittavat. Lääkäri. Ne poistakoon voimallinen tahto.

FOKAS. Mahdotonta! Ne peuhaavat makaavan aivossa ilman hilttiä, ne kirotut unet. Mutta kuitenkin, eihän täällä pahaa ilman hieman hyvääkin. Katsokaat, nämät uneni paljastavat eteeni tulevaisuuden muodon, ja minä voisin profeteerata, jos kallistuisi luontoni sitäkohden. Mutta kirjoitanpa ne paperille, ja varmaan olen jo tullut näkemään, ettei yksikään niistä ole tullut ilman merkitystä.

LÄÄKÄRI. (Erikseen) Taikapäinen mies.

FOKAS. Moisen unen näin menneenäkin yönä, vaihka näinkin sen morsianpiiastani. Niin, näinpä arveltavan unen. Mutta siitä huolimatta, nyt tahdon likan vaimokseni, vaihka tulisi minun tunketa läpi vuoren. Ja syytä on minulla rientoon. Minä ilmasen teille yhden asian, koska olemme niinkuin ystäviä. Tässä kiertelee ympärillämme eräs veitikka, jokin noitanaamanen, turhanpäivänen maajunkkari, mukamakin »luonnontutkija», niinkuin hän tahtoi näyttää. Suuri kanalja!

LÄÄKÄRI. Kuka on tämä? jos saan luvan kysyä.

FOKAS. Hä tuo herra Kilian.

LÄÄKÄRI. Pelkäätte siis että lemmittynne sydän väikkyy hänen kauttansa vaarassa?

FOKAS. Minä luulen että hän osaa noitua, se mies. Mutta konsti vasten konstia, ja annanpa hänelle kyynerän pitkän nenän, liionkin jos suotte minulle hieman teidän vikkelydestänne, te, herrani.

LÄÄKÄRI. Mikä on tuumanne?

FOKAS. Pinnistää ulos isän naamasta ankara lupaus ja kohta sitten naida. Mutta voittaakseni tämän, käynpä nyt ukkoani kohtaan pieneen, viattomaan juoneen, ja teidän avullanne luulen sen onnistuvan. Herra, koska joudumme tästälähin hänen pariinsa taas, niin tehkää pieni temppu. Tunnustakaat valtasuontani ja lausukaat joteskin pöllistyen: mitä, herra Fokas, minä kummastun, sillä teidän sydämmessänne on tuho tekeillä. Halkeehan se pian kuin tulinen pummi ellette viipymättä anna itseänne aviosäädyn kohtuun.—Jaa jaa, te myhäilette, mutta minulla on täydet käsissä. Minä murhaan tuon luikkarin luonnontutkijan. Mitä sanotte?

LÄÄKÄRI. Tahdon koettaa parastani saattaakseni teitä kohden maalianne.

FOKAS. Päätetty siis. Ja minä toivon tämän saattavan äijän suusta lopullisen lupauksen, jonka antamisessa hän, kummallista kyllä, on jo siekaillut kauvan, kiusaten sydäntäni. Mutta sen annettuansa kerran, hän seisoo siinä kuin paasi. Minä tunnen hänen. Ja tuolta lähestyy hän. Poistunpa nyt hetkeksi, mutta palaan pian taasen, tervehtien teitä molempia. Sillä hän ei saakoon syytä ouneksimaan meitä liittolaisiks.

LÄÄKÄRI. Minä ymmärrän.

FOKAS. Sitämukaan myös asettukoon puheemme ja lauseemme. Malttakaat tämä.

LÄÄKÄRI. Rauhassa! Luulenpa siinä taitavani sommailla.

FOKAS. Sommailla, sommailla! Minä menen nyt, mutta tulen kohta taas.— Mitä, mitä koneita ja kappaleita nämät teidän kourassanne?

LÄÄKÄRI. Mielinpä tutkistella tämän lähteen kemiallista luontoa.

FOKAS. Niin niin, tutkistelkaat ja jutelkaat ukko vallan oivalliseen humööriin. Minä menen nyt, mut tulen kohta taas. (Menee oikealle)

LÄÄKÄRI. (Yksin) Mene sinä niin kauvas kuin kestää! Onpa sinussa vekamaa, luulen minä. Mutta olkoon toki tehty mitä lupasin. Sinä olet rikas. (Laskee koneensa lähteeseen.—Herman tulee vasemmalta) Jumalan rauha!

HERMAN. Huomenta mun herrani! Mitä kokeita ilmestyyvi teille?

LÄÄKÄRI. (Katsottuaan koneisinsa) Ihmeellinen lähde! Mikä verraton kemiallisten ainetten yhteys, yhteys kuni aprikoittu luonnon hengeltä hämmennetyt terveyden parhaaksi. Vakuutanpa: tämän lähteen heleästä helmasta on virtava takasin monen onnettoman onni.

HERMAN. Veden voiman kautta! Hahaa!

LÄÄKÄRI. Joka on suuri. Juokaat häntä vaan. (Fokas tulee oikealta)

FOKAS. Hyvät herrat, terve!

LÄÄKÄRI. Nöyrin palveljanne, herra Fokas!—Juokaat vettä, pojat, ja siitä samokaat ympär tienoja uljemmin aina, ja pianpa karkaa teistä kauvas kaikki mieltänne samentavat pilvet.—Terve tuloa, herra Fokas, terve tuloa!—No mille tuntuu, isä vanha? (Tunnustaa Hermania valtasuoneen).

HERMAN. Haa, että ainoa poikani on kuollut!

LÄÄKÄRI. Hulluuksia! Kuka on sanonut tämän?

HERMAN. Minä tiedän sen.

LÄÄKÄRI. Keltä on tämä tieto?

HERMAN. Vaan että minä tiedän sen. Hän oli minun poikani, ja rakastinpa häntä, vaihka olikin hän vallaton poika. Ulos mailmalle hänen lähetin, mutta rahaa kirjoitti hän perään, rahaa, rahaa ja rahaa taas. Tuohon leikkiin viimein harmistuini, supistin kukkaroni ja aattelin: kestä kastit ja näytä että olet mies, joka auttaa itse itsensä. Mutta hänen onnensa oli kova, viskasi luorin hänen otsaansa lähettämänä miehen oman käden. Nyt hän makaa makeasti.

LÄÄKÄRI. Teidän sairaassa haaveessanne. Suokaat anteeks, mutta tämä on jotain fiksiä, jotain päähän-pistänettä.

HERMAN. Hän on kuollut!

LÄÄKÄRI. Hän elää.

HERMAN. Kuollut on hän!

FOKAS. (Eriks.) Ja kuollut olkoon hän, sehän on sydämeni toive. Tosin on hän saanut ulos osansa, mutta voispa hän kiusata minua konsteillansa.

LÄÄKÄRI. (Hermanille) Minä tiedän että on vakuutus tässä turha. Mutta seuraattepa toki johtoani tämän kesän?

HERMAN. Valaskalana tahdon niellä teidän vettänne ja kuleksia ympäri kuin vuorikauris.

LÄÄKÄRI. Hyvä! Ennen mentyä kahden taivaan kuun seisotte uljaana miehenä ja tämä selkkaus on paennut teistä ijäksi.

HERMAN. Taitaako vesi herättää poikani haudasta? Ei! Mutta valelkoon se hieman tuota vertani, joka, niinkuin tunnen, jyskyy mun korvissani sameana koskena.

LÄÄKÄRI. Hyvä! Juokaat vettä vaan. (Eriks.) Sinä kummallinen ukko! (Ääneensä Fokakselle) Herra, miten katsahdatte mailmaan nyt, tällä kirkkaalla päivällä?

FOKAS. Synkeästi!

LÄÄKÄRI. Miksi, herrani, koska on teillä raitis ja voimallinen ruumis? Minä en ymmärrä.

FOKAS. (Eriks.) Tahtoisko hän pettää minut?

LÄÄKÄRI. (Eriks.) Mielin hieman ivata hänen kanssansa. (Ääneensä) Minä luulen, että käyvät nämät sumut ulos jostain sisällisestä salatusta lähteestä ja sentähden pyydän teitä, herrani, terottamaan huomionne kohden sydämenne historjaa.

FOKAS. Sydämeni historjaa? Toivonpa etten olekkaan mikään murhamies.

LÄÄKÄRI. Jumala varjelkoon meitä! Mutta moneen tuhon loukkoon voi mies täällä joutua aatoksiensa retkillä. Onhan moni mahtava aivo täällä samentunut tuumiissa elämän pulmaa.

FOKAS. Elämäni filosofian perusta, järkähtämätön perusta on raamattu ja Augsburgin tunnustus. (Eriks. ja katsahtaen salaisesti Hermaniin) Ukko, ota ad notam tämä.

HERMAN. (Eriks.) Olethan sinä toki oiva miesi, luulen minä: Herraa pelkäävä, toimekas ja tarkka kaikessa huoneellisessa. Hyvä!

FOKAS. Herra, tahdotteko tunnustaa valtasuontani?

LÄÄKÄRI. Minä tunnen sen tasasen juoksun.

FOKAS. (Eriks.) Jos hän pettää minut, pitäen minua narrinansa, niin halkasenpa hänen päänsä. (Ääneensä) Herra, tahdotteko tunnustaa valtasuontani? Häh?

LÄÄKÄRI. Levoton mies, kovin levoton. (Tunnustaa, ottaen äkkiin päällensä kummastelevan muodon) Mitä! Miksi tämä muutos?

FOKAS. Jotain siis huomaatte viimein. Mutta asia on tämä että makaa piinapenkillä onnettoman

lemmen kahleissa. Siinä on teille salasuus.

LÄÄKÄRI. Ja siinä on meille syy tähän vaaralliseen tilaanne. Herra, uhkaahan teitä veriläimäys, joka voi tehdä iskunsa tällä hetkellä; sillä sydämmenne riutuu ja pohtaa.

FOKAS. Riutuu ja pohtaa! Tuota olen aatellut.

LÄÄKÄRI. (Eriks.) Hiiteen sinä! Koska riutuu täällä sonnin sydän?

FOKAS. Mitä tehdä siis?

LÄÄKÄRI. Ei nyt yhtikän muuta kuin naida!

HERMAN. Hmk!

LÄÄKÄRI. Naikaat tavallista vikkelemmin, jos elämäenne on teille mieluista. Tehkäätkäät niinkuin sanon. Pianpa muuton makaatte matoen sulhasena tuolla alikammarissa, herrani. Mutta jos nyt turkasen tulisesti otatte itsellenne vaimon, niin onpa kaikki hyvin taas. Uskokaat minua ja tehkäätkäät niinkuin sanon, te ystävänäni molemmat. Juokaat vettä, naikaat ja olkaat ilosia.—Mitä! Onhan täällä teillä toveriina kaksi oikein kaunokaista sylfiidiä. No lyököötpe he somat, vilkkaat päänsä yhteen, saattaen matkaan oikein huvittavia vehkeitä, ilveitä, lystinäytelmiä vapaassa luonnossa. Juuri niin! Puhaltelkoot täällä raikkaat tuulispäät!—Hyvästi, mun herrani, kunnes kohtaamme taasen meidän pienessä kaupungissa. (Menee oikealle)

FOKAS. Te kuulitte mitä hän lausui minusta?

HERMAN. Tuikea asia.

FOKAS. Joka ei siedä enään lykkäystä huomiseen. Sydämmeni on vaarassa, sanoi hän, ja sen tunnen minä itsekini. Rakastanpa tytärtänne aina vimmaan asti, mutta eräs toinen mies uhkaa temmata häntä kouristani pois.

HERMAN. Kuka mies?

FOKAS. Hä tuo roisto Kilian. Minä luulen että hän osaa noitua.

HERMAN. Tämä mies pysyköön suren-penikulman kaukana tyttärestäni, ja sen olen jo antanut hänen ymmärtää.—Noitua? Kuka? Minä olen se noita, joka taivutan likan mielen, annan hänen kelle tahdon ja koska niin päätän.

FOKAS. No Herran nimessä jo päättäkäätkä!

HERMAN. Kun päätän niin päätän.

FOKAS. (Eriks.) Nyt on otollinen hetki ja pannaanpas kova vasten kovaa. (Karauttaen kurkkuansa ja röyhistäen itseänsä) Maa ja taivas! Lupaatteko tänä Herran aamuna ja kunnianne nimessä minulle tyttärenne vaimoksi, tuon Selman?

HERMAN. Ole rauhassa.

FOKAS. Lupaatteko?

HERMAN. (Tyhjennettyään pikarin vettä) Juo vettä.

FOKAS. Mitä sanotte?

HERMAN. Juo vettä.

FOKAS. Juo vettä?

HERMAN. Viileytä sinä tulista sydäntäs.

FOKAS. Te ärryttelette minua, ehkä näette minkä damokles-miekan alla seison. Mutta tietkäätkä, rakkauteni kimmassa voisin pian luoda tähän verisen, verisen dramman. Maa ja taivas!

HERMAN. Ha haa!

FOKAS. Herra!

HERMAN. Mitä tahdot?

FOKAS. Tahdon kunnioittaa teidän karheaa, ijäkästä kiirettänne.

HERMAN. Ole rauhassa ja älä juttele hulluuksia minun kanssani, poika.— Kas tässä on käteni lupaukseni pantiks. Minä annan sinulle tyttäreni ja toivon että annan hänen miehelle.

FOKAS. Minä luotan sanaanne ja kiitän.

HERMAN. Titaanein voimat ei mua järkäytä.

FOKAS. Mutta mitä asetamme nyt se tapahtukoon pian.

HERMAN. Koska tahdot siis?

FOKAS. Tänä kesänä, jo tällä retkellämme vietettäköön häät.

HERMAN. Jo tällä retkellämme? Tuohan näkyisi joteskin jyrkältä.

FOKAS. Mutta niin on tilani vaade. Kirjeellisesti saatettakoon matkaan kuulutus tuolla kotopitäjässämme ja siitä kohta vihkiäiset täällä. Siinähan toimi, joka säästää ulostekoja. Ketä on meillä täällä käskettävinä vieraiksemme? Pappi ja pari muuta. Oivallinen toimi, mun tuleva appeni!

HERMAN. Olkoon sitten päätetty.—Mutta vettä olen jo niellyt kyllin, ja tehkööt nyt jalkani parastaan. Käyn ilmasemaan likalle hänen tulevan kohtalonsa, ja niin tietäköön hän valmistella itseänsä häihin. (Menee vasemmalle)

FOKAS. (Yksin) Mene ja saata minulle rikkautes varmaks saaliks. Siellähän asuu lempeni, vaan ei tyttäres povessa. Narrit ja utupartaset kymnasistikeikarit täällä hikoilkoot naisen tähden. Ja miksi rakastaisin enemmän sinua, neito Selma, kuin teitä toisia Evan tyttäriä? Mutta hoo, hieman toistahan olisi kuitenkin mielestäni tuo Thekla-piikanen, joka nyt tuon vartomattoman perintönsä kautta on yhtä rikas kuin kasvinsisärensä, tuo »lintuiseni pieni». Thekla, olisivat aarteet suuremmat vielä, niin kohta murtaisin tämän liiton ja kääntyisin kohden sinua. Ole kihlattukin tuohon vihelijäiseen maankulkijaan Konradiin. Rakkaus veretön ja vaisu kuin vesi, perustettu narrimaiseen lapsuuden-kihlaukseen. Fokakselta ainoastaan yksi sana ja silmän isku ja vallassansa on luntun käsi ja sydän. Ja teki sen rikkaus ja kunnan käytös; kaksi mahtavaa puhemiestä. Mutta miksi rakentelsin kapinaa, joka ei maksa sitä vaivaa? Nainen vasten naista ja sama rikkaus vasten rikkautta samaa. Nainhan minä Selman ja otan viimein hänen isänsä kullat ja perustat. Mutta miksi taasen uneksuini unen niin pyövelin surkean tästä naimisesta? Häitämme vietimme, Jumala parakkoon, häitämme Selma ja minä, aih! No musiiki mökisi pahasti kuin perkele ja minähän poikaparka kurkistelin, kurkistelin ulos akkunasta kovin allamielin. Mitäpä tapahtui? Äkistihän muuttuivat pelot ja vainiot ympärillämme nokimustiksi, muuttuivat totisiksi kummitusten ja kyöpelien perämaiksi. Niinhän uneksuini; ja olikos tämä nuoren naipamiehen unta, juuri häitten lähetessä? Sillä unella on merkityksensä ja tulkoon se kätkeytyksi muistikirjaani. (Istuu alas kirjoittamaan) Siinä uni, joka ennustaa jotain. (Laskee kirjan kädestänsä maahan, heittäen itsensä levolle) Mitä huolisini, jos kaatuis täällä viimein mies kuin kuiva kuusenrunko, mätänis, lihottaen maata ja kylien nautoja, ja siinä kaikki? Mieli uskoa että niin on laita, mutta siihenpä en kuitenkaan niskaani pantiksi pane. Haa! he meitä korventelisitko ja paistelisit, syystä että muistelimme täällä hieman omaa parastamme, muistelimme onnen valheellista luontoa ja vahvistimme selkämme niinä parempina päivinä. Pois tämänkaltahiset aatokset, pois! Minä olen maa ja multa enkä muuta. (Kuorsaa nukkuneena.—Taavetti tulee oikealta, mutta astelee kovin hiivistellen, koska huomaa hän Fokaksen)

TAAVETTI. (Eriks.) »Älä herätä karhua, joka makaa.» Tuossa makaa hän ja vieressänsä eräs kirja, kaiketi se kummallinen unikirja, johon ei juuri toisen ole täällä tirkistettävä. Mutta minä olen karkäs kuin ketunpoikanen ja tahdon koettaa kastini. Mitä uneksuit menneenä yönä, mies? (Ottaa kirjan, avaa sen ja lukee) »Uni heinäkuussa yöllä vasten kymmenettä. Häitämme vietimme Selma ja minä, mutta häitä murheisia. Susilaumana soitto parkui ja kiljui ja äkisti muutuit viherjät tantereet ja metsät meidän ympärillämme autioiksi erämaiksi ja mustana riippui päällämme sureva taivas.» Ohhoo, mun isäntäni! »Iso-Turkki nousee» ja hävittää koko mailman. Jumala auttakoon meitä, herrani, ja saattakoon palkkarästini ulos teidän kukkarostanne ennen mailmanloppua. Sillä »suuri juopa» tulee silloin ainiaaksi erottamaan Taavetin rikkaasta miehestä. Tuossa on kirjanne. Minä tiedän asian, jota ei tiedä täällä kolmas. (Käy muutaman askeleen pois päin) Mutta mielinpä lähestyä sinua oikein »iloson-pojan» pauhulla. Se pane hyväkses tai pahakses. Mitä tiesin minä? Laulelin vaan itsekseni. (Kääntyy äkkiin takasin, laulaen kovalla äänellä)

»Mistäs tulet, mistäs tulet,
Poikani iloinen?»

(Fokas herää, karaten tukka pörrössä tuimasti ylös)

FOKAS. Sinä peikko, minä lyön sinun kuoliaaksi! (Uhkaa häntä sauvallansa)

TAAVETTI. Olkaat hiljaa, hyvä herra, ja kuulkaat.

FOKAS. Hiljaa! Minä sinun hiljennän, iskenpä lukkoon tuon kirokun kitaras, peikko!

TAAVETTI. Mitä tiesin minä? Enhän tainnut uneksuakkan teidän makaavan tässä.

FOKAS. Uneksua? Kyllä sinun annan.—Mitä etsit, lurjus?

TAAVETTI. Minä etsin teitä; sillä herra Vimppeli tahtoi teitä kohdata. Nyt hän kysyy nöyryimmäksi jos taitaisitte olla hänelle saapuvilla tänään kello viideltä.

FOKAS. Menköön hän sen viedä! Mitä tahtoo hän?

TAAVETTI. Minä en tiedä.

FOKAS. Hän tahtoo lainata rahaa, mutta minä en tahdokaan itselleni enemmän vihamiehiä, tai toisin sanottu häntä varten: en tahdo häntä vihamiehekseni enkä ystäväkseni; hän on moinen kappale valkeaa plaastaria. Mene ja sano hänelle tämä.

TAAVETTI. Te tahdotte niin?

FOKAS. Tulokoon hän kahden täyttävän takaushmiehen kanssa ja maksakoon seitsemät kasvot, niin saa hän rahaa, ei penniäkään muuton, ei penniä. Mene ja sano hänelle tämä. (Taavetti menee oikealle.—Fokas hetken päästä ja huutaen) Taavetti! (Taavetti tulee takasin)

TAAVETTI. Mitä tahdotte, herra?

FOKAS. (Eriks.) Antaisinko hänelle ajettavaksi tämän asian?

TAAVETTI. Herra, miksi kutsuite minua takasin?

FOKAS. Poika, tunnetko sinä tuota kuuluisaa Lappalais-Mattia, noitaa ja tietäjää, joka, niinkuin olen kuullut, asuu tässä lähellä?

TAAVETTI. Minä enkö tuntis häntä? Huihai! olemmehan pistelleet poskeemme naukkejakin leuka vasten leukaa kuin parhaat ystävät.

FOKAS. Olethan kaiketi myös antanut hänen katsoa kämmeneeskin.

TAAVETTI. Sitä en ole uskaltanut, poika-raiska, sillä hän puhuu päinvastoin muiden tenhomiesten tapaa, hän puhuu totta.

FOKAS. Voiko hän myös selittää unia?

TAAVETTI. Sehän onkin vallan mestarityötänsä.

FOKAS. Taave, mene hänen luokseen ja sano hänelle että tahtoo häntä kohdata eräs herra, Achilles Fokas. Ja sano että vartoo hän minua tässä lähteellä huomenna varhain. Minä lystään vähän koetella hänen kuuluisaa mahtiansa; tai totuuden nimessä, hän selittääköön minulle erään pyövelinmoisen unen, he he! Niin, hän tulokoon, ja tiekköön että palkitsen hänen ansioo mukaan. Tästä saat sinäkin, saat kymmenen penniä.

TAAVETTI. (Ottaen vastaan rahat) Perin kymmenen penniä! »Kost' Jumal, kost' Jumal!«

FOKAS. Tee niinkuin sanon ja katso että kohtaan hänen tässä huomenna varhain. (Menee periltä oikealle)

TAAVETTI. (Yksin) Noitukoon sinun Lappalais-Matti koiraksi ja niin pelastakoon minua palvelemasta »ahnas-sutta«.—Tuolta lähestyy morsiuspiika, mutta eipä ensinkään ilosena. Sillä karmealla silmällä, sen tiedän, katselee hän lähestyvää miehelää. Ja avaako hän koskaan sen ovea? Sitä uskon tuskin, ja kohden isäntäni vastavirtaa mielin nyt minäkin veijata, mielin kuvata likkasen etehen miehen oikein nahkonee ja karvonee niinkuin hän käy ja seisoo, näyttäen itseni tietämättömäksi tuosta kipeästä kohdasta. Minä hänen maalaan, ja lyön siinä kaksi yhtäikää: lievitan vähän harmistunetta rintaani tuota juupelia kohtaan ja teen hänen aina mahdottomemmaksi lintunsa silmissä. Enhän soisi hallin hampaisiin tuota vilkasta pääskyä. Tuossa on hän. (Selma tulee vasemmalta tuskallisella muodolla)

SELMA. (Eriks.) Minä onneton! (Ääneensä) Taavetti, oletko nähnyt häntä?

TAAVETTI. Ketä, mun fröökiniä?

SELMA. Herra Kiliania.

TAAVETTI. En ole.

SELMA. (Eriks.) Voi mitä pitää minun tekemän.

TAAVETTI. (Eriks.) Teinko valehtellessani oikein vai väärin? Tiedänpä missä löytyy nyt nuori mies. (Ääneensä) Olettepa kovin murheissanne, fröökiniäni, juuri niinkuin minäkin tällä hetkellä.

SELMA. Mikä vaivaa sitten sinua?

TAAVETTI. Minua, kurjaa trenkiä! Tee tiedätte kenen trenki minä olen?

SELMA. Onko herras lyönyt sinua?

TAAVETTI. En olekkaan juuri mies, joka antaa itseänsä peitota. Ja kuitenkin sain häneltä korvilleni tänäamuna.

SELMA. Miksi?

TAAVETTI. Miksi kysyi hän minulta kuin pakana? Nähkääs, äkisti katsoi hän puoleeni kuin tarhapöllö ja kysyi, »uskotko löytyvän helvettiä, Taave-poika?»

SELMA. Mitä vastasit sinä?

TAAVETTI. Minähän yksinkertainen tomppeli lausuin ulos parrastani: onpa helvetti ja kuumakin, ainakin rikkaalle miehelle, niinkuin luumme papin perässä kirkossa, hyvä herra. Mutta sillonpa korvani kuumenivat. Hän julmistui, sillä näkyypä kuni kamoisi hän hieman tuota haudan toista parrasta, muistellessaan mitä teitä hänen rikkautensa ovat tulleet. Ahnas kuin meren kurimus, juonikas ja verraton kiskoja. Eihän pevelissä vedä meidän ruskea härkäpari kaikkeja hänen koukkujansa. Mutta unissapa hikoilee hän, tiedän minä.

SELMA. (Eriks.) Isäni, mun sydämeni kauhistuu!

TAAVETTI. Mitä luulette hänen uneksuneen menneenä yönä?

SELMA. Ken huolisi houkon unista?

TAAVETTI. Ken huolisi? Mutta mitä uskalsin minä? Tuossa makasi hän, pieni kirja hänen vieressänsä. Hiipesinpä, hiipesinpä esiin, kurkkasin kirjaan ja siinähan kerrottiin oikein ankara unennäkö juuri teistä.

SELMA. Minusta?

TAAVETTI. Teistä.

SELMA. Mille kuului tämä?

TAAVETTI. Tuon houkon unista.

SELMA. No kerro se kuitenkin.

TAAVETTI. Seisoihan siellä vakailta kirjaimilla näin: »Uni heinäkuussa yöllä vasten kymmenettä. Häitämme vietimme, Selma ja minä, mutta häitä murheisia. Susilaumanahan musiiki parkui ja kiljui, ja äkisti nyt muuttui viherjät tantereet ja metsät meidän ympärillämme autioiksi erämaiksi, ja mustana riippui päällämme sureva taivas.» Ha ha ha! hän rakastaa teitä salaisesti, luulen minä.

SELMA. Mahdollista kyllä.

TAAVETTI. Totisesti rakastaa hän.

SELMA. Mutta eihän antanut tämä rakkautensa hänelle juuri herttaista unta.

TAAVETTI. Eihän se antanut. Siitä onkin hän kovin levoton nyt ja tahtoo kaikella-muotoa kohdata tuon mainion tietäjän Lappalais-Matin. Huomenna varhain olen käsketty saattamaan ukon juuri tähän, antamaan herrallemme profeetallisia tietoja. Kaiketi hän kiehtoo nyt tietoa kuinka, näette, onnistuisi tuumittu yhteys teidän kanssa, ha ha ha!

SELMA. Olisin minä hänen Lappalais-Mattinsa!

TAAVETTI. Miksi kuvaisitte hänen eteensä teidän tulevan liittonne, fröökiniäni?

SELMA. Helvetiksi!

TAAVETTI. Sillon peloittaisitte hänen kauvas teistä pois, sen kaistapäisen, yksinkörriän, sen aarteitansa valvelevan Hobergin-äijän, niinkuin häntä kutsuvat lystilliset naapurit. Sillä seisoo hän taikauskon vallassa, seisoo lujasti kuin musta Honkalan-muori.

SELMA. (Eriks.) Ja hänelle heittäisit sä tyttäres, oi isä, isä!

TAAVETTI. Tuskanne painaa minua, ja mun täytyy sanoa teille totuus, jonka äsken teiltä kielsin. Mutta olkaat kyselemättä miksi juonittelin. Kuinka hyvänsä, vaan että tiedän tuon teidän etsittyneen kuleksivan venosella paraikaa tuolla järven kortistossa. Suokaat mun vähän teitä palvella, ja pianpa saatan hänen luoksenne.

SELMA. Sinä olet siis nähnyt hänen? Kutsu häntä, kutsu häntä luokseni, ja minä kiitän sinua aina!

TAAVETTI. Riennänpä, mun fröökiniäni. (Menee vasemmalle)

SELMA. (Yksin) Minä tahdon häntä nähdä, luoda kerran vielä silmäni peikosta pois ylös Hermeksen kuvaan, ennen kuin vaivun. Ah! pitääkö mun unohtaa hän ikuiseksi ja, murhaten mun sieluani, hellästi hymytä miehelle toiselle, jonka sydämmeni hylkää? Pitääkö mun, katala lapsi, paeta päivän armaalta kunnaalta pois alas korven kolkkoon, rämeiseen kohtuun ja siellä oljennella? Oi mun äitini, katsahda pyhän asuntosi akkunasta alas onnettoman tyttäres puoleen ja lievitä mun isäni mieli! (Kilian tulee vasemmalta) Pois tämä ilon paiste kasvoiltasi, Kilian, jos minua koskaan olet lempinyt; heitä se pois ja pue päälles murheen muoto. Mutta ei! vaan sä unohda koito lemmitys, hän unohda, hän unohda ja ole ilonen taas. Enhän tahdo elos valkeutta himmentää, en tahdo, kaunis Kilian!

KILIAN. Miksi riehut?

SELMA. Oi Kilian!

KILIAN. Mikä on sun murhees? Sano; ehkä voin sen siirtää.

SELMA. Siirrä ennen vuoret kuin isäni siitä, jonka hän kerran päätti.

KILIAN. Mitä on hän päättänyt?

SELMA. Häitä, harppujen ja symbaleitten pauhinaa, hahaa!

KILIAN. Hän on siis antanut lupauksensa?

SELMA. Sen on hän tehnyt, ja korkeana longottaa nyt välillämme mahdottomuuden muuri.

KILIAN. Mikä on siis tehtävä? Manata Fokas miekasteloon kuin oikea Gallian sankari.

SELMA. Pois! Mene murhamaan mies ja tule sitten ja tarjo mulle verinen pyövelin-käsi. Pois!

KILIAN. Onnettomin keino, ystäväni; mutta löytyisikö toista, heittäisimmekö heimomme ja synnyinmaamme?

SELMA. Ah karkurina muukalaisessa maassa, siellä vissiin vissiin kovan onnen saaliksi tulisin! Kodon riutuvat muistot, vanhan isäni mahleet minua lakkaamatta painelis ja tylysti katselis puoleeni vieras kansa! Mahdotonta!

KILIAN. Totuus, katkera totuus! Ja meillä on jälel se huonoin arpa.

SELMA. Ah!

KILIAN. Ja se kuuluu: vieraukam.

SELMA. Oi kylmä sana: vieraukam! Mutta Kilianista kohden mustaa Fokasta ei kulje mun tieni. (Lähestyy erästä kuusta oikealla, heittää vasemman käsivartensa sen ympär ja painaa otsansa vasten sen rankaa) Luoksi itsenihän pakenen mä uneksumaan elämäni synkeää tarinaa. Sillon ehkä usein minä, mieletön haamu, samoilen ympär saloja, millon vaikertellen huudellen mun kadonetta ystävääni ja millon taasen hurjalla riemulla kuusta huokailevaa sulhoani syleilen. Oi kauhua!

KILIAN. Selma!

SELMA. Miksi kutsut minua? Sun lempesi väsyi niin pian, vaipui niin sievästi istumaan alas kaipausten kohtaloon.

KILIAN. (Ryhtyy hänen käteensä) Mitä, mun Selmani! Voiko sun kielellä pistellä niin myrkyllisesti? Vaivunko minä alas kohtalooni sievästi ja huoletonna? Tiedä, tällä hetkellä tuntuu mun sydämeni kiertyväksi, tuliseksi juopaksi, joka nielee kaikki, ja kuolon pimeys ammottaa sen alla. Ja luo tämän aatos erota sinusta.

SELMA. (Katsoo ylös kohden Kiliania) Erota!

KILIAN. Minä ehkä uneksuin niin! Mutta nyt olen herännyt ja vannon pyhästi: me emme koskaan eroo.

SELMA. Ole kiitetty! Nyt näen sun lempes syvyyden ja voiman. Ei kenkään meitä erota, meidän lempemme väikkyy jalossa korkuudessa, halveksien esteitä allansa.

KILIAN. Kuitenkin, mitä tehdä, koska seisoo toki tiellämme jäykkä patsas, seisoo haamussa sun isäs?

SELMA. Mutta käsittää mua rohkeus ja rohkeuden kohdusta usein vaaran hetkenä äkisti välähtäävi ulos viisauden kirkas, terävä säde! Ah kuni hiilakas kimmellys nyt päilyy mun ympärilläni, Kilian, ja leimauksen siivillä löydän minä pelastuksen tien.

KILIAN. Sano, mun impeni!

SELMA. Minä sepitän juonen ja paljastan Fokaksen poven, vallan isäni edessä. Tulisi hän vaan kerran tuntemaan tämän loukon!—Rakastaako hän minua? Ei, vaan isäni aarteita. Voiko hänen sydämensä rakastaa ketään naista? Ei ketäkän!—Ennenpä toki ottaisi hän Theklan, minä tiedän sen, minä katson läpi hänen jynkän rintansa. Hän on nuorempi minua ja pian, kuni taidamme ennustaa, taipuva miehen valtikkaan alle. Ja mitä vielä? Hän on nyt melkein yhtä rikas perillinen kuin minäkin, koska lankesi hänelle äkkiin tuo valtanen perintö. Mutta, niinkauvan kun seisomme yhtä kalliilla perustalla molemmat, luulen ettei katso hän sitä vaivan-maksavaksi houkutella puoleensa toisen kihlattia.

KILIAN. Kuinka taitaa hän toivoa?

SELMA. Mitä huolii hän liitoista, kihlauksista, hän se itsekäs, luottaen vaan rikkauksiinsa.

KILIAN. Mutta enhän ole vielä selkeällä mitäkohden pyrkivät nyt tuumasi.

SELMA. Tiedä että on tuo uhkea sankarini eräs kummallinen, hän on taikauskonen kuin villi Mohikaan, luottaa aaveisiin ja uniin, jotka hän tarkasti aina kirjottaa muistoksi. Nythän pieni sattuma, hänen palveluspoikansa kautta, joka rohkeni vähän tirkistää herransa päiväkirjaan, on antanut minulle jotakin tietoa hänen viimeisestä unestansa. Tulevista häistämmehän uneksui hän, mutta kovin murheisen unen, se katala. Nyt arvelee hän, arvelee sen merkitystä ja on päättänyt saada siitä selityksen eräältä tietäjältä tässä lähellä, kutsuttu Lappalais-Matiksi. Huomenna aikasin, aina tuon saman palvelijan toimesta, hän tahtoo nyt kohdata ukkonsa juuri tässä, tämän lähteen äärellä. Siinä on juoneni perusta, jonka mukaan ei nyt astuisikan esiin tuo oikea tietäjä, vaan eräs, jokin meidän tuttavistamme, mi edeltäpäin annetusta neuvostani, Lappalaisen haamussa ja nimessä juttelis mun herrani kanssa rahdun ja saattais ulos totuuden hänen suustansa, isäni korvien kuuluten tuolla metsäs.—Huoma tämä.

KILIAN. Siinäpä aate!

SELMA. Eikö oiva?

KILIAN. Sinä haaveksit, mun ystäväni, sinä hourit.

SELMA. Se onnistuu, kun löydän vaan miehen, mi esittäisi noitaamme. Muistele nyt yhtä ystävästä, joka veis mun aikeeni maalle ja avaisi isäni silmät. Sillä mitä aattelee hän miehestä nyt? Ah, hän on »Herraa pelkäävä, oiva ja helläsydäminen mies». Mikä sokeus!—Mutta ken lähestyy meitä? (Konrad ja Thekla tulevat vasemmalta periltä)

THEKLA. Oi Selma, mikä riemu, mikä riemu!

KONRAD. Ole tervehditty, sisäreini!

SELMA. Konrad! (Syleilevät)

KILIAN. Entinen koulutoveri, mutta kaiketi ei tunne hän minua enään.

SELMA. Olethan siis tullut, veljeni!

KONRAD. Tässä seison, vielä ihan tuloni tiellä.

SELMA. Oi iloitseepa isämme nähtyäs sun kasvos!

KONRAD. Mutta ne kasvot itse ovat nähneet monta ärjyä siellä ulkona, se huomaa.

SELMA. Me olemme sinua katkerasti murehtineet, katkerasti. Miksi kätkit itses meiltä tietämättömyyden yöhön, sinä armoton?

KONRAD. Miksi ette lähettäneet minulle rahaa?

SELMA. Oi minun veljeni! Mutta heittäkäämme tämä ja iloitkamme. Kas hymyä mun sisäreni huulilla, kas. Sinä onnellinen! (Syleilee häntä)

THEKLA. Hm, tuossahan astelin hiljaa hyräellen tiellä, astelin lapsinen: ja mitä näki mun silmäni äkisti? Oi aatteles riemullista kohtaamista, aatteles!

KONRAD. (Tarttuen Theklan käteen) Hän käyskeli mua vastaan, uskollinen morsian, ja, niinkuin olen kuullut, nyt myöskin morsian niin rikas. Hyvä! Mutta ole toki itse rikkautes emäntä; minä tahdon näyttää miehen jotain oppineeksi maailman markkinoilla.—Mutta sisäreni, onpa seurassamme eräs ylevä naapuri, jota en tunne.

SELMA. Ah mitä huomaan tässä riemun ja surun häiriössä!

KILIAN. Eiväthän tarvitse täällä välimiestä entiset koulukumppanit. Terve, Konrad, ystäväs Kilian sua tervehtii.

KONRAD. Jumal avita! istuimmehan vallan vieruskumppaneina. Terve tuhannet kerrat! Muistanpa oivallisen pojjan ja monta retkeä kamppailtuaa hänen kanssansa.

KILIAN. Muistoja elomme aamuhetkistä! Mutta pian tuli toinen aika, tiemme erosit ja moni aurinko on kiertoillut millon pilvissä millon kirkkaalla. Kuitenkin, nyt kohtaamme tässä.

KONRAD. Ja oltuamme täällä monessakin huhmarissa emmehän kuitenkin vielä ripustele huulta.

KILIAN. Mutta voi häntä, joka täällä pahimman kohtaa, jolta temmataan kaiken elämän elämä!

KONRAD. Mitä, poika?

KILIAN. Mies mailmalta, hän naurahtelee lemmennarrille. Hyvä, nyt naura sinä minulle myös. Minä itse naurasin, jos sydämeni valittu olis eräs toinen impi. Enköhän?

SELMA. Konrad, minä tunnustan kainoomatta: Kilian on mun lemmittyäni. Tässä seisoiimme koskas tulit.

KILIAN. Jyristessä tuomion ukkosten, emmehän muistelekkan täällä juuri kaikkia sävyllisyyden sääntöjä. Onneamme uhkaa katastrof; ja sinä kohtasit meidän tässä.

KONRAD. Rakastava pari? Ihanata! Mutta miksi tämä synkeys?

SELMA. Isäni tahtoo toisin, ja on jo pyhästi luvannut käteni miehelle, jonka sydämeni hylkää.

KONRAD. Ken on mies?

SELMA. Mies tyly kuin röysteinen paasi, kitsas kuin sammakko, joka, niinkuin sanotaan, syö saveakin säästäen—Fokas!

KONRAD. Hän! Fokas?

SELMA. Se kilpikonna!

KONRAD. Mitä aattelee isämme?

SELMA. Mitä aattelee hän? Aina toisin kuin muut ihmiset. Mutta tekisinkö hänen tahtonsa ja ottasin kantaakseni kirouksen taakan? Mahdotonta, vaihka nouseekin siitä myrsky ja huoneemme rauha karkotetaan pois!

KONRAD. Kova seikka. Mitä meinaat, Kilian?

KILIAN. Etten osta onneani teidän huoneenne onnettomuudella. Ennen mahdan olla eremiitti!

SELMA. Ja minä ennen palkkapiikana syödä talonpojan leipää, kuin emäntänä Fokaksen pöydäs.

KONRAD. Mielettömyyksiä! Käännettäköön ukon pää ja oikein miesvoiman kielillä.

SELMA. Ah, sillon on hän kuuro kuin hirsi. Toki, jos kellenkään, niin sinulle kallistaa hän korvansa nyt, koska, hänen ainoa poikansa, nyt tulet kuin Tuonelasta. Sillä kuolleena on hän sinua pitänyt, kovin sinua kaipanut ja murehtinut.—Tämä päivä on hänelle riemuisa, mutta pelkään toki, ettei poikke hän sanastansa ilman tuntemista miehen oikeaa mieltä. Mutta siihen luulen nyt keksiväni oivan keinon. Oi Konrad! tulitpa tällä hetkellä juuri kuin johtamana suosivan onnen.

KONRAD. Mikä on aikees?

SELMA. Sinustahan saan minä parhaan Lappalais-Matin!

THEKLA. (Eriks.) Jumala, mitä juttelee hän!

KONRAD (tuijottaen) Lappalais-Matin?

SELMA. (Naurahtaen vilkkaasti ja ryhtyen Konradiin) Että voin nauraa vielä vimman pyörteessä! Kaiketihan luulet ettei ole nyt laitani oikein.

KONRAD. Melkein niin.

SELMA. Hetki on valmistanut aatteeni, ja minä riennän sen tekoon. Ilosen ilveen hän näyttämme tässä huomenna, ja sinä kuvaillet siinä erästä suurta tietäjää, Lappalais-Mattia. Sinä lupaat?

KONRAD. Jos taidan täyttää kohdan.

SELMA. Sinä, joka poikana jo meitä nauroittelit aina hengettömyyteen tuolla jäärytteleväällä taidollas? Oikeinpa niekan tavalla teet sinä tässä tehtäväsi, Konrad, ja samoin Thekla, toivon minä; sillä hänen pitää saaman rollinsa myös.

THEKLA. Elä nyt ihmeitä aattele! Mitä minä?

SELMA. Sinun täytyy; toki etpä saakkan likempää tietoa vielä. Konrad, kuule näytelmäni kehäys sinä. (Siirtyy sivulle hänen kanssaan)

THEKLA. (Kilianille) Kaiketi myös tekin saatte leikissä osanne.

KILIAN. Kuinkapa hän asetellee.

THEKLA. Varmaan onnistuisitte.

KILIAN. Mahdotonta. Minulla ei ole niitä lahjoja.

THEKLA. Sanotteko niin? Ja toisin uskoisin toki. Mutta minuun ei hän luottakoon. Enhän voisi minä vaihdella kurjaa luontoani, nyt olla myrsky, nyt tyyven ilma, sillä minä olen vaan tuommonen pieni, kurja lähde.

KILIAN. Mutta lähteen kirkkaana pintanapa teidän silmänne kuvaa meille taivaan. Sillä tällä hetkellä olen teissä ihastellen katsellut ilon hiljasta autuutta.

THEKLA. »Tällä hetkellä», sanoitte, tällä hetkellä! Ettehän sitä ihmettele?

KILIAN. Onhan se teille verraton hetki!

THEKLA. Hm. Tuolla vaeltelin hyräellen tiellä, koska hän lähestyi, tuo vallaton mutta korea sulhoni. (Vähän naurahtaen) (Konrad ja Selma käyvät esiin)

KONRAD. Oivallista! Kilian, kohota nyt toivos siipi!

KILIAN. Mitä annat mun toivoni kohotteeksi?

KONRAD. Kaikki vielä hyvin!—Haa! teenpä pienen katselman herra Fokaksessa ja näytän missä tauti istuu.

SELMA. Paljasta juonta häneltä tuon veitikan lääkarimme avulla yksinkertasta isäämme kohtaan, tiedän minä. Mutta juoni vasten juonta, ja huomenna kuulevat nämät kuuset menon.

THEKLA. Älä ihmeen tähden, Selma!

KONRAD. Me kaivamme vastaan ja syvemmältä, likka, ja teemme lystillisen kepposen.

SELMA. Me hänen viskasemme ylös pilviin asti alastomana, oikeassa haamussansa.

KONRAD. Ja hurraamme. Kaikki seisoo jo selvästi mun edessäni. Riennä, kuni lupasit, antamaan

ensiksi aikeestamme tieto pojalle, ja olkoon hän meille uskollinen apuri. Minä itse en lähesty nyt kaupunkia, vaan tähän pysäyköön minusta kaikki tieto, kunnes leikki on tehty.

KILIAN. Sinä viivyt vieraanani.

KONRAD. Ja olen muukalainen muille kunnes huomenna heitän päältäni noita-ukon pukimet ja ilmestyn isälleni poikanansa. Thekla. Ah!

SELMA. Ja silloin voit sinä onneksemme häntä kohtaan paljon.

KONRAD. Parastani koetan noitasauvullani. Mitä, Kilian?

KILIAN. Mitä aattelisit? Mutta enhän tahdo teitä hämmentää, vaan odotan kaukana.

KONRAD. Ole sinä rauhassa. Mutta Thekla, sinun täytyy esiin. Ole uljas!

THEKLA. No minä tahdon koettaa, mun Konradiin, ja astua päisin noitamahtis suojassa, minä tahdon koettaa.

KONRAD. Uhkea tyttö! Kas kun huomenna oikein isket yhteen tuon meidän valttimme kanssa!

THEKLA. Herra varjele minua!

KONRAD. Ha, ha, ha!

SELMA. Minä kirjotan sanat sun etees, joilla kohtelet sankarias, ja teetpä kylläkin sievän rollin, takaan minä.

THEKLA. Nonoh!

KONRAD. Minä myös tahdon kohtani.

SELMA. Sen saat, mutta muista: respekt sille! Ei yhtään loiskimista oikeasta reitistä pois.

KONRAD. Uskaltaisinko ankaran nerosi tähden?

SELMA. Neron tekemä ja neron näyttämä siis; ihanata!

KONRAD. Ja poika saa viimein likkansa kuin komediassa ennenkin.

SELMA. Paikalla, jos vaan pelaamme hyvin, sen lupaan.

KONRAD. (Kilianille) Hän ylvästelee joteskin. Mutta ellei hän täytä mitä lupasi, mikä rangaistus?

KILIAN. Hän poikaansa ei saakoon!

KONRAD. Oikea tuomari, joka ei ensinkään säästä omaa nahkaansa.

SELMA. Paljon voitetaan, paljon kadotetaan. Mutta rientäkämme. Hyvästi jääkäät!

THEKLA. (Konradille) Hyvästi! Mutta näenpä sun huomenna vasta oikein körrinä, tiedän minä.

KONRAD. Näet moisen ukon, näet Lapin noitarämeiltä sammaleisen kannon.

THEKLA. Ui!

KILIAN. Mutta pian taasen ilmestyy hän jalona jääkärinä, pyssy käsivarrella ja vyöllä kiiltävä torvi.— Hyvästi! (Syleilevät ja poistuvat, miehet vasemmalle, naiset oikealle)

Toinen näytös

Sama paikka kuin edellisessä näytöksessä. Taavetti tulee.

TAAVETTI. (Yksin) Ei ketään vielä. Mutta rientäkööt he vaan asettamaan viritteensä aijoissa valmiiksi, ja tehkööt sitten toimensa että lentää tuo peijakas viimein kynsistämme höyhennettynä haukkana; ja silloin nauraa Taavetti, ha, ha, ha! (Selma ja Thekla tulevat)

SELMA. Tuossa seisoo hän. Tuleeko sinun herras?

TAAVETTI. Hän tulee.

SELMA. Kuinka luulet, poika, uskonneeko hän mitä kuulee hän tietäjän suusta?

TAAVETTI. Kaistapäinen mies. Tavallisesti ei hän usko muita kuin itseänsä, mutta onpa hän tässä kohdassa kuin lapsi. Ja kuultuansa vielä ukon hänelle kertovan tuon hänen viimeisen unensa, niin uskoopa hän kaikki mitä sanoo tämä ukko.

SELMA. Niinpä aattelen myös minä. Mutta aamu joutuu; missä viipty Konrad?

TAAVETTI. Tuossahan tulee hänen toverinsa, herra Kilian. Mutta ken on hirviö hänen seurassansa, tuo elävä surenpeijäte, punanen patalacki päässä? (Kilian ja Konrad tulevat, edellinen jääkärinä, jälkimmäinen kummallisessa puvussa. On hänellä paksu rippuva tukka, tuuhea parta, harmaat ja kovin pöyhkeät silmäripseet, väljä, krouvi mekko yllä ja sauva kädessä)

THEKLA. Herra minua...!

TAAVETTI. Ellei tämä tee miraakelia!

KILIAN. Kaikki hyvin? toivomme.

SELMA. Ellei itse paha ole irti. (Osottaen kohden Konradia)

KILIAN. Meidän tietäjämme.

KONRAD. Olisko perkele irti, niin onpa tässä mies, joka soittaa hänen sauvallansa pian alas kötsiinsä takasin. Tässähän Lapin noita!

SELMA. Julmettunne itseäskin!

KONRAD. Mitä! Kuulenpa noitalintuni äänen. No tule tule, herttanen, kanssani livertelemään!

THEKLA. Pois! Älä tule tänne! (Pakenee kiljuen Konradia, joka tahtoo häntä syliinsä)

SELMA. Hiljaa, Konrad, hiljaa! (Hilliten heitä, mutta naurun muodolla)

KONRAD. Minä kuulin varpusen äänen.

THEKLA. Sinä tarhapöllö! (Nauraa)

SELMA. Alallaan! Muistakamme, että olemme salaliittolaisia.

KONRAD. Komijanttejahan ilosia me ollaan. Ja minä halaan jo päästäkseni leikkiin. Tulkoot jo hyvät herramme.

SELMA. Taavetti, ole vartijamme tuolla tiellä ja saata meille tieto nähtyäsi isäni tai herras.

TAAVETTI. Sen teen, mun fröökinäni. (Menee)

SELMA. Etkö pysäy tähän vaiheillemme, Kilian, tähän kuusten suojaan?

KILIAN. Minä en viivy tässä. Toki, sun torves äänen kuultuani, Konrad, sillen kiidän takasin nuolena. Mutta ääntääkö tämä kerran?

KONRAD. Ole varma siitä. Sinä saat sinun Selmas, sinä saat hänen. »Sinä saat omas ja minä saan omani.» (Haparoitsee Theklaan päin, joka vikkellästi väistyy syrjään)

SELMA. Mutta »noita jäi ilman», luulen minä.

THEKLA. Ha, ha, ha!

KONRAD. Tule tänne!

THEKLA. Häpee!

KONRAD. Minä käsken!

THEKLA. Minä tottelinko? (Taavetti tulee)

TAAVETTI. Patruuni Herman!

SELMA. Hyvä! Mutta seiso vartijana hetki vielä ja tule ja sano koska sun isäntäs tulee.

TAAVETTI. Minä menen ja seison, minä tulen ja sanon. (Kato)

KONRAD. Ha, ha, ha! rupeetko runoilemaan, sinä jeeveli?

SELMA. Poika mielii hieman vestellä.

KILIAN. Nyt tehkääät parastanne.

KONRAD. Minä kutsun sinua torvellani.

KILIAN. Ja minä vastaan sinua torveni taivaan pauhinalla. (Menee vasemmalle)

SELMA. Missä on sitten torves, Konrad?

KONRAD. Tuolla ojalla, missä muukin jääkäripukuni. (Katselee oikealle) Tuossahan näen siis isäukkonni. Mutta äkeä on naamas, poika, äkeämpä kuin ennen, mielestäni.

SELMA. Tämän vehkeemme tähden.

KONRAD. Että myöntyi hän.

SELMA. Töin ja tuskin.

THEKLA. No voi, ulos ovestahan käski hän meitä »lunttuja», Jumala nähköön!

SELMA. Mutta häntä kiusasimme, herätimme viimein hänen tuon pienen, hyvin tunnetun utelijaisuuden.—Hän tulee! (Herman tulee, huomaamatta Konradia, joka seisoo syrjemmässä)

HERMAN. Juosta hälläkköjen pilliä mukaan! Minä hullu!—Mitä?

SELMA. No mun isäni...

HERMAN. Vaiti, vaiti! Isä, joka ei kärsi pilkkaa lapseltansa.

THEKLA. Ah emmehän teekkän teistä pilkkaa, hyvä setäni!

HERMAN. Vaiti sinäkin, jaa-ah sinäkin tässä!—Mitä hulluuksia!

SELMA. Vaan pieni, viaton ilve teidän huviksenne, ja lääkärimme toiveesta.

HERMAN. Huvikseni? Senpä kohta näemme.—Mutta kyllä tiedän missä pieksu likistää. Mutta koukisteleminen ei auta, piikasen, ei auta, vaan tänä kesänä olet Fokaksen vaimo. Hän on kelpo mies, tarkka ja Herraa pelkäävä mies ja rakastaa sinua kovin.

SELMA. Sen näyttäköön hän tällä hetkellä.

HERMAN. Sen näyttäköön hän! Kuinka? Selma, Selma, antaisinko sinun koiritella edessämme?

SELMA. Ei yhtään koiritusta, isäni. Tämä vanha mies on käyttävä asian viisaudella, tiedän minä. (Herman huomaa Konradin, joka tekee hänelle pienen ja kankean kumarruksen)

HERMAN. Hee!

SELMA. Hän on eräs siivo ja kunnan ukko.

HERMAN. Hiiteen sinä! Tuhtaushuoneesen koko mies! Kuka olet?

KONRAD. Matti on nimeni.

HERMAN. »Se Matti, joka pirun petti.»

KONRAD. Minä en petä ketään.

HERMAN. Et itse piruakan?

KONRAD. En häntäkän.

HERMAN. Niin niin, korppi ei ronkkaa pois silmää toisen korpin päästä, tiedän minä. Mutta mikähän kriipi sinä oikein olet?

KONRAD. Minä olen Matti.

HERMAN. Matti Matti! Mikä on virkas, joka sinun elättää?

KONRAD. On minulla pieni maja, majani ympärillä pieni turve, jota kätten väellä viljelen. Mutta

käynpä taasen ulos maailmallekin antamaan ihmisille tietoja, sekä menneistä että tulevista, jonka ihmeellisen lahjan Herra on minulle suonut ja josta häntä kiitän.

HERMAN. Sinä villitty, häväisethän sekä Jumalaa että ihmisiä! Tiedät sekä menneet että tulevat! No peijakas! Sanoppas edes ristinimeni. Mutta ollethan sen kaiketi kuullut. No sanoppas se kuitenkin.

KONRAD. (Juhlallisella äänellä) Erik Bonifacius Herman, Kuikkarissa syntynyt, suuren Moution hallitsija nyt.

HERMAN. Totta äijä! Mutta sen olet koreasti kuullut. Sanoppas kuinka vanha olen.

KONRAD. Ykstuhatta kahdeksansataa kakstoista kello seittemän aamulla helmikuussa syntyi herra Erik Bonifacius Herman, ja syntyi samana päivänä Kuikkarissa vallan kummallinen, eräs silmätön, sokea sonni.

HERMAN. Hmk!

KONRAD. Onkos totta?

HERMAN. Totta, äijä, totta! Niinpä syntyikin samana päivänä meillä silmätön sonni, tiedän minä äitini kertomuksesta. Mutta peevelistäkö sinä sen tiedät?

KONRAD. Minulla on vaan se omaisuus.

HERMAN. Omaisuus? (Selmalle) Häh? Minä luulen että sinä muikistelet. Katsoppas tänne, tietäjä sinä, tässä minun ainoa lapseni ja suuri kanalja. Kuinka ennustat hänestä? Lohduta minua sillä että saa hän oikein ankaran miehen, miehen, joka pitää siippansa kurissa ja Herran nuhteessa.

KONRAD. Kaksi hälle antoi Luoja: hyvän sydämmen ja vikkelan mielen, ja näilläpä voimilla hän vallitsee kerran miehensä.

HERMAN. No peijakas! onko Fokas niin sievä sielu, että kumartaa hän toffelia?

KONRAD. Ei hän, vaan eräs toinen mies.

HERMAN. Vaiti, ukko! Fokas on tuleva vävy, ei kenkään toinen.

KONRAD. Minä vaan ilmoitan mitä näkee sieluni silmä.

HERMAN. Nyt näkee se väärin!

KONRAD. Tämän ratkaskoon aika.—Mutta mitä, herra? Kutsuittepa neitoa tässä teidän ainoaksi lapsesenne, ja kuitenkin näen hengessä teidän uljaan poikanne lähestyvän kotoansa.

HERMAN. Näet väärin taas. Poikani on kuollut.

KONRAD. Hän elää, ja kohta seisoo hän edessänne.

HERMAN. Haa! jos totuuden nyt sanot, niin kehen uskon täällä, Jumalaan vai pahalaiseen?

KONRAD. Uskokaat selkeään totuuteen. Ja jos hän tulee, niin lupakaat minulle yksi asia.

HERMAN. Sen lupaan minä. (Eriks.) Mitä mahtanee hän tahtoa?

KONRAD. Ettehän arvaa mitä anon, mutta hyvin voitte sen täyttää. Myös tyttärenne yhdistyy kanssani tähän pyytöön, sillä hän armottelee vanhaa.

SELMA. Ah, isäni, minä rukoilen hänen puolestansa! (Eriks.) Mutta kyllä tiedän mitä hän meinaa.

KONRAD. Pyhästi siis lupaatte, mun herrani?

HERMAN. Sen olen jo luvannut, ukko.

KONRAD. Minä kiitän.

HERMAN. Jos hän tulis, Konrad ilonen, mitä enkö antais minä!

KONRAD. Ellei hän tule, pääni annan minä!

HERMAN. (Eriks.) Sinä peikko, mitä sinusta arvelisin? (Taavetti tulee)

TAAVETTI. Herra Fokas on tulossa.

SELMA. Olkam valmiit!—Hän onko jo läsnä?

TAAVETTI. Eipä vallan. Tuolla niittukujalla hän tallustaa.

HERMAN. Mutta kas sinä!

TAAVETTI. Minä, herra?

HERMAN. Juuri sinä junkkari!

TAAVETTI. Teidän nöyrä palvelijanne, jos niin tarvitaan.

HERMAN. Junkkari!

TAAVETTI. Nimeni on Taavetti.

HERMAN. Kyllä tunnen sinun. Vai koirittelet sinä omaa herraas vastaan!
Eikö ole Fokas sinun herras ja sinä lurjus hänen trenkinsä?

TAAVETTI. Hän on minun herrani ja minä hänen trenkinsä, hänen koiransa, nimittäin uskollinen, hyvä koiransa, ja se, joka herraani soimaa, kavahtakoon hammastani, sillä niinkuin täällä jääkäri, niin on hänen koiransa. Ja totta sanoen, niin koirittelenpa hieman nytkin ja yhdessä juonessa näiden armaitten fröökinain kanssa. Mutta hartaudella sanottu...

HERMAN. Mitä mökiset!

TAAVETTI. Minä olen niinkuin herrani trenki ja emäntä yhtäaikaa. Mutta me vasta emännöitsemme, ymmärtäen konstin, kukkaroa säästää. Hän itse on huoneenhallituksemme paras madammi; tuollahan käy hän torilla; kinailee, kinailee ja ostelee moonaa vallan polkuhintaan. Sillä emmehän menetä rahojamme kalleisin trahtööriherkkuin me, vaan itse me totossamme paistelemme ja kärhäälemme ja sitten nakertelemme kukin nurkassamme kuin kaksi rottaa, lukitun oven takana, hyvin ymmärretty. Peijakas! Yhtenä päivänähän könötti hän tulla torilta, kantaen pulleassa poijussansa oikein ikivanhaa kukkoa, senkaltasta äijää. (Selma antaa kuulla äkkisen ja tirskahtavan ehkä tukehtuneen naurun)

KONRAD. (Eriks.) Minä pidän sinusta, poika.

TAAVETTI. Oikein totta! Sen kukon osti hän muutamalla pennillä. Sillä kuka uskalsi hampainensa enään tuon vanhan pyövelin kimppuun? Me sen teimme.

HERMAN. Kitas kiinni!

SELMA. (Eriks.) Puhu vapaasti vaan.

TAAVETTI. Ja kas kun me oikein rupesimme sitä uranssamaan, niin olipas siinä ryskettä ja paukkinää, —Jesus!

HERMAN. Sinä valehtelet, hunsvotti!

TAAVETTI. Vai niin; eikö osaa hän säästää? Hän kun osaa. Rikas on hän ja rikkaammaksi tulee hän aina. Tuima vävy-poika yhdelle isälle siinä miehessä. Minä rohkenen kysymään: onko perustaa siinä maineessa, että on hän juuri teidän tuleva, sievä vävynne? (Vieden kätensä kohden lakkiansa) Saanko luvan kratuleerata? (Herman karkaa nostetulla sauvalla kohden Taavettia, joka, astellen takaperin, välttyy hänen edestään; ja niin kulkevat he, kiertyen kerran ympär teaterin, toisten salaisesti naureskellen)

HERMAN. Sinä hävytön rakki, tahdotko sauvastani?

TAAVETTI. En tahdo, herra, en!

HERMAN. Tahdotko sauvastani?

TAAVETTI. En ensinkän, mun herrani! Maistukoon makeammallekin tämä kylänkaakku, mutta sitä sorttia jokapäiväistä leipää saan kuitenkin kotonani nauttia vallan tunsin sekä trenkinä että emäntänä.

HERMAN. (Polkien kerran jalkaansa) Mene tiehes, konna, ja paikalla!

TAAVETTI. Mitä sanotte?

HERMAN. Mene!

TAAVETTI. Pois tästä ja tällä hetkellä? Älä älä Herran tähden, veikkonen, niin hangitsekkan!

HERMAN. Häh?

TAAVETTI. Älä Herran tähden!

SELMA. Me täydymme kärsiä häntä.

TAAVETTI. Niin, älkää Herran tähden tehkää minulle temppua nyt, sen sanon vaan. Minä pois! Haa! nouseehan, tiedän minä, tässä meille senpäivänen komjanttikärhämä, jonka juuri minä olen asettanut jaloille ja voin sen myös—tämä huomakaat—voin sen myös ennen aikoja kumota, jos niin tahdon. Sentähden koreasti, veikkoset, koreasti vaan! Hetki on tullut, jota olen vartunut kuin kettu vanhan tamman huulta; ja nyt se putoo.

HERMAN. Höh! Vai putoo se.

TAAVETTI. Putoo, jos olemme äänettä kuin hiiret.

HERMAN. Tytöt, onko mies viisas?

TAAVETTI. Noin »treqvart i bok» toivon minä, mutta pelkään pojan aivon puristuvan, ellei saa hän nähdä tässä sydämmensä lystiä. Ja toiseksi saan minä raportteerata, ettei Hobergin-ukko olekkan meistä enään juuri kaukana.

SELMA. Minä näen hänen! Rientäkäm asettamaan itsiämme. Tässähän viivyt, Matti, hänen tullessansa.

KONRAD. Tässä istun lähteen partahalla. (Istuu)

SELMA. Poika, sinä tulet kanssamme tänne. (Osottaen vasemmalle)

TAAVETTI. Ei, vaan tänne lyyhistyn närheen alle kuin jäniksen-poikanen. (Asettuu alas verhoon oikealle, toki näkyväksi katselijoilta)

SELMA. Mutta liikahtamatta, hivahtamatta, se muista.

TAAVETTI. En hengitäkkän.

SELMA. Me tänne! Tule, Thekla, seiso tässä sievästi, kunnes annan sinulle viittauksen. (Saattaa hänen vasemmalle kuusten verhoon)

THEKLA. Vapisenpa jo vallan, ja saatanpa kohtani hukkiolle, tiedän minä. Voi!

SELMA. Äänettä!—Tulkaat, isäni, rientäkää!

HERMAN. Olenhan sun narris.

SELMA. Te olette mun isäni.—Tässä on sijanne. (Asettuvat vasemmalle, jääden katselijain näkyviin)

HERMAN. Seistä ja tirkistellä tässä!

TAAVETTI. Istukaat alas kuin minäkin, ja voimmepa kuin herrat. Mutta ah olis meillä vielä kullakin pieni olvipullikka tuollon tällön suuteltavana! Sehän riemuamme voitelis.

HERMAN. Mitä näriset sinä iiliskotti siellä pensastossa? Sauva-öljyä olven verosta sinulle antaisin, ja oikein sydämmestäni.

TAAVETTI. Käyvätpä meidän aatoksemme yhtä. Merkillistä! Samanhan sydämmellisen antelijaisuuden tunnen minäkin teitä kohtaan tällä hetkellä, juuri saman.

HERMAN. Ha, ha, ha, sinä juupeli!

SELMA. Hän tulee!

HERMAN. Tulkoon hän jo Herran nimessä. (Fokas tulee oikealta periltä, seisahtaa äkisti nähtyään Konradin, joka kohottaa itseänsä kankeasti ylös)

FOKAS. Onko se Matti?

KONRAD. Matti on nimeni, ja tässä olen teidän käskystänne, herra.

FOKAS. Taidanko uskoa sinun? Sillä minä en luotakkan mailman maineisin.

KONRAD. Oikein. Mutta odottakaat siis kärsivällisesti huomispäivän todistusta siihen, mitä kuulee

teidän korvanne mun omasta suustani.

FOKAS. Hyvä! Onko nyt rinnassas sama voima ja taju kuin ennen patriarkan hurskaalla pojalla tuolla Faraonein maalla? Mitä sanot?

KONRAD. Siinä kohdassa luulen joteskin mahtavani, jos nimittäin uni on sitä ytimellistä sorttia. Sillä nähdäänpä täällä myös unta liedompaa kevään lunta.

FOKAS. Ankarahan uni on tämä, jonka nyt ilmasen sinulle selitettäväks.

KONRAD. Minä jo sen tiedän.

TAAVETTI. (Eriks.) Kiitä minua siitä.

FOKAS. Tiedät uneni?

KONRAD. Kas, kas, kuinka hän edessäni liehuu tuossa, tummana hattarana heiluu. Hohoo! jo kihlattunne kaunoisna morsianne huoneenne emännäksi viette. Mutta soitto ei riemuna soi, vaan katumusvirtenä syysillan hetkellä huokaa; synkeänä näät kodon hallasen lehdon ja pilvessä taivaan kannen. Mutta pilvien peitto jo aukenee ja tuomiotorvi kaikuu.

TAAVETTI. (Eriks.) Mies tuijottaa kuin tervatentti aholla.

FOKAS. Kuinka tiedät tämän?

KONRAD. Minä olen tietäjä.

FOKAS. Se olet sinä, minä tunnustan sen nyt ja uskon mitä sanot, uskon järkähtämättä. Sano siis mitä merkitsee tämä uneni.

KONRAD. Sen näen kohta pilvistä.

FOKAS. Pilvistä?

KONRAD. Sillä minä olenkin oikeammiten pilviprofeeta.

SELMA. (Eriks.) Huomaa: nyt poikkeet ulos kohdastas.

FOKAS. Pilviprofeetta! Mitä sillä ymmärretään?

KONRAD. Hän ennustaa pilvistä ja sumuista.

TAAVETTI. (Eriks.) Hän viskaa sulle sumua vasten naamaa, poika.

KONRAD. Pilvein kaavoissa ja liikunnoissa ilmestyy hänen silmänsä eteen miehen elämän vaiheet.

FOKAS. Kaikissa pilvissä?

KONRAD. Ei; kullakin on hänen pilvistönsä.

FOKAS. Peijakkaitahan kuulen! Mutta kuinka saadaan tuosta pohti kussa kunkin pilvet junnailevat tuolla taivaalla? Missä on esimerkiksi minun liutani?

TAAVETTI. (Eriks.) Maantienojassa sammakkoin pesinä.

KONRAD. Onpa siinä ensin pieni askare. Niin, jos nyt mielitte hieman nostaa ylös sitä pimeätä vaippaa, joka verhoo teidän tulevaisuutenne, niin katsokaat mikä on ensiksi tehtävänne. Tuossa silmät ummessa pyörähtäkäänt mun edessäni, noin kymmenkunta kertaa keikahtaen ympär ja viheltäen vinkasti; mutta seisahtaisianne taas ja ennen silmäinne avaamista, osoittakaat kädellänne kohden taivasta. Sielläpä teille kohtalonne arpakirja, jos nimittäin pilviä sillon löytyy tällä korkuuden kaistaleella. Käykämme siis käsiin.

TAAVETTI. (Eriks.) Tanssita häntä hyvästi.

FOKAS. Panisitko sinä minun karhua tanssimaan? Mene hiiteen ennuksines!

KONRAD. Tämä kuuluu asiaan.

FOKAS. Ja viheltäisin vielä?

KONRAD. Asian vaatimusta mukaan.

FOKAS. Mene hiiteen, elles muuton käsitä mun pilviäni. Minäkö nostelisin tässä sinun edessä

koipiani kontiona, minä, oikeammiten aatelismies?

TAAVETTI. (Eriks.) Sepä vahinko ettes sitä tee, vahinko ja harmi. Tee nyt se!

HERMAN. (Eriks.) Oikein, poikani!

KONRAD. Mutta olenpa usein itsekin löytänyt toisen miehen pilvet.

FOKAS. No kurkistele sitten ylös pitkin taivasta. (Konrad tähtäilee ylös läpi nyrkkinsä)

KONRAD. Hm ... hm ... tuolla tynnörinala rastaanrinnettä ... hm ... tuolla Kefaluksen häntä ... ja tuollahan sen suuren Mogulin linna ... hm ... tuolla Naantaalin jauhomylly ja Lunkkentuksen karvasaapas, hm... Ja tuolla, tuollahan on teidän pilvistönne kuin valkea hanhilauma.

FOKAS. Onkos?

KONRAD. Ottakaat ja katsokaat tuosta nyrkkini läpitse. (Fokas katsoo läpi hänen nyrkkinsä) Noh?

FOKAS. Näen vaan paljaan kirkkaan taivaan.

KONRAD. No soikotetaan, soikotetaan, noin noin, itään länteen pohjaan.

FOKAS. (Kääntyen äkkiin kohden Konradia, katsahtaen kiivaasti) Älä helvetissä tee minusta pilkkaa, äijä, älä helvetissä! Minä en pelkää sinua vaihka olisit itse Laiska-Jaakko, se suuri noita ja silmäkääntäjä, minä en pelkää, vaan kysyn kivaltisti: mikä on sinun meiningis oikein? Äijä! (Konrad karauttaa kurkkuansa hirveän kovalla röminällä.—Fokas itseksseen) Hän römisee ja mörisee kuin vaskihärkä. Haa!—Mutta luulenpa kuitenkin hänen hankkeensa vakaiksi, viipittömiksi, vaihka ovatkin keinonsa joteskin tompelin, ja mun täytyy hieman sovitella, sillä tahdonpa ulos hänen kallostansa tiedot, varmaat tiedot tulevista. (Ääneensä) Sinä näet, Matti, löytyvän täällä mun povessani paljon muikeutta, tulivuoren kuumaa pohdetta; se ruiskuu pian vallatonna ylös, toki, pianpa se masentuukin taas.—Mutta katso uudestaan ylös pilviin ja anna minun kuulla vaan ei nähdä. Katso ylös!

KONRAD. (Tirkistellen ylös läpi nyrkkinsä) Minä katson, ja ilmestyy ennustajalle tärkeä tanner.

FOKAS. Mitä näet?

KONRAD. Kaksihan teille tietä vaellettavaksi tarjotaan.

FOKAS. Kaksi tietä. Kerro minulle tarkasti kunkin tien sekä edut että vastukset.

KONRAD. Mutta vaiti! Täältä otan minä itselleni ainoastaan alushirret, alkurankaleen, jonka sitten aaverikas sieluni täyttää, seistessäni hetken sokeana. Mutta vaiti nyt!

TAAVETTI. (Eriks.) Keitä hänelle siellä pilvissä oikein verraton soppa.

SELMA. (Eriks.) Että varron levotonna. Enkö olisi ennustanut oikein?

THEKLA. (Eriks.) Onneton! onpa heti mun astuttava esiin. (Konrad on kääntynyt pilvistä ja seisoo silmät ummessa)

FOKAS. (Eriks.) Nythän peijakas seisoo sokkona tuossa putoneena pilvistä alas, topaten rankalettansa lihalla ja karvoilla.—Hei, poika! (Konrad avaa silmänsä ja pöllistelee kovin) Mitä kuuluu?

KONRAD. Pois! mun korvani on tynsä mutta silmäni kuin auringon terä.

FOKAS. Mitä näet sitten?

KONRAD. Eteheni kuvattuna teidän tulevan kohtalonne.

FOKAS. Kerro.

KONRAD. Kaksi tietä kahden immen kautta teille tarjoo onni.

FOKAS. Hahaa! Ja nämät immet?

KONRAD. Yksi on teidän kihlattunne, ja se toinen seisoo häntä läsnä. Myös hänellä on ystävänsä, mutta vierailta mailla nyt.

FOKAS. Mies elää siis?

HERMAN. (Eriks.) Ahaa, se eikö sinua miellyttäis?

KONRAD. Hän elää ja lähestyy jo kotoansa, muistain aina morsiantaan, mutta eihän morsian häntä muistelekkan juuri joka hetki.

FOKAS. Tyttö tulee siis kerran järkeensä.

THEKLA. (Eriks.) Hoo!

FOKAS. Mutta minkä tien otan samotakseni?

KONRAD. Määräkäätkö se itse, kuvattuani eteheenne kunkin muodon ja luonnon.

FOKAS. Minä kuultelen.

KONRAD. Tie, jonka miehelle tarjoo tuo ensinmainittu impi, ei vie häntä korkeisiin arvoihin, ei äärettömään rikkauteen satamaan, vaan varallisuuden vainioille. Hän rauhassa, hiljaisessa onnessa on viettävä päivänsä täällä, viimein pelotta astuva Herran tuomiolle, ja hänen nimensä löyttään elämän kirjassa. Senhän kohtalon annoi teille ensimmäinen tie. Mutta tie se toinen, jonka avaa eteheenne orpo neito, johtaa ylös prameuden korkuuteen, antaa teille pohjattomat rikkaudet, mahtavia ystäviä ja pian myös kohottaa teidät ylös aatelissäätyn.

FOKAS. Hyvä! Mutta mielin teille ilmaista, että jo äitini kohdusta virtaa suonissani kallista nestettä, Tähtitanssein verta. Tiedä, ukko, Tähtitanssi on äitini sukunimi, ja tämä heimo, johtaa alkunsa aina jumalten tarinamailmasta; tiedä tämä.

KONRAD. Minä tiedän sen ja katselen teitä syvimmällä kunnioituksella.

FOKAS. Jumalten tarinamailmasta, niinkuin oikean aarelsmiehen tulee, eikä siis paljon että olenkin maamme aarelsruumiissa lailliseksi julistettu jäsen.—Mutta mitä lupaa minulle enemmän tämä tie?

KONRAD. Nämäthän oli teidän onnen-arpamme tällä tiellä; mutta saattaa se myöskin teille monta haittaa ja vastusta.

FOKAS. Ilmase minulle kaikki.

KONRAD. Katsokaat, teidän puolisonne alat siellä voimallisena kotkana väikkyy ja vallitsee teidän ylitsenne!

FOKAS. Mitä sanot?

THEKLA. (Eriks.) Voi sinuas! Minä kotkaksi, kurja kananen?

FOKAS. Hän vallita minua? Mahdotonta, elleivät kiukkuiset loihuvoimat häneen vuodata perin toista henkeä. Mutta heittäkäm tämä. Mitä enemmän?

KONRAD. Makuuskammarissa toraa ja motkotusta, ehtimiseen motkotusta ja usein kyökistäkin tuima pöllähdys.

FOKAS. Mutta ulkona mailmalla?

KONRAD. Aina kunnioitusta korkeaa.

FOKAS. Hyvä! Mutta kuinka päättyy viimein tämä tie ja miltä näyttää silloin siellä toisella rannalla?

KONRAD. Kuolinvuoteenne on kovin haikea ja kolkko, mutta kuolemanne kauvas kuuluisa ja peijaisenne komeat.

FOKAS. Mutta kuinka astun sisään siihen toiseen maahan?

KONRAD. Minä katselen ja tirkistelen, mutta en löydä teidän nimeänne elämän kirjassa. (Hetki äännettömyyttä)

FOKAS. Et löydä?

KONRAD. En, herrani. Ja tähän siis ehtyy kaikki tietoni teistä.

FOKAS. Tässä on palkkas. (Antaa hänelle rahaa) Ja sinä saat mennä.

KONRAD. Kiitän nöyryimmästi! (Lähtee käymään, mutta pian kaapasee Fokas hänen jälessänsä ja tarttuu hänen kaulukseensa)

FOKAS. Mutta ukko! Älä helvetissä hivahda kolmannelle miehelle mitä on tässä tapahtunut, älä helvetissä!

KONRAD. Päästäkääthän kauluksen. (Fokas päästää) Kokenne mies tietää mitä hänen rauhaansa kuuluu. (Poistuu vasemmalle)

FOKAS. Minä luotan sinuun, minä luotan. Mutta tyydy enpä juuri ennustuksees. Hm. (Syventyy aatoksiinsa)

HERMAN (Eriks.) Niin, kärsiihän tuota tuumiskella. Mutta ettäs askartelet noitain ja tietäjitten kanssa, sinä? Tuhannen pyöveliä!

SELMA. (Eriks.) Siinä arvele nyt hetki; minä kohta suoritan sun aatokses vyhdin.

TAAVETTI. (Eriks.) Niin, kumman tien nyt valitset, toveri? No sen toisen ja paremman, arvaan minä. Älä yhtään huoli kuinka laulammekin täällä viimeistä värssyämme harmaapäisinä kääkkinä. Sillon miehellä ainoastaan koiran osa ja arvo, täällä kömppiessään toisten ja nuorempain tiellä. Niin tänäpäp sinä kuolet, huomen sinä kuopataan ja siitä riemuutaan sun entisessä kodossas. Ja mitä olemme kuulleet tuolta toiselta ahteelta, niin pidämmehän ne vaan tarinoina lapsille ja yksinkertaisille juutaksille. Ja jos viimein toisinkin olis, jota emme juuri niskamme nimessä voi kieltää, niin, huomattessam muuttomme läsnä, varustelemme huonettamme vähitellen, käytellen pappia puheillamme vilpittömällä mielellä ja kielellä, ja niin nukumme lopulta hiljaiseen uneen. Älä yhtään huoli, vaan se toinen tie, se toinen tie!

HERMAN. (Eriks.) Mikä morakka muoto filosofiialla!

FOKAS. (Eriks.) Nyt olen päättänyt. Selman heitän ja otan kainon Theklan, niin astuen käyskelemään kemun ja kunnian tielle, huolimatta noista sumuista, jotka etähällä tuolla palloilevat maan ja taivaan rajalla. Onhan tässä kontion ruumis, joka antaa sydämmelleni toivon, kestävän kauvankin prameuteni päivän. Ja koska vihdoinkin illastuu, niin pistää mar muistooni muutamia pieniä heikkouden syntejä, mutta minä kadun niitä ja pyydän niitä anteiksi. Ja aina kuinka parhaaksi näen ja sappeni myöden antaa, niin kutsun luokseni jonkun pappismiehenkin kerran tai kaksi, ja mahtaahan sitten kaikki olla hyvin. Ukon viimeistä lausetta en muistelekkan; vaan päin toisin sillon, toivon minä.—Tämä siis onnessain se heitos, joka unissani kauvan jo kangasteli, ja jonka päälle minä lujasti luotan. Ah! julkinen mailma siis avetaan mun eteeni ja, tuota ihanuutta kuvaten, kostuispa nyt silmäni jos olsin jokin hentosydän. Mutta pidäs! Luuletko ihan ruusuilla siellä käyskeleväs? Ei! vaan riita ja kilvoitus on elo kunnian tanterella. Ja nämät käsivarret, he aukasevat miehellsä tien, minä luulen. Siis kamppaukseen!—Mitä huolin, että ensin hävitän nyt liitteen minun ja Hermanin huoneen välillä ja toiseksi heti rynkään päin sievän Theklan lemmentinää; ja kas kun touvaan oikeen muurinmurtajana kohden, että akanoina lentävät ulos kaikki entiset tähteet sydämmensä toho lävistä, niin luulenpa että rupeaa hän tinkiilemään: ja minä olen hänen kihlattunsa ja pian hänen miehensä. Niin juuri. Hurrah!

SELMA. (Eriks.) Näyttääpä nyt kuin olisi hän tehnyt tärkeän päätöksen. (Theklalle hiljemmällä äänellä) Thekla, oletpa lähtevä esiin.

THEKLA. Ah! Kuinka luulet että onnistun?

SELMA. Sinä lapsekas! Mene!

THEKLA. Juuri nyt?

SELMA. Ja tuolta metsän kautta kaartaa. Riennä! (Thekla katoa)

HERMAN. (Eriks. Fokakselle) Mikä peijakas vaivaa sinua, karhu filosooffi tuossa? (Fokaksen huomio kääntyy äkisti ulos vasemmalle) Ja mitä näet?

FOKAS. (Eriks.) Jumal avita, hän lähestyy minua! Ken ei huomaa sallimuksen sormeaa tässä ja että olen siis ase ja astia korkeampain voimain vallassa? Ja minä kohtaan sinua, neitonen, urhealla, uljaalla ja päällekkarkavalla mielellä, tehden mitä jumalten pakko vaatii. (Thekla astuu esiin vasemmalta periltä)

TAAVETTI. (Eriks.) Tärppääs tuohon palaan, niin kaikki hyvin.

(1869-70)

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK CANZIO; SELMAN JUONET ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set

forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and

the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation

requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.